

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Hekrova 805, 149 00 Praha 4

Důvody, které samoživitelky vedly k vyhledání pomáhající organizace

Nina Šimůnková

Vedoucí práce: PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Praha 2017

Prague College of Psychosocial Studies

Reasons that led single mothers seek for helping organization

Nina Šimůnková

The Diploma Thesis Work Superior: PhDr. Magdalena Kořová, Ph.D.

Praha 2017

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou/diplomovou práci vypracoval/a samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne Podpis

Za odborné vedení, inspiraci, podporu a cenné rady děkuji PhDr. Magdaleně Koťové, Ph.D. Děkuji také všem participantkám, které se ochotně zúčastnily mého výzkumu.

Anotace: Bakalářská práce se zabývá tématem osamocené rodičovství a zaměřuje se především na situaci žen, na rizikové aspekty osamocené rodičovství a na důvody, které ženám brání tyto rizika zvládnout vlastními silami. V teoretické části se věnuje rozpadu rodiny, rozebírá rizika osamocené rodičovství a nastiňuje možnosti pomoci pro tuto cílovou skupinu. V empirické části autorka představuje výzkumnou sondu týkající se čtyř polostrukturovaných rozhovorů s klientkami organizace Women for women, o.p.s., která poskytuje pomoc samoživitelkám. Získaná data byla analyzována metodou tematické analýzy s cílem zmapovat situaci, která samoživitelky dovedla k vyhledání podpory organizace Women for women.

Klíčová slova: osamocené rodičovství, samoživitelky, Women for women, o.p.s., tematická analýza

Abstract: The bachelor thesis deals with the phenomenon of lone-parent families and is mainly focused on women. The author focuses mainly on the risky aspects of lone parenthood and on the reasons why women can not manage these risks by their own. In the theoretical part, she discusses the breakdown of the family, analyzes the risks of lonely parenthood, and outlines the possibilities of support for this target group. In the empirical part, the author presents a research probe of four semi-structured interviews with women client from helping organization Women for women, which provides support to single-mothers. The data set was analyzed by using thematic analysis method with the purpose to map the situation that led single mothers to find support from organization Women for Women.

Key words: lone parenthood, single-mothers, organization Women for women, thematic analysis

Obsah

Úvod

1 Rozpad rodiny jako krizová událost	2
1.1 Rozchod	3
1.1.1 Etapy rozchodu dle Praška a kolektivu	3
1.2 Rozvod	6
1.2.1 Rozvod z hlediska statistiky	7
1.2.2 Příčiny rozvodu	8
1.2.3 Fáze rozvodu	11
1.2.4 Rozvod z pohledu práva	13
1.2.5 Stručné shrnutí důsledků rozpadu rodiny	13
2 Problematika samoživitelství - tzv. osamoceneného rodičovství	15
2. 1 Samoživitelství v České republice v datech	15
2. 2 Definice pojmu samoživitel	16
2. 3 Rizika osamoceneného rodičovství	16
2. 4 Ekonomické znevýhodnění	17
2. 5 Sociální izolace osamoceneného rodiče	18
2. 6 Psychologické dopady osamoceneného rodičovství	19
2. 7 Syndrom zavrženého rodiče	19
2. 8 Shrnutí	20
3 Stručný nástin možností podpory pro samoživitele - tzv. osamělé rodiče v České republice	22
3. 1 Podpora osamocenených rodičů poskytovaná státem	22
3. 2 Podpora osamocenených rodičů poskytovaná nestátními organizacemi	25
3. 2.1 Obecně prospěšná společnost Women for women	25
3. 3 Shrnutí	28
4 Empirická část - Tematická analýza rozhovorů s klientkami organizace Women for women	29
4. 1 Předporozumění problematice	29
4. 2 Cíle výzkumné sondy	29
4. 3 Použitá metoda tematické analýzy	30

4. 4 Metoda sběru dat	30
4. 5. Provedení analýzy získaných dat	
- zpracování dat a tematická analýza	31
4. 6 Vzorek participantek a jeho výběr	33
4. 7 Validita a reliabilita výzkumné sondy	34
4. 8 Etické aspekty výzkumné sondy	35
4. 9 Výsledky tematické analýzy	35
4. 9. 1 Příčiny rozpadu rodiny z pohledu ženy	36
4. 9. 2 Pocity po rozpadu vztahu	39
4. 9. 3 Absence podpory rodiny	41
4. 9. 4 Finanční problémy	42
4. 9. 5 Pomoc Women for women	44
4. 10 Závěr výzkumné sondy	46
4. 11 Diskuse k výzkumné sondě	47
Závěr	49
Seznam literatury	50

Úvod

„Už nejstarší etické a morálně normativní spisy poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu.”¹

Tato bakalářská práce se zabývá tématem osamocení rodičovství a soustředí se především na perspektivu žen samoživitelek. Důvodem mnou zvoleného úhlu pohledu je mimo jiné to, že v našem prostředí tvoří podíl samoživitelů z 90% právě ženy.² Záměrem této práce je zmapovat rizikové faktory, se kterými se ženy v situaci, kdy na péči o rodinu zůstanou bez podpory partnera, musí potýkat.

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila na základě své roční práce se samoživitelkami, ke které jsem se dostala díky obecně prospěšné společnosti Women for women, která právě této cílové skupině nabízí pomoc. Můj vhled do problematiky jsem získala skrze dobrovolnictví a následné pracovní pozici rodinné konzultantky, díky které se má zkušenost s touto cílovou skupinou ještě prohloubila.

Dlouhodobý kontakt s cílovou skupinou žen samoživitelek ve mě probouzel řadu otázek a tento potenciál jsem se rozhodla využít ve své bakalářské práci.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá rozpadem rodiny, které se snaží obsáhnout v jeho psychologickém, statistickém a právním kontextu, problematikou osamocení rodičovství a jeho riziky a nakonec nastiňuje možnosti podpory pro cílovou skupinu osamělých rodičů.

Empirickou část práce tvoří výzkumná sonda týkající se čtyř polostrukturovaných rozhovorů s klientkami organizace Women for women. Pomocí metody tematické analýzy jsem se pokusila zmapovat situaci samoživitelek, která je dovedla k vyhledání podpory organizace Women for women.

¹ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: SLON, 2006, s.15.

² HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J., *Matky samoživitelky jejich situace v České republice* [online], ©2011, poslední revize 27.6.2011 [cit. 2017-01-05] Dostupné z: http://genderstudies.cz/download/samozivitelky_sendwichova.pdf

1 Rozpad rodiny jako krizová událost

V následující kapitole bych se ráda věnovala společenskému fenoménu rozpadu rodiny, který lze chápat jako ukončení vztahu rodičů³. Jednotlivé fáze rozchodu jsou doplněny zkušenostmi z praxe autorky v organizaci Women for women o.p.s.

Rozchod je v drtivé většině případů bolestivou a náročnou etapou pro všechny zúčastněné, tj. partnery, jejich děti a také širší sociální okolí partnerů (rodina, přátelé). Rozchod partnerů je obvykle, v případě uzavření manželství, ještě dokončen rozvodem, který nechápu jako jednorázový, soudem vykonaný akt, ale jako delší, mnohdy velmi náročný proces.

V latině slovo „crisis“ znamená rozdělení, svár, rozhodování, rozsudek.⁴ Co jiného než krizi prožívají partneri, kteří stojí před fatálním rozhodnutím ukončení vztahu? Kastová podotýká: *„O krizi hovoříme tehdy, když se člověk ocitne v zatěžující nerovnováze mezi subjektivním významem problému a možnostmi zvládnutí, které má k dispozici. V krizi jedinec cítí ohrožení své identity, kompetence utvářet svůj vlastní život. Marnost našeho snažení a narůstající úzkost způsobují, že opouštíme obvyklé, zaběhnuté strategie, jimž jsme důvěřovali, na něž jsme spoléhali a na něž jsme byli zvyklí, a doufáme, že se dostaví nový nápad, podnět, nová myšlenka.“*⁵ Domnívám se, že období rozchodu (a rozvodu) je s ohledem na uvedenou definici významnou životní krizí a jako k takové se k ní vážou pocity strachu a úzkosti.⁶

³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Právo na dětství*, Interaktivní katalog [online]. ©2013, posl. revize 19.05.2014 [2017-02-06]. Dostupné z: http://katalog.pravonadetstvi.cz/problem/rozpad-rodiny-rozvod/#socialni_jev_definice

⁴ KASTOVÁ, Verena. *Krizy a tvořivý přístup k ní*. Praha: Portál, 2010. s.15.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

1.1 Rozchod

Rozchod je dle známého výzkumu amerických psychiatrů Thomase H. Holmese a Richarda H. Raheho z roku 1967 na třetím místě z hlediska míry zátěže v kontextu jiných životních událostí.⁷ Rozchod partnerů je pro každého ze zúčastněných zpravidla bolestným a náročným procesem, který může trvat různě dlouhou dobu. *„Komplikované zvládnání rozchodu se objevuje u 10 - 20% osob. Zejména opuštěné osoby prožívají smutek, pocit opuštěnosti, zoufalství a bezmoc. Objevují se také pocity hněvu na bývalého partnera či na sebe a pocity viny. Vinu hledají buď v sobě, bývalém partnerovi nebo případně u třetí osoby, pokud došlo k nevěře. Dále se mohou objevovat výčitky, že si partnera nebyli schopni udržet. Rozchod může být také spouštěčem maladaptivního chování jako je například užívání návykových látek a může také iniciovat rozvoj závažnějších psychických poruch. Nejčastěji se mohou rozvinout deprese nebo úzkostné poruchy.”*⁸

1.1.1 Etapy rozchodu dle Praška a kolektivu⁹

Zde uvádím teorii, která popisuje fáze rozchodu. Vzhledem ke svým zkušenostem s prací s klientkami, které procházejí partnerským rozchodem, si dovolím každou z nastíněných fází obohatit postřehy z praxe.

1) Moment překvapení

„První etapa může být přítomna v různé míře v závislosti na tom, zda partner tušil, že se rozchod blíží. V této fázi se může objevit akutní stresová reakce s těkajícími obavami, popíráním a doufáním. Na kognitivní úrovni nebývá až tak složité si situaci připustit, obtížnější je přijmout fakt rozchodu na emocionální úrovni. Rozchod může aktivovat pocity ohrožení základních životních jistot a životního smyslu a narušit sebehodnotu a sebeúctu.”

⁷ HRDINA, Milan. *Psychologie práce a řízení*. Přednáška pro 3. roč. bakalářského studia psychologie. Praha: PVŠPS, 4. 12. 2016.

⁸ PRAŠKO, Ján, OCISKOVÁ, Marie, JELENOVÁ, Daniela. Rozchod s partnerem jako spouštěč psychických problémů. *Postgraduální medicína*. Praha: Mladá fronta, 2014, roč. 16, č. 4, s. 681 - 683.

⁹ Ibid.

Se ženami v této fázi se v organizaci Women for women, o.p.s. setkávám zejména prostřednictvím online sociální poradny nebo telefonické krizové linky. Když nás kontaktuje žena v této fázi, je u ní velmi patrná velká míra stresu, která se projevuje emoční labilitou a chaotickým myšlením, které je zabarveno strachem, fatalismem a katastrofickými scénáři. V této fázi je důležité klientky vyslechnout a konfrontovat jejich obavy, které často výrazně předznamenávají následný proces, s reálným průběhem. Ženy, které se v této fázi dovolají na linku, se často obávají toho, že jim například partner „sebere“ děti, čímž partneri našich klientek často vyhrožují, nebo toho, že nebudou mít kam jít v případě, že obývají společnou domácnost s partnerem, se kterým se rozcházejí. O reálnosti těchto obav jsou v danou chvíli přesvědčeny a ty je mohou přivádět do úzkostí.

V tuto chvíli je pak dobré klientky ubezpečit, že vzhledem k právnímu systému je velmi nepravděpodobné, že by o děti přišly, neboť na děti mají stejná práva oba rodiče. V případě obav ze ztráty bydlení se s klientkami snažím zmapovat jejich rodinnou situaci a nejprve hledáme zdroje v jejím sociálním okolí.

V případě, že v jejím sociálním okolí zdroje bydlení nejsou, odkazují je k možnosti využití ubytování v azylových domech pro matky s dětmi. Dále klientkám doporučuji, aby vyhledaly příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.

2) Fáze krize

„Etapa krize se dostavuje obvykle po několika hodinách či dnech od události rozchodu. Stále se může objevovat popírání, snaha na situaci nemyslet a chvíle bolesti z opuštění. V krizi se také objevují fáze hněvu, kdy jedince mohou napadat plány ke konfrontaci s bývalým partnerem. Hněv může jedinec přenášet také do okolních vztahů. Po somatické stránce se fáze hněvu projevuje zvýšeným svalovým napětím, zvýšeným krevním tlakem, přechodnou energizací s pocity rozhodnosti a delšími výdechy. V krizi se také mohou objevit fáze smutku a bezmoci, které jsou spojené s depresivními myšlenkami se sebeobviňujícím, negativistickým nebo fatalistickým obsahem. Negativní emoce jsou po tělesné stránce spojeny s únavou, ochablostí, zácpou, nesoustředěností a plačtivostí. Poloha hněvu i smutku bezmoci se v krizi

prolínají a mohou být různě intenzivní v závislosti na kontextu a osobnosti jedince. Autoři článku uvádějí, že toto období trvá obvykle několik týdnů až měsíců. Některým lidem se s rozchodem nepodaří úplně vyrovnat i několik let.”

Tato fáze se u klientek organizace Women for women, o.p.s., které jsou zařazeny v komplexním dvouletém psychosociálním programu, často prolíná celým jejich působením v organizaci. Klientky v této fázi potřebují zejména podporu a bezpečný prostor, ve kterém mohou zpracovat negativní emoce spojené s rozchodem (a mnohdy také probíhajícím rozvodem). Lze říci, že intenzita a kvalita prožitků u klientek vždy souvisí s charakterem jejich vztahu s bývalým partnerem. Jinak rozchod prožívají klientky, které prožily domácí násilí ze strany bývalého partnera a je tedy třeba jim poskytovat příslušnou intervenci. Naše organizace jim pro tyto potřeby nabízí psychosociální doprovázení ze strany rodinného konzultanta, bezplatnou psychoterapii a také seberozvojový program The Bridge, který vedou zkušené psychoterapeutky. Pro mě jakožto rodinného konzultanta je důležité mít tuto fázi vždy na mysli, protože některé klientky mají tendenci mnoho negativních pocitů „potlačovat“ a věnovat se spíše řešení praktických aspektů své situace (zaměstnání, finance, apod.).

3) Fáze konsolidace

„V této fázi již jedinec přehodnotil svůj partnerský vztah a začíná uvažovat v perspektivách dalšího života. Emoce se uklidňují a jedinec je schopen se soustředit na každodenní činnosti bez toho, aby neustále myslel na ex-partnera. U vyrovnaných jedinců a osobností bez patologie je dle autorů možné pokračování původního vztahu ve formě přátelství, což je klíčové zejména pro páry, které spolu mají děti.”

S touto fází se u klientek setkáváme zejména po delší době jejich působení v psychosociálním programu a je to pro nás známka toho, že jimi byl program skutečně využit. Jako u každé fáze i zde velmi záleží na okolnostech jejich bývalého vztahu a také jejich osobnosti, osobní historii a další životní situace. V této fázi klientky potřebují zejména nasměrování pro jejich další život a naše organizace jim pak poskytuje zejména sociální a kariérní poradenství. Pro tyto potřeby naše organizace nabízí služby kariérní koučky a také

vzdělávací program The Career Bridge, který ženám pomáhá uplatnit se na pracovním trhu. V této fázi je také důležité, aby se klientka začala připravovat na odchod z našeho psychosociálního programu a začala si hledat další bydlení.

1. 2 Rozvod

V této podkapitole bych se ráda věnovala fenoménu rozvodu, který bych zde ráda popsala zejména ze statistické a psychologické perspektivy. Právní perspektivu se zde pokusím nastínit pouze velmi stručně, jelikož ji pro účel této práce nepovažuji za tolik podstatnou.

Psychologický slovník definuje rozvod jako „zrušení manželství za života manželů rozhodnutím soudu; výsledkem dlouhotrvajících rozporů, obvykle probíhá ve třech stádiích: a) manželský nesoulad a neschopnost rozpory řešit vzájemnými kompromisy, b) manželský rozvrat, většinou dlouhodobý, který podstatně postihuje některé z rodinných funkcí jako je funkce výchovná, emoční nebo ekonomická, c) rozvod jako formální formální právní ukončení manželského vztahu; jako nejčastější příčiny statistiky uvádějí: rozdílnost povah, alkoholismus, nevěru, nezáměr o rodinu, sexuální neshody, finanční neshody, neplodnost, zlé nakládání a trestnou činnost; rozvodem bývají nejvíce postiženy děti, ztrácejí často širší rodinu, jeden z důležitých životních vzorů, přicházejí o pocity lásky, jistoty a bezpečí“¹⁰.

Rozvod bývá většinou vyústěním dlouhodobé manželské krize a většina manželů k němu přikročí až po dlouhém rozhodování a tzv. období ambivalence, kdy se vzájemně odcizují a současně se snaží o nápravu vztahu. Úmysl k rozvodu většinou neprobíhá u obou partnerů symetricky, nýbrž komplementárně (tzn. jeden z partnerů se snaží o odpoutání, zatímco druhý se pokouší o připoutání a je frustrován, jelikož jeho snahy nepřináší zamýšlený výsledek).¹¹

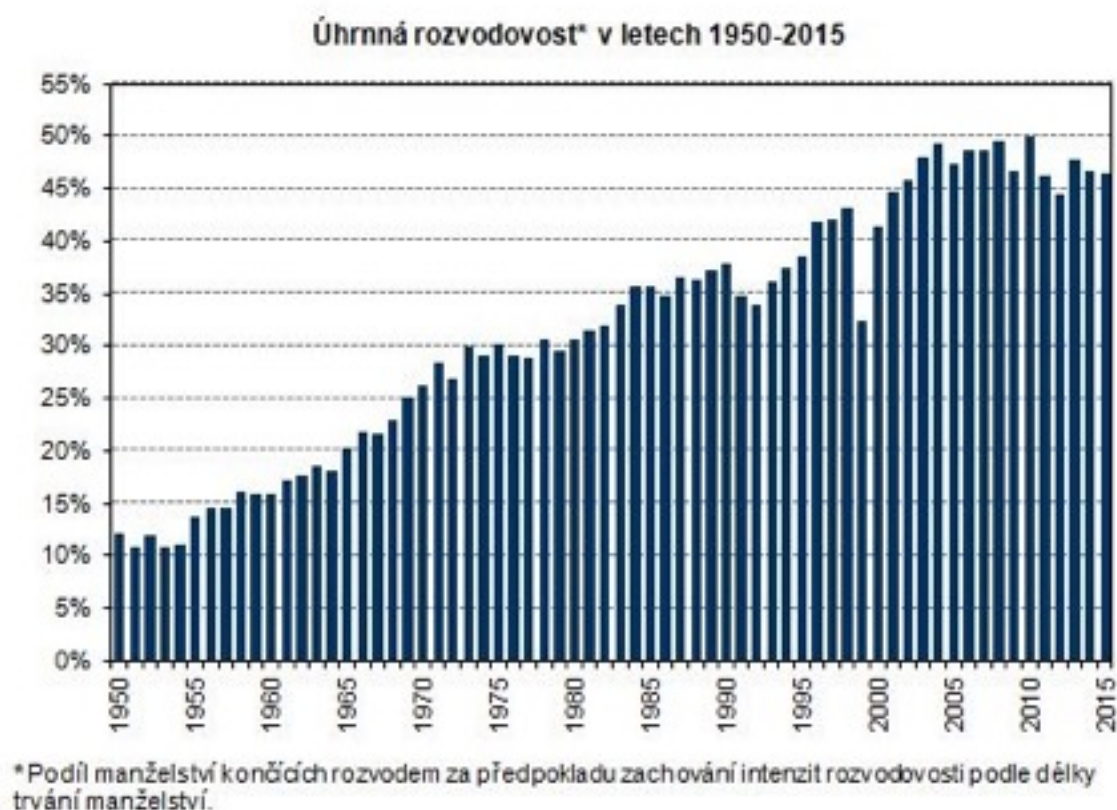
¹⁰ HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. Psychologický slovník. Praha: Portál, 2009, s.516.

¹¹ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. Sociální práce v praxi. Praha: Portál, 2010, s.63.

1.2.1 Rozvod z hlediska statistiky

V této podkapitole uvádím několik statistických údajů, které ilustrují rozvodovou situaci v České republice.

Tabulka č. 1: Úhrnná rozvodovost v letech 1950 - 2015, zdroj: Český statistický úřad

Pokud se na rozvod podíváme z perspektivy statistiky, nezbude nám nic jiného, než říci, že rozvod je v současné společnosti statistickou normou. Pro ilustraci společenské situace přikládám graf vytvořený Českým statistickým úřadem¹², který popisuje úhrnnou rozvodovost¹³ od roku 1950 do roku 2015. Vyplývá z něj, že rozvodovost má v České republice od roku 1950 stoupající

¹² graf úhrnné rozvodovosti v letech 1950 - 2015, Český statistický úřad

¹³ Definice dle ČSÚ: „Podíl manželství, která by skončila rozvodem, za předpokladu, že by intenzity rozvodovosti podle délky trvání manželství zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce zůstaly neměnné.“

tendenci. Z uvedené statistiky lze vyčíst, že výrazný nárůst rozvodů můžeme pozorovat od roku 1970, kdy se rozpadla čtvrtina manželství. Od počátku 21. století se rozvodovost v České republice drží kolem 45%.

Příčiny stoupání míry rozvodovosti od 60. let souvisejí se společenskou proměnou, která s sebou přinesla výraznou proměnu podoby rodiny. Trend rozvodovosti v České republice není výrazně odlišný od situace v jiných evropských zemích. Můžeme tvrdit, že je rozvodová situace podobná v celé tzv. západní civilizaci¹⁴. Ivo Plaňava k tomuto trendu píše, že: „V předchozích generacích byl rozvod méně častý také proto, že akcent na individuální práva byl menší”.¹⁵

Nejaktuálnější statistické údaje¹⁶ v době odevzdání této práce naznačují mírné snížení úhrnné rozvodovosti, která se mezi léty 2015 a 2016 snížila na 45%. Tabulka se zmíněnou statistikou je přiložena v přílohách.

Nejaktuálnější statistické údaje¹⁷ v době odevzdání této práce naznačují mírné snížení úhrnné rozvodovosti, která se mezi léty 2015 a 2016 snížila na 45%.

1.2.2 Příčiny rozvodu

Jednoznačně pojmenovat skutečnou příčinu rozpadu vztahu a důvodu k rozvodu není dost dobře možné, ačkoliv se při oficiálním podání žádosti o rozvod musí uvádět. Otázkou ovšem zůstává, co všechno se za oficiálně uvedenými důvody skrývá.

Partnerské vztahy jsou velmi komplexním fenoménem, který ovlivňuje mnoho hlubinných faktorů jako je individuální historie, osobnost, postoje, hodnoty, životní a společenská situace, vzájemná očekávání a mnoho dalších vlivů, z nichž některé se dají velmi těžko pojmenovat. V realitě se také setkáme s tím, že každý z partnerů může příčiny rozpadu vztahu vnímat odlišně.

¹⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: SLON, 2006, s.209.

¹⁵ PLAŇAVA, Ivo. *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada, 1994, s.17.

¹⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Pohyb obyvatelstva - rok 2016. *Český statistický úřad* [online]. ©2017, posl. revize 22.03.2017 [2013-05-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>

¹⁷ Ibid.

Abychom se v problematice příčin rozvodu zorientovali, přikládám statistické data. Nejaktuálnější dostupná Demografická ročenka Českého statistického úřadu z roku 2015¹⁸ shrnuje příčiny rozvratu manželství takto:

Tabulka č. 2: Rozvody podle příčiny rozvratu manželství, zdroj: Český statistický úřad

2015 **C.10 Rozvody podle příčiny rozvratu manželství**
Divorces: by cause of marriage breakdown

Kód - příčina rozvratu manželství na straně muže	Celkem <i>Total</i>	Příčina rozvratu manželství na straně ženy (kód) <i>Cause of marriage breakdown on the part female (code)</i>									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Celkem	26083	54	144	659	291	48	17621	34	23	4124	3085
1 neuvážený sňatek	58	41	-	2	1	1	3	-	-	4	6
2 alkoholismus	322	2	91	11	2	2	80	-	-	42	92
3 nevěra	840	2	4	329	7	3	191	4	5	108	187
4 nezájem o rodinu, (vč. opuštění rod.)	369	1	-	9	168	2	89	-	-	43	57
5 zlé nakládání, odsouzení pro tr. čin	109	1	1	4	1	24	37	-	-	10	31
6 rozdíl povah, názorů a zájmů	17411	4	29	149	53	9	16661	6	2	210	288
7 zdravotní důvody	30	-	-	2	-	-	-	19	-	4	5
8 sexuální neshody	26	-	-	-	-	-	3	-	15	3	5
9 ostatní příčiny	3458	2	12	61	16	1	102	1	1	3072	190
0 soud nezjistil zavinění	3460	1	7	92	43	6	455	4	-	628	2224

Z uvedené tabulky lze vyčíst, že příčiny rozvratu manželství byly v roce 2015:

- rozdílnost povah, názorů a zájmů
- nezjistitelné příčiny
- ostatní příčiny
- nevěra
- nezájem o rodinu (vč. opuštění rodiny)
- alkoholismus
- zlé nakládání, odsouzení pro trestný čin
- neuvážený sňatek
- zdravotní důvody
- sexuální neshody

¹⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Demografická ročenka České republiky - 2015, Český statistický úřad [online]. ©2017, posl. revize 04.10.2016 [2013-05-17]. Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky>

Tato statistická data jsou bezesporu užitečná, ovšem přinášejí poněkud schematický a povrchní pohled na příčiny rozpadu vztahu. Většina žádostí o rozvod uvádí velmi nespecifické příčiny rozpadu manželství a o realitě vztahu se z těchto údajů často mnoho nedozvíme.

Ivo Plaňava uvádí několik rizikových faktorů, se kterými lidé do manželství vstupují a dle autora to jsou:

- výrazně odlišné prostředí původních rodin partnerů
- nestabilní či rozvrácené manželství rodičů jednoho z partnerů
- jeden z partnerů má velmi špatné vztahy ve své primární rodině (s rodiči či sourozenci)
- jeden z partnerů považuje své dětství za nešťastné
- motivem k sňatku je přání odejít z rodičovského domova
- oba partneři pocházejí ze stejné sourozenecké konstelace
- motivem sňatku je nechtěné těhotenství
- jeden či druhý z partnerů si vezme první lásku
- jeden z partnerů vstoupil do manželství bezprostředně po velkém zklamání v předchozím partnerském vztahu
- svatba se konala bez přítomnosti rodičů či blízkých přátel
- sňatek nastal po vztahu kratším než půl roku nebo delším tří let
- jeden z manželů uzavřel první manželství po věku třiceti pěti let
- mezi partnery je věkový rozdíl patnáct a více let
- jeden z partnerů vstupuje do manželství velmi mladý (žena - méně než osmnáct let, muž - méně než dvacet let)
- žena otěhotněla do prvního roku po sňatku
- manželé žijí ve společné domácnosti s rodiči jednoho z partnerů
- manželé jsou finančně závislí na rodičích
- jeden nebo oba manželé jsou emočně závislí na rodiči či rodičích
- u jednoho či obou manželů se projevují extrémní povahové rysy
- jeden či oba manželé mají nerealistická očekávání¹⁹

¹⁹ PLAŇAVA, Ivo. *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada, 1994, s. 19 - 20.

Autoři Výrost a Slaměník zdůrazňují vzhledem k tématu příčin rozvodů mimo jiné také osobností faktory a vzájemná očekávání partnerů. Z jejich pohledu je rizikovým faktorem ovlivňující rozpad rodiny nekomplementarita partnerů, čímž rozumějí například svazek partnerů, z nichž jeden touží po romantickém vztahu a duševním spříznění, zatímco druhý partner je racionální a neprojevuje emoce.²⁰

1.2.3 Fáze rozvodu

Mnoho autorů rozděluje fáze tzv. psychosociálního rozvodu, autor Ivo Plaňava tento termín zkracuje na tzv. psychorozvod, kterým rozumí sled procesů a úkolů, jejichž cílem je vyrovnat se s rozvodem.²¹ Hlavními úkoly, které musí rozvádějící se pár během psychorozvodu zvládnout jsou dle něj:

- odpoutat se od partnera
- oddělit manželství od rodičovství
- chránit děti (pokud je spolu manželé mají)
- vytvořit si novou, porozvodovou identitu a životní styl

Plaňava rozděluje psychorozvod na pět fází, které se mohou různě prolínat či navracet. Jeho rozdělení doplňuje ještě o schéma Edwarda Teybera, který psychosociální rozvod dělí na tři fáze.²²

1. fáze

Dle Plaňavy v této fázi dochází k oboustrannému přiznání, že manželství ztroskotalo. Teyber k této fázi dále uvádí, že může být naplněna vzájemnými zraňujícími konflikty a chaosem. Autor dále tvrdí, že je náročnou etapou zejména pro matky. Na muže dle jeho názoru doléhá citový dopad rozvodu později. Počáteční období rozpadu manželství může trvat několik měsíců a dle

²⁰ VÝROST, Jozef., SLAMĚNÍK, Ivan. *Aplikovaná sociální psychologie. I.* Praha: Portál, 1998, s. 328 - 329.

²¹ PLAŇAVA, Ivo. *Jak se nerozvádět.* Praha: Grada, 1994, s. 64 - 68.

²² TEYBER, Edward. *Děti a rozvod.* Praha: Návrat domů, 2007, s.18 - 21.

Teybera v některých případech až dva roky. Pokud spolu mají rozvádějící se partneři děti, měli by se je snažit ochránit před vzájemnými konflikty a přistupovat k nim co nejohleduplněji.

2. fáze

Plaňava se domnívá, že ve druhé fázi psychorozvodu převládají emoce a citové bouře, jež jsou reakcí na rozpad manželství. Objevovat se mohou pocity zlosti, vzteku, hořkosti, křivdy, sebelítosti a o něco později truchlení a smutek. Expartneři se mohou navzájem obviňovat. Plaňava podotýká, že bilancování minulosti i představy jsou v této fázi zkreslené negativními emocemi a tudíž falešné. Teyber druhou fázi vidí odlišně než Plaňava a domnívá se, že v ní ustávají počáteční zmatky a nastává období pokusů a omylů. Vidí ho jako etapu změn, kdy bývalí partneři mění bydliště, vracejí se či mění zaměstnání a začínají vstupovat do nových partnerství.

3. fáze

Plaňava jako úkol třetí fáze vidí pravdivé bilancování minulosti. Každý ze zúčastněných partnerů by zde měl provést reflexi ztrát a zvážení vlastní odpovědnosti, nyní již bez vlivu negativních emocí. Podle Teyberova rozdělení dochází v tomto období k obnovení pocitu stability.

4. fáze

Český autor popisuje čtvrtou fázi období rekonstrukce životního stylu, který musejí oba expartneři revidovat a vytvořit si novou porozvodovou identitu, která nebude založena na bývalém manželském životě.

5. fáze

Pokud jedinci zvládli projít všemi úkoly psychorozvodu, pátá fáze je dle Plaňavy otevřením se směrem k budoucnosti, která je nezkreslená a oddělená od pocitů zloby, ukřivděnosti nebo nenávisti.

1.2.4 Rozvod z pohledu práva

České právo rozlišuje dva typy rozvodů - nesporný a sporný. Nesporný rozvod znamená, že manželé předloží soudu ověřené dohody o společném majetku, bydlení, úpravě poměrů k nezletilým dětem a případně o výživném. Tato varianta je procesně nejrychlejší (vše je vyřešeno v rámci jednoho jednání, odvolání proti rozsudku není přípustné, soud nezkoumá příčiny rozvratu manželství, neprobíhá samostatné řízení o vypořádání společného jmění manželů), a tím také nejlevnější.

V situaci, kdy se manželé nedokážou dohodnout, připadá v úvahu rozvod sporný. V tomto případě nejprve probíhá soudní řízení ve věci péče o nezletilé děti a až poté samotné rozvodové řízení, ve kterém soud přezkoumává příčiny rozvratu manželství. Společné jmění manželů se řeší v dalším samostatném jednání až po nabytí právní moci rozsudku o rozvodu manželství. V tomto případě může rozvod přejít v letitý soudní spor, ve kterém spolu manželé mohou bojovat o děti či majetek.

Pokud spolu manželé mají děti, v obou případech rozvodu vstupuje do hry sociální pracovník z orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, kterého soud ustavuje dítěti jako opatrovníka.^{23,24}

1.2.5 Stručné shrnutí důsledků rozpadu rodiny

V této kapitole jsem se pokusila nastínit fenomén rozpadu rodiny, ať již jako partnerský rozchod nebo jako rozvod, který je z hlediska práva složitější. Rozpad rodiny je pro oba z partnerů, jejich společné děti, rodiny a přátele obou z nich povětšinou značně náročnou a frustrující zkušeností. S partnerským rozpadem zúčastnění jedinci přicházejí o svá očekávání a často i další vztahy. Ukončení partnerského vztahu a následná adaptace na realitu bez partnera je také jednou z nejvíce stresujících životních událostí.

Podle amerického profesora Paula R. Amata, který shrnul výzkumy týkající se rozvodů v článku *The Consequences of Divorce for Adults and*

²³ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010, s.63.

²⁴ ROZVOD ONLINE. *Nesporný rozvod* [online]. ©2017 posl. revize 10. 11. 2016 [2017-07-07]. Dostupné z: <http://www.rozvodonline.cz/rozvod/rozvod-dohodou-nesporny-sporny/>

Children, je rozvod stresující událostí, na kterou se různí jedinci adaptují různě dlouho. Dle jeho článku důsledky rozvodu pro jednotlivce varíují podle toho, jak jsou tito schopni rekonstruovat své sociální vztahy a podpůrné sítě a jak rychle jsou schopni znovu navázat intimní vztahy. Také záleží na tom, jaký postoj k rozvodu jedinci zauímají, zda v něm spatřují životní tragédii nebo jej vnímají jako možný začátek cesty osobního růstu. Vliv na zvládnání rozvodu mají dle autora též míra odolnosti jedince a demografické aspekty. Ve svém článku také píše, že rozvod (zde chápáno jako právní úkon) nemusí stres spojený s nefunkčním vztahem ukončit.²⁵

Autoři Oldřich Matoušek a Šárka Uhlíková v kapitole Sociální práce s rodinami v rozvodu²⁶ zase poukazují na to, že rozvodové (případně rozchodové) utrpení s sebou může přinášet někdy dlouho trvající boje mezi partnery, které velmi zatěžují nejzranitelnější článek rodiny, kterým je dítě. Z vlastní praxe mohu potvrdit, že se dítě velmi často stává předmětem, který rodiče používají jako nástroj vzájemného boje.

²⁵ AMATO, Paul. The Consequences of Divorce for Adults and Children. *Journal of Marriage and Family*. St Paul: National Council on Family Relations, 2000, roč. 64, č. 4, s. 1269 - 1287.

²⁶ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010, s.60.

2 Problematika samoživitelství - tzv. osamocené rodčovství

Ať se rodina rozpadla z jakýchkoliv příčin, nastává pro všechny zúčastněné velmi náročné období, které může trvat různě dlouho. V našich podmínkách se po rozpadu rodiny o dítě či děti stará nejčastěji matka (ačkoliv v praxi se čím dál častěji setkávám s tím, že novodobým trendem je svěřování dětí soudem do střídané péče), která musí čelit mnohým překážkám. V této kapitole bych tyto překážky a rizika osamocené rodčovství ráda popsala a upozornila na to, že jsou samoživitelky ve společnosti ohroženou skupinou. Kapitulu pro systematickosti dělím na jednotlivé rizikové aspekty, ovšem jsem si vědoma toho, že se vzájemně prolínají a nelze na ně pohlížet jako na izolované jevy.

2.1 Samoživitelství v České republice v datech

Ať se již rodina rozpadla z důvodu rozvodu, úmrtí některého z partnerů nebo rozchodem partnerů, nazývá se jako rodina neúplná. Tímto označením rozumíme rodiny, které jsou tvořeny pouze jedním z rodičů a jejich nezletilým dítětem²⁷. Z dat dostupných ze sčítání lidu v roce 2011 vyplynulo, že celkově na území České republiky žije 20% neúplných rodin a z toho téměř 25% tvoří neúplné rodiny se závislými dětmi.²⁸

Fenomén osamocené rodčovství, neboli samoživitelství, je dle všech dostupných statistik silně genderovou záležitostí. Jak uvádí Jaroslava Hasmanová Marhánková ve své práci *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*, pouze v 10% případů "vede" rodinu muž.²⁹

²⁷ ŠŤASNÁ, A., *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*, VÚPSV, Praha 2011, str. 12, dostupné z http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_296.pdf

²⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sčítání lidu, bytů a domů 2011, *Český statistický úřad* [online]. ©2017, posl. revize 22.04.2013 [2013-05-16]. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/20567427/10413513k6.pdf/95ecab47-9596-472b-8132-f75b023bcc42?version=1.0>

²⁹ HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J., *Matky samoživitelky jejich situace v České republice* [online], ©2011, poslední revize 27.6.2011 [cit. 2017-01-05] Dostupné z: http://genderstudies.cz/download/samozivitelky_sendwichova.pdf

2. 2 Definice pojmu samoživitel

Zákoník práce z roku 2016 definuje samoživitelství v § 350 takto: „*Osamělými se rozumějí neprovdané, ovdovělé nebo rozvedené ženy, svobodní, ovdovělí nebo rozvedení muži a ženy i muži osamělí z jiných vážných důvodů, nežijí-li s druhem, popřípadě s družkou.*”³⁰ Běžně se pojem samoživitel označuje také jako osamělý nebo sólo rodič. V této práci používám všechny jeho možné varianty.

2. 3 Rizika osamoceneného rodičovství

Rodičovství je komplexní role, jejíž náplní a funkcí je zajišťovat výchovu dítěte, jeho přípravu do samostatného života a fungování rodiny. Každý z rodičů zajišťuje specifickou a nenahraditelnou úlohu a předává dítěti genderové vzory, což může být v případě sólo rodičovství ohroženo. Vzhledem k situaci v České republice je tím chybějícím genderovým vzorem nejčastěji mužská role. „*Chybějícím otcem v rodině přichází jak chlapec, tak děvče o potřebný vzor mužské role.*”³¹

Žena, která se v důsledku rozpadu rodiny stane její „hlavou”, je nucena zvládnout nejen psychologickou zátěž, spojenou s vyrovnáním se s odchodem partnera (což s sebou může přinést také další stres), řešením nového bydlení či hledání nového zaměstnání. Musí též sama obstarat chod domácnosti, péči o dítě a jeho výchovu.

Dalším problematickým aspektem sólo rodičovství, jehož se veřejná debata příliš nedotýká, je nedostatek času. Ten každý jedinec potřebuje nejen z důvodu mentální hygieny (dle mého názoru je mentální hygiena pro matky důležitá obzvlášť.), ale také z důvodu zaměstnání. Pro sólo rodiče je velmi problematické rodinu uživit, o to více, jestliže expartner, který nemá děti svěřené do péče, neplatí výživné. Samoživitelé jsou také sami na běžnou péči o

³⁰ ČESKO. Zákon č.262/2006 Sb., zákoník práce. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 21. 4. 2006, ISSN 1211-1244.

³¹ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010, s. 44.

domácnost a často jim tak nezbyvá dostatečný čas na péči o děti. Pro zdravý vývoj dítěte je právě společný čas s rodičem, kdy se společně věnují hrám, učení a povídání, velmi důležitým. Prostřednictvím těchto aktivit si dítě vytváří k rodiči emoční vazbu, učí se sociálním dovednostem a vzdělává se.

Domnívám se, že osamocené rodičovství nemá dopady jen na kvalitu vývoje a života dětí, ale také na psychický stav samotných sólo rodičů, kteří absencí partnera postrádají psychologickou, sociální i ekonomickou podporu.

2. 4 Ekonomické znevýhodnění³²

Ekonomické problémy domácnosti vedené sólo rodiči jsou podmíněny nízkými příjmy živatele domácnosti, počtem nezletilých v domácnosti a bohužel mnohdy také nemožností vymáhat soudem stanovené výživné. I když existují legislativní nástroje, jak výživné vymáhat, často to samoživitelé vzdávají (z důvodů velmi táhlých soudních sporů). Jen pro ilustraci uvádím, že v roce 2003 bylo pro neplacení výživného trestně stíháno okolo 12 600 osob, z čehož byla většina mužů.

Chudobou jsou ohroženy zejména ženy samoživitelky, muži jsou obecně lépe ekonomicky zabezpečeni (dle statistik jsou též příjmy žen v České republice nejméně o třetinu nižší než příjmy mužů na stejných pozicích) a méně často jsou jim děti svěřovány do výhradní péče. Chudoba samoživitelů se netýká pouze jich samotných, ale samozřejmě celé jejich domácnosti, tedy i dětí.

Velkým ekonomickým a sociálním problémem samoživitelů je také nezaměstnanost. Pro zaměstnavatele je osamocенý rodič nezřídka neatraktivní. Problémem těchto rodičů v očích zaměstnavatele bývá často nedostatečná praxe, kterou rodič z důvodu rodičovské dovolené nemá, zastaralé vzdělání a také péče o dítě, která sebou přináší riziko častější absence v zaměstnání. *„Z výzkumů vyplývá, že ačkoli pro matky samoživitelky je naprosto stěžejní vydělávat si v zaměstnání, jsou zároveň skupinou, která je hodně postižená nezaměstnaností; diskriminace při získávání zaměstnání na*

³² MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010, s.43.

ně dopadá více než na ženy žijící s partnerem. Zaměstnavatelé se zřejmě bojí, že samoživitelka bude víc doma s dítětem než v práci.”³³

Ekonomické znevýhodnění přináší rovněž mnoho problémů s bydlením. Mnoho samoživitelek tak často z důvodu nedostatku finančních prostředků volí kapacitně limitované a omezující (soukromí, míra svobody) azylové ubytování, setrvávají v bytě bývalého partnera (což může přinášet mnoho konfliktů) nebo se vracejí do domácností svých rodičů. V praxi se setkávám také s tím, že i když sólo matky na komerční nájemní bydlení finančně dosáhnou, ze strany pronajímatelů bytů převládá k této skupině nedůvěra.

2. 5 Sociální izolace osamoceneného rodiče³⁴

Problém nedostatku času, vyplývající ze situace, ve které osamocенý rodič musí zastávat obě rodičovské role, má za následek nejen omezené možnosti při péči o dítě, ale také omezení jeho vlastního volného času. Výše zmíněné autorky uvádějí, že sólo rodiče tak často trpí nedostatkem sociálního kontaktu, neboť přijdou do styku zejména s nejbližší rodinou a kolegy v zaměstnání. Sólo rodiče také často z důvodu nedostatku času a financí nemají žádné volnočasové aktivity. Ty jsou přitom důležitým faktorem pro celkové psychické zdraví. Matky samoživitelky také nemají s kým sdílet každodenní rodičovské radosti a starosti. V důsledku nedostatku času mají také ženy samoživitelky snížené možnosti při hledání nového partnera. *„Oproti mužům, kteří nemají děti svěřené do péče, mají ženy samoživitelky nižší pravděpodobnost uzavření druhého manželství.”³⁵*

³³ MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce - jak je sladit a nezbláznit se*. Praha: Portál, 2009, s.145.

³⁴ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010.

³⁵ SOBOTKOVÁ, Irena., *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007, s.172.

2. 6 Psychologické dopady osamocení rodičovství

Výzkum popsany v článku *Stress, social support and depression in single married mothers* ukázal, že sólo matky mívají v porovnání s provdanými ženami větší sklony k depresi, uvádějí vyšší míru chronického stresu a zažívají více zátěžových životních událostí. Vyšší sklony k depresivní epizodě výzkum vysvětluje vyšší mírou současného i minulého stresu v životě těchto žen.³⁶

Sobotková k této problematice uvádí, že dalším zdrojem stresu mohou být „...vztahy - problémové interakce s dětmi, stále konfliktní vztah s bývalým manželem, nejistota v případném rýsujícím se dalším vztahu. Je vysoce pravděpodobné, že ženy v takové zátěžové situaci pocítí ztrátu energie, pocity beznaděje a deprese. To, co bylo dříve záležitostí obou rodičů, je pouze na nich. Mohou být přetížené a podrážděné, což se odráží na zhoršeném vztahu s dětmi. To zpětně vede k výčitkám a pocitům viny, pochybnostem o sobě atd. Rizika nedostatečného zvládnání situace se zvyšují tehdy, když žena ztrácí své známé prostředí a dosavadní podpůrné síť. Fungující podpůrná síť naopak účinně redukuje stres. Stejnou funkci plní o pocit dostatečné kontroly a sebeúčinnosti.”³⁷

Pocity beznaděje a snížená sebedůvěra může být u osamělých matek vyvolána konfliktem mezi tím, co všechno musí bez pomoci partnera zajistit a touhou dostatečně naplňovat potřeby svých dětí tak, jak by si přály.³⁸

2. 7 Syndrom zavrženého rodiče

Problematickým aspektem může být vztah s rodičem, který s dítětem neobývá společnou domácnost nebo mu nebylo dítě soudem přiděleno do péče

³⁶ CAIRNEY, John., BOYLE, Michael., OFFORD, David., RACINE, Yvonne. Stress, social support and depression in single and married mothers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. Berlín: Springer Science+Business Media, 2003, roč. 38, č.8, s. 422 - 449.

³⁷ SOBOTKOVÁ, Irena., *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007, s.174 - 175.

³⁸ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010.

či mu byl soudem vyměřen velmi omezený čas styku s dítětem, což praxi týká zejména otců. V krajních případech, kdy mezi rodiči dítěte panuje velmi negativní vztah se může objevit i tzv. syndrom zavrženého rodiče, který v 80. letech pojmenoval a zkoumal americký psychiatr R.A. Gardner. Jednu z posledních definic tohoto syndromu formulovali roku 1998 Koeppel a Koodje *"O syndromu zavrženého rodiče hovoříme, dojde-li k vypěstování nekompromisně kladného příklonu dítěte k jednomu - tomu hodnému, milovanému - rodiči a současně k nekompromisnímu zavržení druhého rodiče, toho zlého, nenáviděného. Děje se tak v rámci rodičovských sporů o svěření dítěte nebo o styk s dítětem."*³⁹

2. 8 Shrnutí

V českých podmínkách se osamocným rodičem stává v drtivé většině případů žena, která se vlivem rozpadu vztahu ocitne v náročné životní situaci. V mnohých případech se ke stresu z rozpadu rodiny může přidat také stresující změna životního prostředí ve chvíli, kdy se žena musí odstěhovat z domácnosti sdílené s bývalým partnerem.

Často se ocitá v situaci, která se může podobat pasti nebo začarovanému kruhu. Na všechny povinnosti spojené se zajištěním fungování rodiny je sama, bez tolik potřebné podpory partnera a mnohdy i okolí, pokud je nucena opustit své dosavadní prostředí. Je časté, že jí nastalá situace nutí k nalezení nového zaměstnání, aby rodinu finančně zajistila, přičemž může čelit diskriminaci ze strany zaměstnavatele a narážet na vlastní pocity vyčerpanosti a beznaděje. Kvůli zaměstnání může přicházet o čas, který by ráda věnovala svým dětem a téměř úplně ztrácí čas, který by potřebovala věnovat sobě. Vzhledem k nedostatku času a financí si nemůže dovolit pěstovat své záliby a svůj společenský život, čímž se jí také snižují šance k nalezení dalšího partnera. Veškeré každodenní povinnosti, jako je obstarávání chodu domácnosti, zajišťování školní docházky pro své děti, výchova a rozvoj dětí,

³⁹ SPRAVEDLNOST DĚTEM. Syndrom zavrženého rodiče v České republice. *Spravedlnost dětem* [online]. ©2016, posl. revize 11.08.2005 [2013-05-16]. Dostupné z: <http://www.iustin.cz/Litera/BAKNOV.asp>

doprovod dětí k lékaři apod., to vše může zůstat pouze na ní. Žena se tak ocitá v nekončícím úmorném koloběhu, kdy může pociťovat, že je její život jedna velká povinnost a může se cítit dlouhodobě vyčerpaná a podrážděná.

Napadá mě také, že obzvlášť náročná může být tato situace pro ženy, které kromě rozpadu rodiny řeší ještě další životní problémy, jakými mohou být dluhy, vážná nemoc vlastní nebo dítěte, péče o stárnoucí či nemocné členy rodiny.

Jedním z možných důvodů rozpadu rodiny může být také domácí násilí, které s sebou také přináší mnoho specifických důsledků na psychologickou, sociální i právní stránku života ženy. *„Domácí násilí je zkušenost, která člověku změní život. Dokáže změnit osobnost člověka, rozdělit rodiny a nadělat škodu ve finančním i citovém zajištění všech zúčastněných. V mnoha případech se utrpení táhne celá léta, než se tajemství provalí nebo než je oběť schopná hledat pomoc. Během této doby se účinek domácího násilí upevňuje a ukládá. Odchod z domova nebo získání soudního příkazu problém přes noc nevyřeší. Dokonce i žena, která měla to štěstí, že mohla zůstat ve svém domově s dostatečným příjmem, aby mohla nakrmit a ošatit své děti, bude muset čelit závažným problémům.“*⁴⁰

Takto nastíněná situace může vyznívat velmi frustrujícím a pesimistickým dojmem, ovšem rozhodně není nereálná. Denně se setkávám se samoživitelkami, které přesně výše popsaným procházejí. Existuje naštěstí i velké množství rodin, kde si i přes rozpad vztahu jsou bývalí partneři schopni vyjít vstříc, dohodnout se na výchově a jako rodiče se vzájemně podporovat. Řada samoživitelek se také může opřít o pomoc své rodiny nebo přátel.

⁴⁰ CONWAYOVÁ, Helen. *Domácí násilí, příručka pro současné i potencionální oběti*. Praha: Albatros, 2007, s.107.

3 Stručný nástin možností podpory pro samoživitele - tzv. osamělé rodiče v České republice

V předchozí kapitole jsem se snažila popsat, čím jsou samoživitelky oproti ženám, které žijí v úplných rodinách, ohroženy. V této kapitole bych ráda stručně nastínila, jaké jsou pro samoživitelky, potažmo samoživitele, k dispozici možnosti pomoci. Tyto bych ráda doplnila o osobní zkušenosti klientek, se kterými pracuji v organizaci Women for women. Ráda bych se v této kapitole detailněji zaměřila na obecně prospěšnou společnost Women for women, která samoživitelkám pomáhá. Fungování a principy této organizace zde chci rozepsat proto, že v ní již druhým rokem pracuji a také proto, že z ní vycházejí respondentky, které jsem si zvolila pro svůj výzkum.

3. 1 Podpora osamocených rodičů poskytovaná státem

„Rodiny osamocených rodičů potřebují větší podporu při plnění svých rodičovských povinností. Tato podpora se uskutečňuje ve dvou rovinách: finanční, což je oblast sociální politiky, a nefinanční, což je sféra sociálních služeb.”⁴¹

Finanční podpora rodin s osamocným rodičem⁴²

Rodiny vedené osamocným rodičem mohou získat finanční podporu dle zákona o státní sociální podpoře. Mezi tyto dávky se řadí příspěvek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné.⁴³ Pokud jsou navíc příjmy takové rodiny pod hranicí životního minima i se započítanými dávkami státní sociální podpory, mají nárok na dávky ze systému pomoci

⁴¹ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010, s. 47.

⁴² MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010.

⁴³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Státní sociální podpora* [online]. ©2013, posl. revize 06.05.2014 [2017-06-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

v hmotné nouzi. Dávkami pomoci v hmotné nouzi se rozumí příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

Ve své praxi se ovšem setkávám s řadou úskalí, které se týkají zejména poskytování dávek v hmotné nouzi. Z osobních zkušeností některých klientek organizace Women for women vím, že se často setkávají s neochotou úředníků rozhodujících o poskytnutí dávek pomoci v hmotné nouzi. Úředníci po klientkách někdy požadují dokumenty, které například vzhledem k fázi probíhajícího rozvodového procesu nemohou mít k dispozici a dostávají se tak do velkého finančního stresu.

Úředník například může požadovat rozsudek o rozvodu, který potřebuje zřejmě proto, aby si byl jist, že rodina je skutečně vedena osamoceným rodičem, ovšem rozvodové řízení může někdy probíhat i řadu let. Taková samoživitelka tak může reálně vézt celou domácnost a živit nezaopatřené děti (Dle definice slovníku Ministerstva práce a sociálních věcí se takovým dítětem rozumí dítě do skončení povinné školní docházky. Po skončení povinné školní docházky se za neopatřené dítě považuje dítě nejdéle do 26. roku věku v případech, že soustavně studuje na střední nebo vysoké škole, při nemoci nebo úrazu, které mu studium znemožňují. Pokud je dítě mladší osmnácti let a přitom je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce ČR jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, je též považováno za nezaopatřené.⁴⁴) Tato situace je umožněna tím, že Úřad práce nemá jasně stanovená kritéria o požadovaných dokumentech a rozhodnutí o poskytnutí dávky je do určité míry v rukou jednotlivých úředníků.⁴⁵

⁴⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nezaopatřené dítě - státní sociální podpora* [online]. ©2017, posl. revize 06.05.2014 [2017-06-06]. Dostupné z: <http://slovník.mpsv.cz/nezaopatrene-dite-statni-socialni-podpora.html>

⁴⁵ Tuto informaci jsem obdržela od externího konzultanta organizace Women for women, o.p.s., který je zaměstnancem nejmenované krajské pobočky Úřadu práce. Jeho jméno neuvádím, jelikož si přál zůstat v anonymitě.

Sociální služby⁴⁶

Státem poskytované sociální služby rodinám vedeným osamoceným rodičem si kladou za cíl pomoci rodinám překonat náročnou nebo krizovou situaci a především ochránit nezletilé dítě. Mezi sociální služby pro rodiny vedené samoživiteli patří:

- **Azylové domy:** V České republice existuje řada azylových domů pro matky s dětmi, které se ocitnou v krizové situaci. Služba pomáhá rodině nejen v dočasném řešení bytové situace, ale doprovází ji také doprovodné sociální, psychologické či zdravotnické poradenství. Cílem služby je pomoci rodině dosáhnout trvalého řešení jejich problémů a především zajištění jejího samostatného fungování.

Azylové domy jsou jistě velmi napomáhajícím řešením především bytové situace samoživitelek. Připravují ovšem rodinu o potřebné soukromí a jejich klienti se při pobytu musejí řídit více či méně omezujícími pravidly. V praxi se také někdy setkávám s tím, že někteří klienti spadnou do tzv. „azylové pasti“ a přecházejí z jednoho azylového ubytování do druhého a nejsou schopni se postavit na vlastní nohy.

- **Odlehčovací služby:** Tyto služby pomáhají rodinám se zvládnutím péče o postižené dítě nebo jiného člena s postižením. Fungují formou docházení pracovníků do rodin a jejich cílem je ulehčit pečujícím členům rodiny na chvíli si odpočinout a nabrat nové síly.

Tato služba má cílovou skupinu definovanou postižením člena rodiny. Domnívám se, že by ji ocenily rovněž ženy, které pečují o zdravé děti, protože také ony si zaslouží chvíli odpočinku.

- **Pečovatelská služba pro rodiny s dětmi:** Tato služba má za cíl krátkodobě nahradit rodičovskou péči v případě, že osoby zodpovědné za péči o nezletilé dítě ji nemohou pro vážné důvody zabezpečit.
- **Poradenství:** Tato forma pomoci se snaží rodinám poskytovat rady a zprostředkovávat relevantní informace v jejich situaci. Poradenské služby

⁴⁶ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010.

zajišťují zejména psychologové, sociální pracovníci nebo také právníci a lékaři.

- Raná péče: Služba směřuje na pomoc celé rodině, která pečuje o dítě raného věku, jehož vývoj je ohrožen zdravotním postižením nebo vlivem prostředí. Probíhá formou docházení pracovníka do rodiny a jeho úkolem je poskytovat odborné rady týkající se péče o dítě a jeho výchovy, ale také psychologickou podporu pro rodiče.

3. 2 Podpora osamocených rodičů poskytovaná nestátními organizacemi

Vedle státní podpory samoživitelům existuje také řada nestátních organizací, které tuto cílovou skupinu přímo podporují. Činí tak formou poskytování poradenství, podporou jejich vzdělávání, sociální aktivizací, hmotnou pomocí nebo skrze rodinná centra.

Autorky Kodymová a Koláčková uvádějí například Národní centrum pro rodinu, které ovšem není specificky zacílené na samoživitelky, dále pak Mateřská centra, která ovšem rovněž necílí pouze na osamocené rodiče. Tyto organizace pořádají víkendová setkání, intergrační programy, organizují svépomocné skupiny a provozují poradny. Za pozornost také stojí společnost Aperio, která poskytuje sociálně právní a psychologické poradenství a organizuje řadu vzdělávacích a seberozvojových kurzů zaměřených na kultivaci rodičovství a zvládání rodičovství v krizových životních situacích.

3. 2.1 Obecně prospěšná společnost Women for women

Velmi komplexní a úzce zaměřenou pomoc poskytuje charitativní projekt manželů Tykačových, obecně prospěšná organizace Women for women, jejíž aktivitu definují na sobě dva nezávislé projekty. Jedním z nich je projekt Obědy pro děti, který pomáhá dětem, jejichž rodiče se ocitli v situaci, kdy jim nejsou schopni hradit školní obědy. Tento projekt je celorepublikový a ve školním roce

2015/2016 podpořil 3286 dětí z celkem 664 základních škol.⁴⁷ Tento projekt není pro účely této práce podstatný a zmiňuji jej pouze pro kompletnost popisu organizace. Dalším projektem organizace Women for women je dvouletý psychosociální program, který pomáhá matkám samoživitelkám a který bych zde ráda podrobněji popsala. Organizace je financovaná ze soukromých peněz manželů Tykačových, sponzorských darů a projekt Obědy pro děti také čerpá granty MPSV.

Cílová skupina

„Organizace Women for women pomáhá sólo matkám, které ocitly v tíživé životní situaci, kterou nedokážou vlastními silami řešit, ale aktivně přistupují k řešení svých problémů.“⁴⁸

Zde je na místě podotknout, že organizace Women for women, ačkoliv poskytuje dotované bydlení, nechce být považována za azylový dům. Cílem programu organizace je samoživitelce pomoci v těžké situaci a zároveň jí napomáhat k co největší míře samostatnosti a odpovědnosti za sebe i své děti. Na klientky organizace jsou kladeny nároky aktivní spolupráce, odpovědnosti k sobě i svým dětem, spolehlivosti a otevřenosti.

Organizace Women for women není schopna zajistit pomoc pro osoby závislé na návykových látkách, osoby závažně psychiatricky nemocné (kdy takové onemocnění vyžaduje hospitalizaci) a osobám dlouhodobě závislým na státní pomoci.

Poskytované služby

Organizace poskytuje komplexní psychosociální program po dobu maximálně dvou let. Součástí programu je finančně zvýhodněné bydlení (ať již v bytech patřící organizaci nebo prostřednictvím dotace nájmu klientům), bezplatné právní zastupování, možnost bezplatných psychologických

⁴⁷ OBĚDY PRO DĚTI. *Školní rok 2015-16-vysledky* [online]. ©2014, posl. revize 11.09.2013 [2017-07-07]. Dostupné z: <http://www.obedyprodeti.cz/skolni-rok-2015-16-vysledky>

⁴⁸ WOMEN FOR WOMEN. *O nás* [online]. ©2014, posl. revize 11.7.2017 [2017-07-07]. Dostupné z: <http://women-for-women.cz/clanky/o-nas-36.html>

a psychoterapeutických služeb pro matku i dítě, poradenství v sociální oblasti, asistenci při jednání s úřady a jinými institucemi, projekty zaměřené na rozvoj osobnosti a vzdělávání. Do programu se klientky přihlašují pomocí formuláře, který je vyvěšen na webových stránkách organizace. O přijetí do programu rozhoduje výběrová komise, která se sestává ze zaměstnanců organizace. Dále organizace poskytuje pro samoživitele bezplatnou on-line právní a sociální poradnu.

Cíle komplexního psychosociálního programu

Cílem dvouletého psychosociálního programu je stabilizace psychiky klientky i jejích dětí. Aby k tomuto mohlo dojít, je nutné klientku rovněž stabilizovat finančně a právně. Tento přístup vychází ze známé pyramidy základních potřeb Abrahama Maslowa. Cílem je také co nejrychlejší návrat klientky na trh práce a její odchod do samostatného bydlení.

Vzdělávací - seberozvojové programy

Organizace Women for women od září roku 2015 spustila dva rozvojové programy pro klientky organizace i pro zájemce „zvenku“. Prvním z těchto programů byl sebe rozvojový program The Bridge, který vytvořil bývalý výkonný ředitel organizace Dr. James Stuart Duffin. Program The Bridge se zaměřuje na sebepoznání, rozvoj sebevědomí, učí asertivní a otevřené komunikaci a zdravým vztahům. Program vedou zkušené terapeutky Mgr. Zdena Bednářová a Mgr. Jaroslava Chaloupková, které mají obě bohaté zkušenosti s prací se samoživitelkami a ženami, které prožily domácí násilí.

Na program The Bridge navazuje The Career Bridge, který samoživitelky připravuje na úspěšný návrat na pracovní trh. Program The Career Bridge vede zkušená kariérní koučka PhDr. Petra Drahoňovská.

V říjnu roku 2016 organizace Women for women pořádá další program nazvaný Vědomé rodičovství, který má pomoci samoživitelkám lépe zvládat roli rodiče. Program povede Mgr. Zdena Bednářová.

Dále organizace v minulosti pořádala nejrůznější workshopy, například na téma Hranice v rodičovství. Poskytuje také kurzy angličtiny a po individuální domluvě rovněž doučování pro děti klientek.

Způsob práce s klientkami

Každá klientka je po přijetí do programu na základě rozhodnutí komise přidělena ke své rodinné konzultantce, která je pro ní po dobu dvou let průvodkyní. Povinností klientky je jednou měsíčně schůzka s touto konzultantkou, na které společně vytvoří individuální plán směřující k řešení klientčiny situace a sloužící rovněž ke zmapování klientčinych potřeb. Role rodinného konzultantka spočívá v psychické podpoře klientky, zajišťování její administrativy, poskytování sociálního poradenství, motivování klientky a distribuci služeb, které organizace poskytuje.

Organizace také klade důraz na propojování vztahů mezi jednotlivými klientkami, jelikož si je vědoma toho, že vzájemná podpora mezi lidmi, kteří prožívají podobné strasti, je nenahraditelná. Činí tak pořádáním pravidelných nedělních setkání a také organizací letního pobytu pro matky s dětmi.

3. 3 Shrnutí

Samoživitelé tvoří v naší společnosti ohroženou skupinu, která potřebují podpořit. Stát tuto podporu zajišťuje poskytováním sociálních dávek a provozováním sociálních služeb. Vedle státní pomoci existuje také řada nestátních subjektů, které samoživitele a jejich rodiny podporují ať ve formě poradenství, hmotné pomoci, vzdělávání nebo organizováním volnočasového programu.

V této kapitole jsem také podrobněji popsala fungování organizace Women for women, kterou považuji v konkurenci služeb pro cílovou skupinu samoživitelek za unikátní v tom, že poskytuje skutečně komplexní péči, která je vždy přizpůsobená individuálním potřebám klientky.

4 Empirická část - Tematická analýza rozhovorů s klientkami organizace Women for women

Empirickou část bakalářské práce tvoří výzkumná sonda, v níž se autorka pokouší zmapovat situaci samoživitelek, která je vedla k vyhledání pomoci organizace Women for women. Výzkumná sonda byla provedena metodou tematické analýzy a zkoumá čtyři rozhovory se samoživitelkami, které jsou současnými či bývalými klientkami obecně organizace Women for women. Výzkumná data byla analyzována na základě souboru čtyř polostrukturovaných rozhovorů.

4. 1 Předporozumění problematice

Problematikou žen samoživitelek se zabývám kontinuálně již dva roky, po které spolupracuji s organizací Women for women a s jejími klientkami jsem v takřka každodenním kontaktu. Mé předporozumění tedy pramení částečně ze zkušeností z praxe. Orientaci v problematice mi poskytla také odborná literatura, jejíž přehled jsem se snažila představit v teoretické části této práce.

4. 2 Cíle výzkumné sondy

Cílem výzkumné sondy bylo zmapovat důvody, které samoživitelky vedly k vyhledání organizace Women for women. Zajímalo mě, co se v jejich životech stalo, že nemohly svou situaci zvládnout využitím vlastních zdrojů. Výzkumné otázky tedy znějí:

- V jaké situaci se ženy nacházely ve chvíli, kdy vyhledaly organizaci Women for women?
- Jak se do této situaci dostaly?
- Jaký typ pomoci potřebovaly od organizace Women for women?
- Jaké zdroje postrádaly, aby situaci dokázaly zvládnout vlastními silami?

4. 3 Použitá metoda tematické analýzy

Pro účely své výzkumné sondy jsem zvolila metodu tematické analýzy, kterou Braun a Clarke představují jako „*Metodu pro systematickou identifikaci a organizaci dat, která napříč daty nabízí vhled do vzorců významů*”.⁴⁹ Tuto metodu jsem si vybrala proto, že ve výzkumném souboru umožňuje identifikaci společných témat a nezaměřuje se na unikátní významy u jednotlivých položek⁵⁰, což jsem pro dosažení cíle své výzkumné sondy potřebovala. Výhodou tematické analýzy je rovněž její flexibilita, a jak uvádí Brau a Clarke, je vhodná i pro začátečníka na poli kvalitativního výzkumu, za kterého se rozhodně považuji.

Při analýze souboru výzkumných dat jsem vycházela z induktivního přístupu, který je určován tím, co vystupuje z obsahu dat samotných, a na rozdíl od teoreticky podmíněného přístupu, do dat nevnáší koncepty či předem daná témata. Výstupem tohoto přístupu je pak analýza, která úzce souvisí s obsahem dat.⁵¹ Tento přístup jsem zvolila proto, že mým záměrem bylo zmapovat situaci samoživitelek, které vyhledaly pomoc organizace Women for women a neměla jsem o této situaci předem vykonstruovanou představu. Předpokládala jsem, že situace každé z participantek výzkumu bude specifická. Brau a Clarke ovšem uznávají, že v realitě se využívá kombinace obou přístupů, jelikož výzkumník k datům vždy něco přináší a zároveň těžko ignoruje významy obsahu dat.

4. 4 Metoda sběru dat

V rámci sběru dat byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru. *Polostrukturované dotazování se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a a velkou pružností celého procesu získávání informací.*⁵² Rozhovory

⁴⁹ BRAUN, Virgia, CLARKE, Victoria. Thematic Analysis. In: Harris COOPER. *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological*. Washington, DC: American Psychological Association, 2012, s. 57 - 71.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s.164.

začínaly neformálním povídáním pro navození uvolněné atmosféry. Tři ze čtyř participantek si přály rozhovor uskutečnit v jejich domovech a se čtvrtou ze zúčastněných jsme rozhovor realizovaly v její kanceláři. Všechny uskutečněné rozhovory trvaly přibližně hodinu a třicet minut.

Otázky byly zaměřeny na události v životě participantky, které z jejího pohledu vedly k vyhledání pomáhající organizace. Snažila jsem se za pomoci otázek zmapovat rodinné prostředí, vztah s otcem dítěte, její socio - ekonomické podmínky. Zajímalo mě také, co ve své situaci nejvíce postrádala, co potřebovala a v čem jí organizace Women for women pomohla.

K rozhovorům jsem měla předem připravené otázky, které jsem však operativně měnila dle potřeby.

Všechny participantky byly hned v úvodu seznámeny se zaměřením výzkumu a způsobem zpracování dat. Byly upozorněny na to, že rozhovor bude zaznamenán na nahrávací zařízení a při pozdějším zpracování bude doslovně přepsán. Poté jsem participantkám poskytla prostor na jejich dotazy a nabídla jim podepsání informovaného souhlasu.⁵³ ⁵⁴Na začátku každého rozhovoru jsem participantku informovala o tom, že nemusí odpovídat na otázky, na které nechce a že může rozhovor kdykoliv ukončit.

4. 5. Provedení analýzy získaných dat - zpracování dat a tematická analýza

Prvním krokem k analýze získaných dat byla jejich transkripce z pořízeného audio záznamu do písemné podoby. Emocionální projevy výpovědi jsem se snažila převést do písemné podoby pomocí poznámek v závorkách (pláč, apod.)

⁵³ Všechny čtyři podepsané informované souhlasy jsou k nahlédnutí u autorky.

⁵⁴ Vzor informovaného souhlasu je obsažen v přílohách této práce.

Při analýze výzkumných dat jsem postupovala dle šesti fází navržených Braun a Clarke.⁵⁵ Autorky pro co největší objektivitu tematické analýzy navrhují, aby se výzkumník k jednotlivým fázím vracel a znovu promýšlel jejich vztah k výzkumnému cíli. Nyní ve stručnosti představím jednotlivé fáze postupu tematické analýzy dat:

První fáze: Seznámení s daty

V této fázi jsem se seznámila s nasbíranými daty. Autorky doporučují, aby výzkumník data pročítal vícekrát a u jejich četby si tvořil poznámky, která ho upozorní na potenciaálně zajímavé položky. Postup jsem dodržela a též jsem začala nasbíraný materiál začala vnímat jako data, ve kterých lze začít hledat společné vzorce.

Druhá fáze: Generování počátečních kódů

Ve druhé fázi byla data systematicky analyzována. Začínala jsem tvořit první kódy, kterými byly označeny sémantické nebo latentní významy. Důležité v této fázi je, aby výzkumník přezkoumával, zda-li jsou kódy relevantní pro výzkumnou otázku, což jsem činila.

Třetí fáze: Hledání témat

V této fázi byla přezkoumána kódovaná data a identifikovány oblasti, ve kterých jsou si tyto kódy podobné nebo se překrývají, byly zkoumány též vztahy mezi navrženými tématy a zvažovala jsem, zda-li budou společně smysluplně fungovat na celkové výpovědi. Autorky doporučují, aby si výzkumník pokládal otázky typu: Co je v mé práci esenciální? V této fázi je také doporučeno, aby si výzkumník vytvořil mentální mapu nebo tabulku, která mu má pomoci zorientovat se ve vztazích mezi kódy, navrženými tématy a výzkumnou otázkou. Tato doporučení jsem dodržela.

⁵⁵ BRAUN, Virginia, CLARKE, Victoria. Thematic Analysis. In: Harris COOPER. *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological*. Washington, DC: American Psychological Association, 2012, s. 57 - 71.

Čtvrtá fáze: Posouzení potencionálních témat

Ve čtvrté fázi procesu byla posuzována kvalita navržených témat. Dle doporučení autorek jsem si pokládala následující otázky: Je toto skutečně téma (a ne pouze kód)? Je toto téma skutečně vypovídající o souboru dat? Jaké má toto téma hranice? Je v souboru dostatečné množství smysluplných dat, které toto téma podporují? Nepostrádá téma koherenci?

Pátá fáze: Definování a pojmenování témat

V této fázi jsem hledala, co je unikátní a specifické na každém z navržených témat a snažila jsem se v rámci tématu pojmenovat jeho esenci. Bylo též přezkoumáváno, zda-li jsou navržená témata relevantní k výzkumné otázce, zda-li se neopakují či nepřekrývají. Zvažovala jsem, zda využít možnost strukturace na témata a subtémata.

Šestá fáze: Vytvoření reportu

V poslední fázi byla sepsána závěrečná zpráva, zpracovaná na základě finálně zvolených témat.

4. 6 Vzorek participantek a jeho výběr

Výzkum byl proveden na základě čtyř polostrukturovaných rozhovorů se samoživitelkami, které byly nebo jsou klientkami organizace Women for women. Participantky byly osloveny na základě jejich délky působení v psychosociálním programu Women for women. Nejmenší dobu působení v programu jsem nastavila na dva roky a to ze dvou důvodů. Mým záměrem bylo, aby měly participantky na svou situaci určitý náhled a nenacházely se v akutní fázi jejího řešení.

Ke všem kontaktům jsem měla z pozice rodinné konzultantky přístup. Participantky jsem oslovila pomocí emailu, čímž jsem se chtěla vyhnout určitému tlaku, který by participantky mohly pociťovat, kdybych je oslovila v rámci osobní schůzky. Všechny participantky byly informovány o etických aspektech a záměru výzkumu. Dále jim bylo zdůrazněno, že jejich participace na výzkumu nemá žádný vliv na jejich působení v organizaci Women for

women. Výběr participantek je záměrný a kriteriální. Ze sedmi oslovených žen bylo pět ochotno zúčastnit se rozhovoru. Uvědomuji si, že klientky organizace Women for women nemusí reprezentovat a též nejspíš nereprezentují celou populaci žen - osamocených matek.

4. 7 Validita a reliabilita výzkumné sondy

Hendl⁵⁶ uvádí čtyři kritéria důvěryhodnosti výzkumu, která rozvinul na základě koncepce Lincolna a Guby (1985). Jednotlivá kritéria zde stručně uvedu a okomentuji, jak těmto kritérium dostává výzkumná sonda této práce.

Důvěryhodnost

Aby byl výzkum důvěryhodný, je dle Hendla třeba, aby výzkumník své kroky konzultoval s osobami, které se neúčastní výzkumu. Dále je třeba, aby výzkum trval dostatečně dlouhou dobu potřebnou k získání důvěry participantů.

Postup své práce jsem opakovaně konzultovala s vedoucí této bakalářské práce a diskutovala o něm s dalšími nezúčastněnými osobami. Participantky jsem v době sběru dat znala půl roku, za který jsem s nimi absolvovala několik pracovních konzultací, které nesouvisely s výzkumem této práce. Domnívám se tedy, že jsme mezi sebou s participantkami měly důvěru navázanou.

Přenositelnost

Dalším z kritérií validity výzkumu je dle Hendla přenositelnost, čímž chápe možnost přenést získané závěry pro jiné, podobné případy. Výsledky mého výzkumu odpovídají výzkumu, které se zabývaly psychologickými dopady samoživitelství a výzkumu shrnující důsledky rozvodu . Oba tyto výzkumy uvádím v teoretické části. Výsledky výzkumu také naráží na rizika osamocené rodičovství, která jsou rovněž popsána v teoretické části práce.

⁵⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005.

Hodnověrnost

Spolehlivost výzkumu se dle Hendla nejlépe zajišťuje procesem revize. Tento aspekt jsem se snažila naplnit tím, že jsem se při analyzování dat řídila postupem navrženým Braun a Clarke. Jak autorky doporučují, opakovaně jsem se k navrženým fázím postupu vracela.

Potvrditelnost

Podle Hendla je potvrditelnost analogií objektivit samotné studie. Abych tohoto kritéria dosáhla, přiložila jsem do příloh transkripci všech analyzovaných rozhovorů, celý proces tvorby kódů a ukázkou tvorby mentální mapy. Kódy jsem tvořila jako deskripci samotných výpovědí participantek, čímž jsem se snažila celou analýzu provést v souladu s induktivním přístupem.

4. 8 Etické aspekty výzkumné sondy

Participanty výzkumné sondy byly předem seznámeny s jejím záměrem, průběhem výzkumu a postupem zpracování dat. Participantky jsem informovala o tom, že mohou kdykoliv rozhovor ukončit, že nemusejí odpovídat na otázky, na které nechtějí a že mohou z účasti na výzkumu kdykoliv odstoupit. Všem participantkám jsem k podpisu dala informovaný souhlas, který jim zaručuje anonymitu. Všechny participantky informovaný souhlas podepsaly.⁵⁷ V rámci zachování anonymity všech participantek a jejich rodinných příslušníků jsem změnila veškerá jména, která se mezi nasbíranými daty vyskytovala.

4. 9 Výsledky tematické analýzy

V této části se pokusím představit témata a subtémata, která jsou výsledkem tematické analýzy čtyř polostrukturovaných rozhovorů se současnými či bývalými klientkami organizace Women for women. V těchto rozhovorech jsem identifikovala pět témat, která se prolínala napříč všemi rozhovory. V tématech je zachyceno, jaké důvody vedly z pohledu participantek k rozpadu rodiny, co ve své situaci prožívaly, jaké zdroje podpory postrádaly a

⁵⁷ Všechny podepsané informované souhlasy jsou k nahlédnutí u autorky práce. Podpisy a jména byly z důvodu zachování anonymity participantek přelepeny neprůhlednou páskou.

jak jim v jejich situaci pomohla organizace Women for women. Pro přehlednost přikládám tabulku výsledných témat a subtémat, která pak následně podrobněji rozeberu.

Tabulka č. 3: Situace, která vedla samoživitelky k vyhledání organizace Women for women

TÉMA	SUBTÉMA
Příčiny rozpadu rodiny z pohledu ženy	Ohrožování rodiny ze strany partnera
	Nezájem partnera o rodinu
	Odchod manžela od rodiny
Pocity po rozpadu rodiny	Pocity specifické pro oběti domácího násilí (strach, stud, pocit viny)
	Pocit nejistoty
	Snížení sebedůvěry
Absence podpory rodiny	Smrt obou nebo jednoho z rodičů
	Problematické vztahy v rodině
	Rodina sama nemá zdroje
Finanční problémy	Dluhy
	Osobní bankrot
	Obavy z finanční situace
	Otec neplatil výživné
Pomoc Women for women	Bydlení
	Psychická podpora
	Vzdělávací program The Bridge
	Právní podpora

4. 9. 1 Příčiny rozpadu rodiny z pohledu ženy

První téma, které jsem identifikovala bylo téma příčin rozpadu rodiny z pohledu ženy. Jsem si vědoma toho, že příčiny rozpadu vztahu, které ženy v rozhovorech uváděly, jsou jejich osobním pohledem a nereflektují perspektivu jejich bývalého partnera. Jako subtémata jsem identifikovala domácí násilí, partnerovu nevěru, partnerovy dluhy, nezájem partnera o rodinu a odchod manžela od rodiny.

Ohrožování rodiny ze strany partnera

Dvě z participantek v rozhovorech uvedly, že byly ve vztahu s otcem dítěte oběťmi domácího násilí. Téma domácího násilí, které se v nasbíraných datech silně objevovalo, by jistě samo o sobě stálo za výzkumnou sondu, ovšem pro účely této práce ho zmíním spíše okrajově. Za pozornost stojí, že rozhovory s participantkami, u kterých se domácí násilí objevovalo, byly výrazně delší a emotivnější než u zbylých dvou participantek, které se s domácím násilím nesetkaly. Usuzuji z toho, že tato traumatická zkušenost je pro ně velmi náročná na zpracování a mají potřebu o ní mluvit a reflektovat ji.

U jedné z participantek se domácí násilí objevovalo jak ve formě fyzického, psychického i ekonomického násilí, u druhé ve formě psychického a citového násilí.

„V té době se bití začalo stupňovat, on mě bil, i když jsme spolu ještě nebydleli, ale ve společné domácnosti to eskalovalo (hlas se ztišuje a v očích se objevují slzy). Nejhorší to bylo, když jsem jen upozornila na to, že udělal chybu, třeba jen v něčem úplně bezvýznamném.“

„Platil v bytě nájem, ale jen chvíli. Já jsem se snažila platit dluhy, neměla jsem z čeho mu přispívat. Jenže on po mě začal chtít 8000 Kč na nájem, nemohla jsem se z té šílené finanční situace vůbec vymotat. Ted' už vím, že to bylo cílené, chtěl mě finančně zničit. Nikdy by mě tehdy nenapadlo, že bych se mohla potkat se sociopatem. On moc dobře věděl, že mám dluhy a že to bez něj nemůžu dát.“ (Sára)

„Já jsem hodně ztloustla v těhotenství třeba a poslouchala jsem od něj, že jsem tlustá, velká, taková, maková...“

„Já jsem měla kočku... (odmlčí se) a jednu z těch patnácti alergií měl na kočku... (zlomí se jí hlas, pláč). Tý kočce bylo čtrnáct, prožila se mnou celý život...promiňte (vstává od stolu a odhází do koupelny). Ale nedovedu si představit, že by čtyřkilová kočička vyskočila sama z okna ze čtvrtého patra.“

„A vlastně tam byla spousta věcí. Byla jsem v hrozném tlaku. ...A ten chlap vlastně vytvářej tlak, takže jsem se v tom vztahu necejtila dobře.“ (Klára)

Obě v násilném vztahu zůstávaly z důvodu zachování rodiny a jednu z nich držely ve vztahu také materiální důvody.

„Pro mě v ten moment to, že jsem dceři chtěla dopřát tu rodinu.“ (Sára)

„A on jako otec....byl schopen vařit bio králíčky a tak jako vyměknete znova....Já se to snažila pořád zachránit, protože jsem chtěla zachránit tu rodinu, každé se snaží naplnit ten ideál.“, Mezitím jsem přišla o práci, takže jsem s tím odchodem otálela.” (Klára)

Impulzem k odchodu od násilného partnera byla v jednom případě odhalená partnerova nevěra a v druhém případě jeho nevěra a eskalace partnerových dluhů, v důsledku kterých rodina přišla o dům. Z výpovědi obou participantek byl tento impulz pomyslnou „poslední kapkou“, která je aktivizovala k tomu, aby z toxického vztahu odešly.

„V té době jeho druhá partnerka čekala dítě, což jsem tehdy samozřejmě netušila, navzájem jsme o sobě nevěděly. Na jaře pak přišel rozchod, když jsem to zjistila.” (Sára)

„No nic, on se s ní u nás doma vyspal a já jí jsem ještě uspala její dítě.”

„No a vygradovalo to, ty dluhy byly nesmírný a bylo už jasné, že ta jeho rodina přijde o ten dům, vilu v Podolí, kterou jeho rodiče postavili, takže stejně přijdeme o domov.” (Klára)

Nezájem partnera o rodinu

U jedné z respondentek byl důvodem rozpadu rodiny nezájem otce o jakoukoliv formu participace na péči o rodinu. Ona sama se několikrát pokusila otce neúspěšně kontaktovat.

„Tak to skončilo mým otěhotněním. Takže mezník v roce 2007, tak to bylo strašné, mám jít prej okamžitě na potrat, nazdar. Tak jsem mu to oznámila a už jsme se neviděli.”

„Ale teda otec Pepíčka v životě neviděl. Já mu psala, volala, ale bohužel z jeho strany byly jenom nadávky, vulgarismy, vyhrožování, nešlo to.” (Blanka)

Odchod manžela od rodiny

Jedna z respondentek uvedla, že příčinou rozpadu rodiny bylo manželovo rozhodnutí rodinu opustit. Z analýzy tohoto rozhovoru vyplynulo, že jeho odchod nečekala a nebyla si ani jistá hlubším důvodem jeho rozhodnutí.

„Nevím...byla to taková rána. To nenaplánujete. Jeden měsíc jsme si plánovali, že se odstěhujeme do vlastního a druhý měsíc na to bylo všechno jinak.“

„Takže proto mi to přišlo takový...kdyby mě přece neměl rád, tak se mnou nebude plánovat druhý dítě nebo by řekl, tak počkáme, uvidíme, jak to mezi námi bude. Ale nic takového nebylo, takže nevím.“

„Ale je fakt, že v té době manželově mamince zemřel partner, mamince zjistili rakovinu, ten její partner také zemřel na rakovinu, do toho mu umírala babička v domově důchodců, takže toho na něj bylo opravdu hodně. Takže toho měl prostě moc a do toho měl doma unavenou, hysterickou manželku, se kterou cloumaly hormony.“ (Barbora)

4. 9. 2 Pocity po rozpadu vztahu

Dalším tématem, které jsem ve výzkumném souboru identifikovala, byly pocity, se kterými se ženy po rozpadu rodiny vypořádávaly. Mezi subtématy se objevoval strach, stud, pocity viny, pocit bezmoci, pocit nejistoty, existenční obavy a pocit selhání.

Pocity specifické pro oběti domácího násilí (strach, stud, pocit viny)

Toto subtéma se objevuje u participantek, která ve vztahu prožily domácí násilí. Pro oběti je také typické, že se za to, co ve vztahu prožily stydí a trpí pocity viny z toho, že do takového vztahu vůbec vstoupily. Tyto pocity jim také brání vyhledat pomoc.⁵⁸

„Asi jsem necítila, že by mi s tím byl někdo schopnej pomoci. Nechcete o tom vůbec mluvit, vlastně se to snažíte vytěsnit, protože vás to infikuje na všech úrovních života. A dlouho se cítíte vinna, hledáte vinu v sobě. (odmlčí se) I když vlastně vevnitř víte, že to není normální. Zároveň jsem už dost zkušená a stará, abych věděla, že jsem si ho vybrala a že na tom mám podíl.“ (Klára)

Z vyprávění jedné z participantek vyplynulo, že její bývalý partner byl velmi nebezpečným agresorem, který násilí páchal opakovaně. Strach v ní bývalý partner vzbuzoval i několik let po ukončení vztahu. Vyvolávání strachu u oběti je v „mechanismu“ domácího násilí účinným nástrojem moci.

⁵⁸ CONWAYOVÁ, Helen. *Domácí násilí, příručka pro současné i potencionální oběti*. Praha: Albatros, 2007.

„Na policii jsem začala všechno odkrývat. Až tam jsem se dozvěděla, jakou má trestní minulost. Byla jsem v šoku. Byl trestaný za napadení své přítelkyně, zbil svou uklízečku, takovým způsobem, že se počůrala strachy a utekla. V tlustém spisu jeho záznamů má za každý rok minimálně jedno napadení ženy, každý rok. Pak tam měl krádeže. Policistka, u které jsem vypovídala mi potvrdila, že je velmi patologický, že jsou si všechny případy velmi podobné. Lži, změny jména.”

„Ne, ne. Já jsem se za to extrémně styděla. Nedokázala jsem se s tím poprat. Neustále jsem se obviňovala za to, že jsem to dopustila. Bála jsem se a styděla jsem se. On mi běžně vyhrožoval smrtí.” (Sára)

Pocit nejistoty

Po rozpadu rodiny se ženy na nějakou dobu ocitly v určitém vakuu, kdy nebylo vyjasněné, jak bude probíhat péče o dítě, finanční participace obou rodičů nebo bydlení. Z rozhovoru s jednou z participantek vyplynulo, že prožívala pocit nejistoty.

„Já myslím, že hlavním impulzem bylo, že ten manžel ode mě odešel. A zůstala jsem s malou, té nebyl ještě ani rok a půl, sama. Byla jsem sama doma s malým dítětem, na mateřský, bez podpory. Nevěděla jsem co s náma bude, nebude.”

„Já jsem začala bejt běsná, že to neutáhnu, že to nezvládnou, že nevím, co budu muset dělat, že se budu muset odstěhovat zpátky k mámě i s malou.” (Barbora)

Snížení sebedůvěry

Rozpad rodiny sebou nese změnu identity a může sebou přinášet i pochybnosti o vlastní hodnotě a či výčitky z vlastního pochybení.⁵⁹

„Ta sebedůvěra vám strašně klesne, že vás opustí někdo, kdo vás miluje a koho jste vy milovala, tak si říkáte, tak jsem teda špatná nebo co? To nepřidá nikomu, takže máte i pocit nějakýho selhání.” (Babara)

⁵⁹ MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010.

4. 9. 3 Absence podpory rodiny

Třetím tématem, které z analýzy vyplynulo, byla absence podpory rodiny. Žádná z participantek se z různých důvodů nemohla v krizové situaci plně spolehnout na podporu rodiny. Důvody, která zde rozvedu jako subtémata, proč se ženy nemohly o rodinu opřít, byly smrt jednoho nebo obou rodičů, problematické rodinné vztahy nebo nedostatek zdrojů podpory v rodině.

Smrt jednoho nebo obou rodičů

Z analýzy vyplynulo, že v krizové situaci se dvě participanty nemohly obrátit pro podporu rodiny z důvodu dřívějšího úmrtí jednoho nebo obou rodičů.

„Maminka zemřela na rakovinu prsu,...a tento rok zemřel i můj nevlastní taťka.” (Sára)

Z další analýzy vyplynulo, že participantka se nechtěla obracet o pomoc své matky, jelikož si uvědomovala, že po smrti jejího otce se sama musela vyrovnávat s náročnou životní situací.

„Ale o to víc, když odešel manžel, tak mi zůstala jenom maminka a na ní jsem nechtěla hrnout všechny tyhle problémy a stesky. A taky vím, že ona toho má od tátovy smrti sama dost. Musela se najednou naučit řešit záležitosti, které do té doby řešil táta. Takže jsem se o ní nechtěla tolik opírat a dělat si z ní, já nevím...je to jiný, než když máte oba dva rodiče.” (Barbora)

Problematické vztahy v rodině

Dvě participantky zmínily, že se na podporu rodiny nemohly spolehnout, jelikož v rodině neměly dobré vztahy.

U jedné participantky se rodinné vztahy pokazily v průběhu její náročné situace.

„ Pomalu ale jistě jsem se začala dostávat do finančních potíží a sestra mi tehdy řekla, že když jsem se proti jejímu doporučení vrátila do Prahy, tak si to mám, jak se říká, vychutnat a řekla, ať se stará on, což jsem chápala.”

„Sestra, i když věděla, že jsme na tom špatně, tak jediné co mi řekla bylo: Táhni do Třebíče.” (Sára)

U jedné z participantek jsou z jejího pohledu rodinné vztahy problematické od jejího dětství. Zmínila také, že se v průběhu života zhoršil její vztah se sestrou, takže se na ni nemohla obrátit s prosbou o pomoc.

„Já s rodičema bojuju dlouhodobě, to byl další důvod proč jsem v terapii potřebovala pracovat na hranicích, abych se zvládla vymezit i vůči nim.

Ale pravda je taková, že kdybych měla jenom je, tak bych to asi nepřežila.”

„Mám tady kolem sebe dva emoční upíry, který se tvářej, že jsou mí nejbližší.”

„Pokazilo se. Pokazilo se to během všech těch mejch přesunů.” (Klára)

Rodina sama nemá zdroje

Z analýzy vyplynulo, že dalším důvodem absence podpory rodiny byla situace, kdy rodina sama neměla potřebné zdroje podpory, které by samoživitelce v krizové situaci pomohly.

„No rodina jako maminka, ale ta je v důchodu, takže ta mi nemohla moc finančně pomoci a sestru já nemůžu takhle obtěžovat dlouhodobě. Sestra vždycky říkala, že až bude mít manžela, tak už mi pomáhat nebude.” (Blanka)

4. 9. 4 Finanční problémy

Tematická analýza zkoumaného souboru dat dále odhalila téma finančních problémů, se kterými se participantky potýkaly. Některé z nich měly již z minulosti dluhy, jedna z respondentek byla v osobním bankrotu. Dále participantky pociťovaly obavy z nastalé finanční situace nebo měly problémy s hrazením nájemného.

Dluhy

Dvě z participantek popisovaly, jak je absence finanční participace otce dítěte na fungování rodiny přivedla do dluhů.

„Musela jsem od Štěpánčiných deseti měsíců pracovat, protože on nebyl uveden v rodném listě, musela jsem nás uživit.”

„Hodně jsem se zadlužila, sáhla jsem po rychlých půjčkách, byla jsem zoufalá, neměla jsem na jídlo pro dcerku.” (Sára)

„Takže do těch dluhů jsem se dostala neuvážením, no prostě nešlo to utáhnout bez toho chlapa.” (Blanka)

Osobní bankrot

Dluhy jednu z participantek výzkumu přivedly až do osobního bankrotu, který popisovala jako problematický vzhledem k problematice osamocené rodčovství.

„No, vzhledem k tomu, že jsem byla zadlužená a předlužená takovým způsobem, že jsem nemohla hradit nadále nájemný a poplatky spojený s bydlením v obecním bytě Prahy 11, už jsem byla v osobním bankrotu od července roku 2012, ale prostě v tom oddlužení jsem pobírala jen to nezabavitelné životní minimum ve výši 10 a půl tisíce, takže z té částky nešlo hradit v obecním bytě nájem s poplatky, protože jako samoživitelka s dvěma dětma to prostě nešlo.“

„Musela bych asi, no já nevím, já bych to nezaplatila ani na ubytovně ani v azyláči. A v tomhle považuju ty bankroty za trošku nespravedlivý nebo špatný, protože když člověk pracuje a chce to zaplatit, tak přece ale musí někde bydlet, takže tohle teda není domyšlený.“

Otec neplatil výživné

Ve dvou rozhovorech se objevilo téma neplacení výživného ze strany otce. Jedna z respondentek se výživné nepokoušela vymáhat, jelikož se obávala konfrontace s otcem dítěte.

„Zároveň jsem věděla, že to finančně nezvládnou, protože Štěpánčin otec tři čtvrtě roku od rozchodu nezaplatil ani korunu.“ (Sára)

„Ještě pořád jsem tam měla takovýho, já se pomstím, tomu kreténovi, co neplatí.“

„Já bych ty soudy nezvládla, vidět ho tváří v tvář a poslouchat, že on to dítě nechtěl.“ (Blanka)

Obavy z finanční situace

Výzkumná sonda také ukázala, že nově nastalá finanční situace byla pro jednu z participantek zdrojem obav, ačkoliv finanční situaci dokázala vlastními silami vyřešit.

„Bála jsem se, jak to utáhnu.“

„Mě nejvíc času zabrala péče o dcerku, a pak bych nás obě ještě měla žít?“

„Takže to nakonec dopadlo úplně úžasně, že jsem se tam po mateřské vrátila na poloviční úvazek. Takže jsem to finančně zvládala.“ (Barbora)

4. 9. 5 Pomoc Women for women

Posledním tématem, které výzkumná sonda identifikovala byla pomoc organizace Women for women. Následující subtémata vypovídají o tom, co participanty ve své situaci potřebovaly a jaká zlepšení situace jim poskytnutá pomoc přinesla. Mezi subtématy se objevovala pomoc s bydlením, poskytnutí psychické podpory, vzdělávací program The Bridge a právní podpora.

Bydlení

U třech participantek jsem během analýzy identifikovala jako subtéma potřebu pomoci s bydlením. Pro tyto participanty byly obtíže s hrazením komerčního nájmu velkým stresorem. Pomoc s bydlením tak jim a jejich dětem poskytla potřebné zázemí, aby mohly řešit další obtíže. Dotované bydlení jim také dodalo potřebnou finanční jistotu a více času na děti.

„Věděla jsem, že když budu mít střechu nad hlavou, tak že dokážu bojovat. Prioritou pro mě byl domov, to bylo to nejzásadnější.“ (Sára)

„Takže ta pomoc další, kterou jsem vyhledala byla čistě pragmatická, hledala jsem napřed azylák, kde bychom mohli s Eliškou být kvůli záznamu, řeknu to otevřeně, protože jsem se před ním potřebovala chránit, já i to dítě. A narazila jsem na Acorus, kde měli v tu chvíli obsazeno, kde mi doporučili Women for women.“

„Women mi daly pocit zázemí. Najednou jsem měla zázemí. A peníze od Women mi daly klid, protože já jsem opravdu běhala s jazykem po vestě, já bych ty prachy někde narvala, ale za cenu toho, že bych s tím dítětem nebyla.“ (Klára)

„Takže problém proč jsem vyhledala pomoc bylo akutní ohrožení ztrátou bydlení.“

„Takže vlastně tím bankrotem jsem se dostala na tu částku nezabavitelného minima, z čehož ale nikde nelze platit nájem ani jiné bydlení,

takže když jsem se dostala do Women, tak mi bylo sděleno, jaké jsou tam ty možnosti, že mi mohou pomoci. Takže jsem byla přijatá a vlastně během 14 dnů mi byl přidělen byt.”

„Měla jsem strašný záchvaty beznaděje a bezmoci, záchvaty úplného zoufalství strašného. To si úplně vybavuju, ta beznaděj byla existenční. To byly záchvaty typu, že budeme na ulici.” (Blanka)

Psychická podpora

Pro tři participantky bylo důležité, že jim organizace poskytla psychickou podporu.

Pro jednu z respondentek byl důležitý pocit přijetí a účasti na její situaci.

„Nikdo vás nesoudí, naopak hledáte společné řešení.” (Sára)

Další z participantek považovala za důležité, že přístup pracovníků organizace byl profesionální a empatický. Potřebovala také poradenství a dodání naděje. Tyto aspekty jí dodaly pocit jistoty a vědomí toho, že se má v případě potřeby kam obrátit.

„Ale když jsem přišla do Women for women, tak to byla empatie, ale věděla jsem, že tím nikoho nezatěžuju. Věděla jsem, že tam nikdo kvůli mě nebude smutnej. A že mě nebudou litovat, ale že budou mít nějaké argumenty, no že mi poradí, co můžu dělat, nebo že mě uklidní, usměrní.”

„Neházet flintu do žita. Neztrácet naději, že vždycky se dá nějaká pomoc najít. Byl to takovej majáček nebo světýlko v tom vašem černym...no v tý černotě, ve který jsem se v tu dobu ztrácela.”

„Fakt ta podpora psychická, že jsem věděla, že kdyby cokoliv, tak se to dá nějak zařídit. Když jsem neměla tu jistotu v sobě, tak že jí mám někde venku.” (Barbora)

Poslední z participantek, u které jsem identifikovala toho subtéma poskytla organizace prostor ke změně životního přístupu.

„Takže mě Women naučili všechno, jak mám dál pokračovat v novém životě, že už prostě jinak.” (Blanka)

Vzdělávací program The Bridge

Jediná z participantek, která v době realizace výzkumného rozhovoru absolvovala vzdělávací program The Bridge na programu oceňovala možnost sdílení se ženami, které se nacházely v podobné situaci. Program jí také poskytl řadu nových informací a dovedností.

„Naučilo mě to, že je potřeba řád, pokud se chci udržet psychicky zdravá. Srze Bridge jsme dostaly celou řadu návodů a mechanismů. Naplilo mě to na čtyři měsíce, těšila jsem se na každé další setkání. To mě až překvapilo. A bylo skvělé vidět, jaký pokroky dělají i ostatní, není to jenom o tom, že děláte pokroky vy. A vznikly tam přátelství, což není málo.” (Klára)

Právní podpora

Pro dvě respondentky byly potřebnou pomocí právní služby, které jim pomohly s řešením péče o dítě nebo exekucí.

„A hledala jsem vlastně i právní pomoc, protože on mi skutečně vyhrožoval a já jsem nechtěla, aby to dítě s ním bylo víc, než je nutný.” (Klára)

„Pak mi pomohli vyřešit neoprávněnou exekuci, díky tomu jsem mohla znovu začít používat účet.” (Blanka)

Další z respondentek navíc uklidnilo vědomí možnosti této podpory, ačkoliv jí nakonec nevyužila.

„Já jsem tam nakonec ani žádný finance nevyužívala, ale to že mám možnost právního zástupce neplaceného, mě uklidnilo, protože jsem nikde nenašla kolik stojí rozvod.” (Barbora)

4. 10 Závěr výzkumné sondy

Cílem této výzkumné sondy bylo zmapovat situaci, ve které se samoživitelky rozhodly vyhledat pomáhající organizaci Women for women. Výsledky tematické analýzy ukázaly, že samoživitelky nedokázaly svou situaci vyřešit bez pomoci organizace z důvodu absence podpory rodiny a finančních problémů a nedostatku psychické podpory. Rozpad rodiny a existenční nejistota pro ně představovaly velkou psychickou zátěž, propadaly pocitům bezmoci, beznaděje či zoufalství. Z výzkumné analýzy také vyšly najevo specifické

následky, které jsou typické pro oběti domácího násilí. V tomto směru mě napadá, že samoživitelky, které jsou zároveň obětmi domácího násilí, tvoří samostatnou a velmi specifickou skupinu, se kterou je třeba pracovat jak na rovině psychoterapeutické léčby traumatu z domácího násilí a zároveň je třeba jim poskytnout psychosociální podporu, kterou potřebují sólo rodiče. K tématu příčin rozpadu vztahu z pohledu žen mě dále napadá, že důvody a okolnosti rozpadu vztahu ovlivňují i následnou kvalitu komunikaci po rozpadu rodiny mezi bývalými partnery a míru stresu, kterou samoživitelky ve své situaci prožívají.

Uvědomuji si specifickou výzkumného vzorku participantek, přesto se domnívám, že mi realizace výzkumné sondy výrazně napomohla porozumět situaci žen samoživitelek a potížím, se kterými se potýkají. Lze se možná domnívat (i na základě odborné literatury), že se s podobnými potížemi potýkají i ženy - matky samoživitelky - které pomoc organizace nevyhledají (z nejrůznějších důvodů).

4. 11 Diskuse k výzkumné sondě

Jsem si vědoma toho, že výzkum mohl být ovlivněn tím, že jsem zaměstnankyní organizace Women for women a respondentky ke mě mají důvěrný vztah. Riziko své „dvojí pozice“, tedy jak zaměstnance organizace Women for women tak výzkumníka, jsem se snažila eliminovat adekvátní volbou metody tematické analýzy, kterou jsem konzultovala s vedoucí této práce.

Počet participantek výzkumné sondy a způsob jejich výběru neumožňuje aplikovat získané poznatky na celou populaci žen samoživitelek. V rámci zmapování situace žen samoživitelek by bylo vhodné provést následný širší výzkum, zaměřený i na ženy, které například neodpovídají kritériím výběru klientek organizace Women for women, tedy jsou například závislé nebo trpí duševním onemocněním.

I v rámci daného cíle - zmapovat situaci a motivaci klientek organizace Women for women - by bylo možné rozšířit výběr participantek o další klientky organizace Women for women a získané poznatky by se tak mohly ještě

prohloubit a mohly by se také objevit další témata, která by přinesla komplexnější porozumění této problematice. Také by mohlo být zajímavé obohatit vzorek participantek o klientky jiných pomáhajících organizací pro samoživitelky. Dalším rozšířením výzkumu by také mohlo být porovnání participantek se samoživitelkami, které svou situaci řešily bez podpory pomáhající organizace.

Závěr

Tato bakalářská práce se věnuje fenoménu osamocenému rodičovství a soustředí se především na ženy. Záměrem této práce bylo ukázat samoživitelky, jako ohroženou skupinu naší společnosti, která mnohdy není schopna vlastními silami čelit mnohým rizikům plynoucích z absence partnera v rodině. Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. V teoretické části práce se autorka zaměřuje na téma rozpadu rodiny, soustředí se na charakteristiky rozchodu, na statistické, psychologické a právní aspekty rozvodu a popisuje možné příčiny rozpadu rodiny. Dále se teoretická část práce zabývá fenoménem osamocenému rodičovství a snaží se popsat jeho rizika, která diferencuje na ekonomická, sociální a psychologická. Teoretickou část uzavírá kapitola věnovaná možnostem podpory této cílové skupiny, kterou nabízí stát i nestátní organizace. Empirickou část této práce tvoří výzkumná sonda, která se zabývá čtyřmi polostrukturovanými rozhovory s klientkami obecně prospěšné společnosti Women for women. Cílem výzkumu bylo zmapovat situaci, ve které se samoživitelky nacházely ve chvíli, kdy vyhledaly podporu pomáhající organizace. Autorku také zajímalo, jak se ženy do této situace dostaly, co v ní postrádaly a jaké zdroje pomoci potřebovaly. Získaný soubor dat autorka zpracovala pomocí metody tematické analýzy. Z tematické analýzy vyplynulo pět hlavních témat a několik dílčích subtémat, která mapují situaci samoživitelek. Získaná data vypovídají o tom, jaké důvody je dovedly k vyhledání podpory pomáhající organizace Women for women. V analýze souboru dat autorka identifikovala, z jaké příčiny se z pohledu žen rodina rozpadla, proč samoživitelky nemohly požádat o pomoc svou rodinu, z jakých důvodů měly finanční potíže, co ve své situaci nejvíce potřebovaly a jak jim organizace Women for women pomohla.

Seznam literatury

Monografie:

1 BRAUN, Virgia, CLARKE, Victoria. Thematic Analysis. In: Harris COOPER. APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological. Washington, DC: American Psychological Association, 2012. ISBN: 978-1-4338-1003-9.

2 CONWAYOVÁ, Helen. Domácí násilí, příručka pro současné i potencionální oběti. Praha: Albatros, 2007, ISBN 978-80-00-01550-7.

3 HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 516. ISBN 978-80-7367-569-1.

4 HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*, Praha: Portál, 2005, ISBN 978-80-7367-485-4.

5 KASTOVÁ, Verena. *Krize a tvořivý přístup k ní*. Praha: Portál, 2010 ISBN 978-80-7367-800-5.

6 MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce - jak je sladit a nezbláznit se*. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-615-5.

7 MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi*. Portál: Portál, 2010, s. 63 ISBN 978-80-7367-818-0.

8 MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, SLON, 2006. ISBN 978-80-86429-87-8.

9 PLAŇAVA, Ivo. *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada, 1994, ISBN 8071691291.

10 SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*, Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-250-8.

11 ŠŤASNÁ, Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*, Praha: VÚPSV, 2011, ISBN 978-80-7416-038-7.

12 TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*, Praha: Návrat domů, 2007, ISBN 978-80-7255-163-7.

13 VÝROST, Jozef, SLAMĚNÍK, Ivan. *Aplikovaná sociální psychologie I*, Portál, Praha, 1998, ISBN 8071782696.

Články:

14 AMATO, Paul. The Consequences of Divorce for Adults and Children. *Journal of Marriage and Family*. St Paul: National Council on Family Relations, 2000, ISSN: 1741-3737.

15 CAIRNEY, John., BOYLE, Michael., OFFORD, David., RACINE, Yvonne. Stress, social support and depression in single and married mothers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. Berlín: Springer Science+Business Media, 2003, ISSN: 0933-7954.

16 HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J., *Matky samoživitelky jejich situace v České republice* [online], ©2011, poslední revize 27.6.2011 [cit. 2017-01-05]
Dostupné z: http://genderstudies.cz/download/samozivitelky_sendwichova.pdf

17 PRAŠKO, Ján, OCISKOVÁ, Marie a JELENOVÁ. Daniela. Rozchod s partnerem jako spouštěč psychických problémů, *Postgraduální medicína*. Praha: Mladá fronta, 2014, roč. 16, č. 4, s 681 - 683. ISSN 1212-4184.

18 SPRAVEDLNOST DĚTEM. Syndrom zavrženého rodiče v České republice. *Spravedlnost dětem* [online]. ©2016, posl. revize 11.08.2005 [2013-05-16].
Dostupné z: <http://www.iustin.cz/Litera/BAKNOV.asp>

Internetové zdroje:

19 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Demografická ročenka České republiky - 2015, *Český statistický úřad* [online]. ©2017, posl. revize 04.10.2016 [2013-05-17]. Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky>

20 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sčítání lidu, bytů a domů 2011, *Český statistický úřad* [online]. ©2017, posl. revize 22.04.2013 [2013-05-16]. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/20567427/10413513k6.pdf/95ecab47-9596-472b-8132-f75b023bcc42?version=1.0>

21 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Pohyb obyvatelstva - rok 2016. *Český statistický úřad* [online]. ©2017, posl. revize 22.03.2017 [2013-05-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2016>

22 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Právo na dětství*, Interaktivní katalog [online]. ©2013, posl. revize 19.05.2014 [2017-02-06]. Dostupné z: http://katalog.pravonadetstvi.cz/problem/rozpad-rodiny-rozvod/#socialni_jev_definice

23 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Právo na dětství*, Interaktivní katalog [online]. ©2013, posl. revize 19.05.2014 [2017-02-06]. Dostupné z: http://katalog.pravonadetstvi.cz/problem/rozpad-rodiny-rozvod/#socialni_jev_definice

24 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Státní sociální podpora* [online]. ©2013, posl. revize 06.05.2014 [2017-06-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

25 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nezaopatřené dítě - státní sociální podpora* [online]. ©2017, posl. revize 06.05.2014 [2017-06-06].

Dostupné z: <http://slovník.mpsv.cz/nezaopatrene-dite-statni-socialni-podpora.html>

26 ROZVOD ONLINE. *Nesporný rozvod* [online]. ©2017 posl. revize 10. 11. 2016 [2017-07-07]. Dostupné z: <http://www.rozvodonline.cz/rozvod/rozvod-dohodou-nesporny-sporny/>

27 OBĚDY PRO DĚTI. *Školní rok 2015-16-vysledky* [online]. ©2014, posl. revize 11.09.2013 [2017-07-07]. Dostupné z: <http://www.obedyprodeti.cz/skolni-rok-2015-16-vysledky>

28 WOMEN FOR WOMEN. *O nás* [online]. ©2014, posl. revize 11.7.2017 [2017-07-07]. Dostupné z: <http://women-for-women.cz/clanky/o-nas-36.html>

Použité zákony:

29 ČESKO. Zákon č.262/2006 Sb., zákoník práce. In: Sbíрка zákonů České republiky. 21. 4. 2006, ISSN 1211-1244.

Přílohy

Příloha č.1: Nejaktuálnější statistika rozvodovosti v době odevzdání práce

Tab. 1 Obyvatelstvo (absolutně, relativně, meziroční změny)					
<i>Population (absolute and relative figures, year-to-year changes)</i>					
Ukazatel	Počet absolutně (1. - 4. čtvrtletí) <i>Absolute numbers (1st - 4th quarter)</i>			Počet na 1 000 obyvatel <i>Numbers per 1,000 inhabitants</i>	
	2015	2016 ^{p)}	rozdíl <i>difference</i> 2016 ^{p)} - 2015	2015	2016 ^{p)}
Sňatky	48 191	50 768	2 577	4,6	4,8
Rozvody	26 083	24 996	-1 087	2,5	2,4
Živě narození	110 764	112 663	1 899	10,5	10,7
z toho mimo manželství ^{*)}	52 976	54 733	1 757	47,8	48,6
Zemřelí	111 173	107 750	-3 423	10,5	10,2
z toho do 1 roku ^{**)}	272	317	45	2,5	2,8
Potraty celkem	35 761	35 899	138	3,4	3,4
umělá přerušeni těhotenství	20 403	20 300	-103	1,9	1,9
Přistěhovalí	34 922	37 503	2 581	3,3	3,5
Vystěhovalí	18 945	17 439	-1 506	1,8	1,7
Přirozený přírůstek	-409	4 913	5 322	-0,0	0,5
Přírůstek stěhováním	15 977	20 064	4 087	1,5	1,9
Celkový přírůstek	15 568	24 977	9 409	1,5	2,4
Počet obyvatel k 31. 12.	10 553 843	10 578 820	24 977	x	x
Střední stav obyvatelstva	10 542 942	10 565 284	22 342	x	x
Poznámky / Notes:					
p) Předběžné údaje / Preliminary data.					
*) Relativní údaj udává podíl živě narozených dětí mimo manželství (%) / Relative figures gives the proportion of live births.					
**) Relativní údaj je na 1 000 živě narozených / Relative figures are per 1,000 live births.					

Příloha č.2: Vzor informovaného souhlasu

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu

Já,, jsem byla seznámena s podstatou a účelem výzkumu bakalářské práce na PVŠPS. Jsem si vědoma toho, že mohu od účasti na výzkumu kdykoli odstoupit. Moje účast je dobrovolná. Výzkumník prohlašuje, že osobní údaje, které by mohly účastníka výzkumu identifikovat, nebudou nikomu předány a nebudou se vyskytovat v bakalářské práci ani jiných referencích.

Datum Podpis

Příloha č.3: Transkripce interview

TRANSKRIPCE INTERVIEW I

Mohla byste mi prosím stručně vyprávět o důležitých okamžicích vašeho života?

Pocházím z Třebíče. První důležitý moment byl, když se rozvedli moji rodiče. To mi byly čtyři roky a mé sestře dva a půl roku. V naší rodině nebylo nikdy žádné násilí, žádné schválnosti, rodina fungovala dobře. Jenže tatínek se znovu zamiloval a opustil nás kvůli jiné partnerce. My jako děti jsme to těžce nesly, ale rodiče nás do ničeho nevtahovali. S otcem jsme se vídaly a všechno bylo v pořádku. Otec měl později s novou partnerkou další tři dcery. Styk s otcem a jeho novou rodinou většinou probíhal u babičky (jeho matky, pozn. autorky), styky jsem udržovala i s otcovou širší rodinou. Když mi bylo sedm let, otec se pokusil emigrovat, ale bohužel se mu to nepovedlo a strávil dva roky ve vězení. Po této události se styky z jeho strany utlumily a přestal nás vídat. Největší vztah jsme měly s jeho maminkou. Moje maminka si později také našla jiného partnera, který měl z předchozího vztahu dva syny. Jeho synové zase chodili k nám na návštěvu. Vše bylo v pořádku do doby, je to zvláštní, než synové matčina nového manžela emigrovali do Německa. Neviděli jsme se pak 12 let. Když mi bylo 18, tak jsem prodávala v cukrárně. V tom roce proběhla Sametová revoluce a oni se z Německa vrátili. Do dnes máme dobré vztahy i se širší rodinou. Proto také je ten můj příběh pro mě hodně těžký, protože ač byla má rodina rozvedená, tak my jsme měli dobré vztahy. Děti nebyly traumatizované. Poté jsem se vyučila prodavačkou a pracovala jsem. Nebyla jsem moc studijní typ (úsměv), na rozdíl od mé sestry, která vystudovala zemědělskou školu v Kyjově. Tam se také vdala. Já jsem bydlela u rodičů (matka a její druhý manžel, pozn. autorky). Začala jsem podnikat, měla jsem svou cukrárnu, kterou jsem provozovala tři roky. Pak se mi ale přestalo dařit, protože v blízkosti mé cukrárny otevřeli jinou a konkurence mě zlikvidovala. A začaly potíže. Právní proces pak trval velice dlouho, devět let. Nakonec jsem dostala v podstatě tolik, kolik jsem zaplatila za soudní výlohy. To pro mě byla velká životní zkušenost, byla jsem hodně mladá, bylo mi 22. Hodně mě trápily

finance. Rodina při mě ale stála. Maminka po roce zemřela na rakovinu prsu, v její nemoci jsem se o ní starala. Po mamčině smrti zůstal můj nevlastní táta v Třebíči a já jsem odešla pracovat do Brna, potřebovala jsem odejít z města. Tento rok (2016, pozn. autorky) zemřel i můj nevlastní taťka, takže já už bych se do Třebíče nevrátila, už tam ten domov necítím. Nevlastní táta měl trochu problémy s alkoholem, ale nikdy nás netyranizoval, naopak s dětmi to uměl. Takže dětství jsem měla v pohodě. I puberta byla relativně v poklidu, diskotekový typ jsem byla až kolem té dvacítky. Já jsem od dětství měla, že jsem mamce chtěla pomáhat. Rodinné kořeny jsme měli hodně zažitě. Když jsem odešla do Brna měla jsem již nějakou dobu přítele. Když jsem bydlela v Třebíči, tak on studoval v Brně a když jsem přišla do Brna já, odešel zase za studiem do Prahy, takže jsme měli takový vztah na dálku. On pak odešel pracovat do Anglie a to náš vztah začal hodně skřípat. Já jsem v té době odešla do Prahy za prací. V té době jsme se po 11 letech rozešli. Po rozchodu jsem měla pěkný kratší vztah, který pomohl se přes rozchod přenést. V Praze jsem se po nějaké době dostala k prodeji drahého nábytku, sídlili jsme na Zličíně. V práci mě to těšilo, rozvíjela jsem se a náš šéf nás podporoval v profesním růstu. Tam jsem poznala svého posledního partnera. Přišel jako zákazník, hodně mluvil. Tím, že byl výřečný jsme si přišli na notu. Já jsem byla tři měsíce po rozchodu, takže mi to bylo příjemné. Byl tam asi hodinu. Při odchodu se měl zeptat na telefonní číslo. Nabídla jsem mu firemní vizitku. On chtěl ale můj soukromý telefon. Já mu odpověděla, že ten já nedávám. On mi odpověděl, že se ho bát nemusím, že on píše jenom smsky. Po dlouhém zvažování jsem mu své telefonní číslo dala (hořký smích). Po chvíli mi začaly chodit smsky, jestli mě nemůže pozvat na drink. Říkala jsem si, že za to nic nedám, když si na chvíli posedím a budu mít hezký večer. Po skleničce jsem musela na rodinný večírek a tak jsme se rozloučili. Ještě ten večer mi od něj přišlo asi 200 smsek, že by se rád ještě viděl a jak si užívám hezký rodinný večer. Pak jsem se vídali, on byl takový hrr na všechno, teď už vím, že už to bylo nějaké znamení, ale bohužel, zatmění slunce bylo. Tak jsme spolu začali randit a bylo to jenom o tom, že jsme se scházeli u sebe doma a většinou jsme koukali na nějaký film, on měl rád filmy. Svým způsobem mě naučil odpočívat, nebylo všechno úplně špatné. Od začátku jsem k němu ale neměla plnou důvěru, nějaká intuice asi.

Neumím popsat proč, ale bylo to tam. On mi vykládal, že podniká, že napsal knihu, že radí firmám, jak lépe podnikat. On ten vztah začal hodně zintenzivňovat, vídali jsme se pak prakticky už jen u něj. Když jsem k němu třeba jela a trochu se opozdila, hned mi psal smsku, že je to nějaké dlouhé a kde jsem. Přitom mi jen ujel autobus a opozdila jsem se o pár minut. To už asi byly první známky kontrol. Poté odjel na dovolenou a já jsem také jela na dovolenou a po té dovolené jsem se viděli až za asi tři týdny. V tom období jsem otěhotněla, nikdy jsem nebrala ze zdravotních důvodů antikoncepci. Já jsem to ale v té době ještě nevěděla, že jsem těhotná. V té době jsem se stěhovala z pronájmu do pronájmu, malá se asi chtěla udržet, protože jsem odnášela tak těžké věci, že se dnes divím, že se udržela. Zjistila jsem těhotenství až v 10. týdnu. Jak kdyby by to bylo dnes slyším samu sebe jak si říkám: Co budu dělat? V té době jsem to nebrala jako vztah, brala jsem to tak, že je mi dobře. Vnímala jsem to tak, že si tím vyřeším období po rozchodu a že mám s kým jít do kina. Nebylo to na to, mít dítě. Ale já vždycky dítě chtěla a bylo mi už 36 let. Navíc jsem měla v sobě obavu, že můžu mít nějaký problém, když jsem do té doby nikdy neotěhotněla, i když je pravda, že jsem se o to nikdy cíleně nesnažila. Řekla jsem si, že to tak asi má být. Hodně jsem přemýšlela, jak mu to mám říct. Sama jsem věděla, že se ho moc neznám a že bychom se měli více poznat. Ale věděla jsem, že si to dítě nechám, nikdy bych na potrat nešla. Dlouho jsem hledala odvalu, jak mu to říct. Nakonec jsem mu to řekla po telefonu. Jeho reakce byly: To není možné a že s kým, že to dítě mám. S jiným mužem jsem se nevidala. Napsala jsem mu tedy, že není k ničemu vázaný, jen že chci, aby to věděl. Pak jsme se sešli a on mi řekl, že dítě nechce. Já mu oponovala, že nebudu schopná ustoupit. Od té doby jsme se neviděli. Poté mi psal podivné smsky, jedna třeba byla, že mě Bůh potrestá, za to, že jsem si to dítě nechala. Do porodu jsem si žila svůj život a brala jsem to tak, že muži mají možná obecně problém takové zprávy přijímat a že počkám, jestli se probudí nebo neprobudí. Do porodnice jsem z důvodu rizikového těhotenství odjela dříve a napsala mu, že jsem na riziku. Od něj mi přišla nějaká zlá smska, už si nepamatuji, co v ní bylo, ale z toho důvodu jsem mu ani po porodu nedala o narození holčičky vědět. Po třech týdnech po porodu se mi to rozleželo a

napsala jsem mu, že se narodila dcera Štěpánka⁶⁰ a že kdyby kdykoliv chtěl, tak že má tu možnost. Na to mi tenkrát snad ani neodpověděl. Po porodu jsem měla zdravotní potíže, udělaly se mi kondylomata. Jejich odstranění bylo hodně bolestivé. Dnes už vím, proč jsem ty kondylomata měla. Protože on žije takovým životem jakým žije. Jemu je jedno, s kým spí. Navíc on nechce používat ochranu, takže i tam je jeho problém. Nemusela jsem otěhotnět, že. On věděl, že hormonální antikoncepci brát nemůžu, přesto ochranu odmítal. Po narození holčičky jsem se také přestěhovala zpět z Prahy na Moravu. Sestra mi radila, ať se vrátím zpět, že mi se vším pomohou, když jsem na dítě sama. Tam jsme si žili pohodovým životem. Musela jsem ale od Štěpánčiných deseti měsíců pracovat, protože on nebyl uveden v rodném listě, musela jsem nás uživit. Nechtělo se mi na úřadech prát špinavého prádlo a do rodného listu ho zapisovat, takže jsem radši pracovala. Sestra v té době byla nezaměstnaná, takže mi malou hlídala. Od dceřina roku a půl jsem už měla plný úvazek, občas jsem s ní chodila i do práce. S hlídáním jinak pomáhala i babička. Po nějaké době jsme si s otcem Štěpánky napsali a on projevil zájem s námi strávit Vánoce. Z mé strany tam k němu přeci jen byly nějaké city. Brala jsem to tak, že buď na něco navážeme nebo že bude mít Štěpánka tátu. On skutečně na Vánoce přijel a začali jsme se opět zlehka stýkat, ale nežili jsme spolu. On občas přijel na Moravu a já občas do Prahy, měla jsem tu doktory a věděla jsem, že se tam chci jednou vrátit. Do Prahy jsme se zase přestěhovali, když bylo Štěpánce asi tři a půl roku. V Praze jsem začala pracovat, ale jen dohodu, což bylo špatně. Musela jsem platit nájem a sama malým dítětem nikdy nezaručíte, že budete moc odpracovat tolik, kolik potřebujete k životu. Jak jsem dělala na tu dohodu, tak jsem neměla nárok na nemocenskou, dovolenou ani nic podobného. V té době jsme s otcem Štěpánky spolu nebydleli, potřebovala jsem nějaký čas na to, abychom se poznali. Pomalu ale jistě jsem se začala dostávat do finančních potíží a sestra mi tehdy řekla, že když jsem se proti jejímu doporučení vrátila do Prahy, tak si to mám, jak se říká, vychutnat a řekla, ať se stará on, což jsem chápala. Vždy když se u nás stavoval, měl navařeno a podobně. Navíc jsme v tu dobu měli partnerský vztah, i když ne moc intenzivní, stavoval se tak jednou dvakrát do týdne, takže dávalo smysl, aby se nějak

⁶⁰ *Všechna jména byla z důvodu ochrany osobních údajů změněna.*

finančně podílel. On mi na to ale řekl, že jsem to takhle chtěla, tak to tak mám. Pak ale začaly velké problémy s bydlením, nezvládala jsem platit včas nájem. Skončilo to až tak, že nás paní majitelka bytu doslova vyhodila na ulici. V našem bytě i s věcmi vyměnila zámeček. Otce Štěpánky jsem žádala o pomoc, ale on mě odkázal na mojí rodinu. Takže jsem po drastickém vystěhování pendlovala mezi ubytovny v Praze a Třebíči. Hodně jsem se zadlužila, sáhla jsem po rychlých půjčkách, byla jsem zoufalá, neměla jsem na jídlo pro dcerku. Nakonec mi známá nabídla pomoc, mohly jsme se malou bydlet u ní v bytě. Našla jsem si novou práci, abych nedělala na tu dohodu, jenže zaměstnavatel nebyl schopný vyplácet včas, takže moje situace byla ze všech stran uzavřená. Já jsem tehdy vůbec nevěděla, jak ven. V té době jsem oslovila Katku⁶¹ (sociální pracovníce v organizaci Women for women, v současné době na mateřské dovolené, pozn. autorky), stavila jsem se u ní na konzultaci a poslala žádost o přijetí do programu. Jenže jsme se s otcem Štěpánky nakonec domluvili, že mi bude posílat 5000 Kč měsíčně a já uvěřila, že by se to mohlo zlepšit, takže jsem se organizaci po konzultaci neozvala. Jsem blbá, mohla jsem to mít vyřešené mnohem dříve, tehdy jsem to neviděla. Od známé jsem se musela odstěhovat a otce Štěpánky napadlo, že by s námi mohl bydlet. Platit v bytě nájem, ale jen chvíli. Já jsem se snažila platit dluhy, neměla jsem z čeho mu přispívat. Jenže on po mě začal chtít 8000 Kč na nájem, nemohla jsem se z té šílené finanční situace vůbec vymotat. Teď už vím, že to bylo cílené, chtěl mě finančně zničit. Nikdy by mě tehdy nenapadlo, že bych se mohla potkat se sociopatem. On moc dobře věděl, že mám dluhy a že to bez něj nemůžu dát. V té době se bití začalo stupňovat, on mě bil, i když jsme spolu ještě nebydleli, ale ve společné domácnosti to eskalovalo (hlas se ztišuje a v očích se objevují slzy). Nejhorší to bylo, když jsem jen upozornila na to, že udělal chybu, třeba jen v něčem úplně bezvýznamném. To bylo zle. To mě shodil na zem, bil mě do obličeje, do rukou, sekal mě, plival po mě. Já už jsem jenom klečela na zemi a omlouvala se mu. Než jeho agrese přejde, to si už nedovolíte absolutně nic, stane se z něj zvíře. Bylo mi úplně špatně, po tom, co mě dobil, se mě zeptal, jestli nemám hlad, že si jde ohřát oběd. Řekla jsem mu, že nemám, bylo mi na zvracení. Po tomhle incidentu mě přinutil, já nebyla schopná mu říct ne, abych

⁶¹ Všechna jména byla z důvodu ochrany osobních údajů změněna.

zapsala dceru do rodného listu. Šli jsme spolu na úřad, aby se mohl zapsat do rodného listu. Úřednice nás vyzvala, ať si připravíme občanky a tehdy jsem poprvé zjistila jeho pravé jméno. Do té doby to byl John Waldrom⁶² a tehdy jsem se dozvěděla, že je to Michal Dvorský⁶³. Málem jsem omdlela, ale nedovolila jsem si nic říct, jak jsem se ho bála. Takže se zapsal do rodného listu. Mě bylo tak špatně, že jsem nezvládala spoustu věcí kolem vnímat. Když jsme vyšli z úřadu ven s rodným listem, požádal nějakého pána, aby nás s tím rodným listem vyfotil. Nechápala jsem to. Teď vím, že to udělal proto, aby měl stvrzení svého vítězství nade mnou. Vůbec to nebylo proto, že jsme šťastní, že by měl radost z toho, že jsme rodina. On tak strašně manipuluje, lže, na všechno je do detailu připravený. Jde mi z toho mráz po zádech. V té době jeho druhá partnerka čekala dítě, což jsem tehdy samozřejmě netušila, navzájem jsme o sobě nevěděly. To nás ještě v zimě bulíkoval, že pojedeme do Austrálie, kde má rodinu. Štěpánka už o ní věděla od podzimu, otec o ní prý mluvil jako o tetě. Na jaře pak přišel rozchod, když jsem to zjistila. V té době řekl dceři, že si má vzít své nejoblíbenější věci, že se všichni stěhujeme. Jenže ji neřekl, že se stěhuje pouze on. Tři měsíce jsem pak měla problém se malou vidět. Vyhržoval mi, že mě zabije. On je sice na všechno připravený, ale netušil, že já jsem se mu nikdy úplně citově neotevřela. Cítila jsem, že si potřebuju něco hlídat, neumím to popsat. Začala jsem se bránit, on si myslel, že mě zašlapal do země, ale nezašlapal. Začala jsem docházet k paní psychologce. Ta mi pomohla, řekla, že musím začít okamžitě jednat. Věděla, že jsem bez peněz, takže mě odkázala na organizace jako Bílý kruh bezpečí a Cestou necestou, kam jsem docházela na psychologická sezení. Navedla mě také okamžitě na policii. Na policii jsem začala všechno odkrývat. Až tam jsem se dozvěděla, jakou má trestní minulost. Byla jsem v šoku. Byl trestaný za napadení své přítelkyně, zbil svou uklízečku, takovým způsobem, že se počůrala strachy a utekla. V tlustém spisu jeho záznamů má za každý rok minimálně jedno napadení ženy, každý rok. Pak tam měl krádeže. Policistka, u které jsem vypovídala mi potvrdila, že je velmi patologický, že jsou si všechny případy velmi podobné. Lži, změny jména. Když jsem tohle všechno zjistila, o to více

⁶² Všechna jména byla z důvodu ochrany osobních údajů změněna.

⁶³ Všechna jména byla z důvodu ochrany osobních údajů změněna.

jsem se o malou bála. Na radu mé psycholožky, jsme se scházeli na veřejných místech. Udělala jsem to proto, abych nevypadala jako matka, která otci brání ve styku. Bohužel, když jsme se začali soudit, vnímali to tak. I na OSPODu, tam to brali pouze jako rodičovský spor. Nikdo se nezajímal o jeho trestní minulost. Přinesla jsem jim zprávu od své psycholožky a oni nebyli schopni se jí zabývat. Připadala jsem si jako blázen. Byla jsem finančně na dně, právnička mi udělala cenu a jí vše postupně splácela. Tehdy mě nenapadlo, že se spor potáhne tři roky. On ze sebe dělal chudáka, že se s malou vůbec nevidá, tehdy mu ještě pohrozili, že může být rád, že má vůbec nějakou šanci ji vidat. Potom to ale začalo nabírat směr jeho. V půlce trvání sporu, asi před rokem a půl nám soudkyně nařídila, že se musíme dohodnout na styku. Uhrála jsem alespoň to, že u něj Štěpánka nemusela být přes noc. V jednom týdnu ji měl pětkrát a v druhém dvakrát, takže rozšířená péče víceméně. Štěpánka šla po tom rozhodnutí hodně psychicky dolů. On se totiž nedokáže ovládat, neustále mě před malou pomlouval. V nové rodině si před Štěpánkou nedovolí bití, to ví, že by mu na OSPODu a u soudu udělalo velké problémy. Tak to řeší jinak. Dětem hází jídlo na stůl, nutí je jíst co nechtějí. Jednou se ale neudržel a malou uhodil do obličeje a zranil jí oko. Na OSPODu i u soudu to vědí, ale zatím to vedou jako jednorázový exces (povzdech).

V jaké chvíli jste kontaktovala organizaci Women for women?

Poprvé jsem se na organizaci obrátila, když jsem byla na ulici. Ve chvíli, kdy mě vyhodili z bytu tak, že vyměnili zámky. To jsem ale nakonec do programu nenastoupila, protože jsem mu uvěřila a chtěla zkusit žít jako rodina.

Co pro vás bylo v situaci, kdy jste odcházela od partnera nejtěžší?

Pro mě v ten moment to, že jsem dceři chtěla dopřát tu rodinu. A zároveň jsem věděla, že z toho musíme ven. Společné bydlení trvalo velmi krátce, jen osm měsíců. K bití docházelo několikrát do měsíce. Prosila jsem ho, ať to nedělá před dcerou, to dokázal udržet. Takže nejtěžší bylo to, že jí chci dopřát rodinu a tátu a to, že jí to zároveň všechno беру. Věděla jsem ale, že musíme pryč, že takhle by to bylo větší peklo. Žít s ním bylo tak psychicky náročné. Jednou je

špatně, že mluvíte, podruhé že mlčíte. Snažíte se nějak bránit, říct něco, ale pak vás uzemní (pauza) silou.

Před tím než jste kontaktovala organizaci Women for women, zkoušela jste se obrátit i na někoho jiného?

Ne, ne. Já jsem se za to extrémně styděla. Nedokázala jsem se s tím poprat. Neustále jsem se obviňovala za to, že jsem to dopustila. To byl jeden směr toho studu. A pak jsem se styděla před přáteli i rodinou. Tutlala jsem to a nikomu jsem to neřekla. Bála jsem se a styděla jsem se. On mi běžně vyhrožoval smrtí. Když jsme už po rozchodu vedli Štěpánku první den do školy, tak jsem si s ním nechtěla sednout do auta, protože jsem od policie věděla, že neměl v té době oprávnění k řízení. Takže jsme šli pěšky do té školy. Cestou mě napadal, strkal mě do silnice, říkal mi, že budu ležet v krvi, že mě zabije, že budu ležet v řece. To všechno před malou. Impulz toho, že jsem začala skutečně bojovat přišel ve chvíli, kdy mě chtěl připravit o dceru. Chtěla jsem to ututlat a vyřešit sama, aby o tom nikdo nevěděl. Ale to nešlo. S ním se nešlo domluvit na ničem. Ani na tom, že je zeď bílá. Takže mi došlo, že to musí jít k soudu, protože jinak nemám šanci. A to byl moment, kdy jsem se znovu obrátila na Women for women.

Jak vás napadlo kontaktovat právě organizaci Women for women?

Úplně poprvé jsem o organizaci slyšela v pořadu Sama doma, utkvělo mi to v paměti. To bylo v době, kdy jsem byla v ohromných finančních potížích a po vyhození z bytu. Na organizaci se mi líbilo, že nedostanete všechno naservírované na stříbrném podnose, ale že musíte také zabojovat a dát něco ze sebe.

V čem vám organizace Women for women v krizové situaci nejvíce pomohla?

S bydlením. Věděla jsem, že když budu mít střechu nad hlavou, tak že dokážu bojovat. Prioritou pro mě byl domov, to bylo to nejzásadnější. Nikdy nezapomenu na pocit, když jsem poprvé přišla do bytu, který mi organizace poskytla. Cítila jsem, že máme domov a věděla jsem, že malá bude mít pohodu.

Věděla o tom, co se děje v tu chvíli rodina?

Ne. Věděli, že mám potíže, ale nevěděli, jak bydlíme nebo nebydlíme. Sestra, i když věděla, že jsme na tom špatně, tak jediné co mi řekla bylo: Táhni do Třebíče. Byl tam byl po dědovi, ale není tam práce. V tu chvíli vůbec nevím, jak bych zvládla vyřešit výpověď, přestěhovat se z Prahy na Moravu, sehnat tam školu, dcera je narozená v jednom z nejsilnějších ročníků.

Když jsem rodila v Motole, neměli rodičky kam dávat. Nebylo místo. Já jsem spala na operačním sále, protože pokoje byly obsazené. Se Štěpánkou jsem mohla být až dva dny po porodu. A přetlak je samozřejmě i ve školkách. Dostat dítě do školky byl obrovský problém.

Co jste v krizové situaci odchodu od partnera nejvíce potřebovala?

Psychickou podporu. To bylo to nejdůležitější. Nastartovala mi moje psycholožka, která mi dala kontakty na organizace jako je Rosa nebo Bílý kruh bezpečí, ale já jsem nechtěla do azylu. Říkala jsem si, že musím zvládnout něco jiného. Zároveň jsem věděla, že to finančně nezvládnou, protože Štěpánčin otec tři čtvrtě roku od rozchodu nezaplatil ani korunu.

Našla jste ve Women for women psychickou podporu?

Ano, ano. Tam je to jak v ráji. Myslím, že i Štěpánka to tak cítí. Člověk tam vždycky přijde a je tam velká pohoda. Je to tam cítit ze všech vás (ze všech pracovníků organizace, pozn. autorky). Je to cítit i z toho prostředí. Všichni zaměstnanci i externisti jsou takoví. Nikdo vás nesoudí, naopak hledáte společné řešení. Ta rodina hledá chyby: Ta tvoje povaha, ty máš problém s penězma, ty děláš tohle špatně tohle a tamto. Jenom kritika. V organizaci se cítím přijatá.

TRANSKRIPCE INTERVIEW II

Mohla byste mi prosím popsat, co se stalo ve vašem životě, že jste vyhledala pomoc organizace Women for women?

Dostala jsem se do situace, kdy jsem si dlouhodobě uvědomovala, že takhle žít opravdu nechci a že využiju veškerých prostředků, kterých můžu a jsou pro mě přijatelné k tomu, abychom se posunuli a aby to dítě v tom nemuselo žít.

Mohla byste prosím vysvětlit, z jaké situace jste se potřebovala dostat?

Byl to vztah s partnerem, který šel dolů prakticky od mého otěhotnění. Kdybych s tím člověkem neotěhotněla, tak bych se s ním během krátké doby rozešla. Na druhou stranu, já jsem tehdy strašně chtěla dítě a on vypadal velmi životaschopně, rozumně a velmi přesvědčivě a nepůsobil tak jenom na mě, ale i na lidi, o kterých si myslím, že mají na lidi dobrý odhad. I oni se spletli, stejně jako já. On umí udělat skvělý první dojem, ale až na ten druhý pohled vám dojde, kolik sebou nosí problémů, které jednoznačně ten vztah velmi ovlivnily.

Mohla byste prosím popsat jaké problémy váš bývalý partner do vztahu přinesl?

Já když jsem si to v sobě rekapitulovala, tak člověk hledá vždycky, kde udělal on sám chybu. Mě se ten člověk líbil, já jsem ho znala od vidění několik let a vlastně to nebylo úplně náhodné. Což mě vede k tomu, že asi jedu furt v tom svém starém vzorci, který si nesu zřejmě z dětství a tenhle člověk zapadnul ve správnou chvíli, nebo v nesprávnou chvíli, těžko říct, mám dítě, který jsem chtěla, do toho lega. Už jenom to, jak jsem otěhotněla rychle, tam už bylo spoustu známek toho, že to není v pořádku. On si mě pod záminkou toho, že má asi patnáct alergií nechal zdravotně kompletně prověřit a já jsem vlastně po výsledcích velmi krátce otěhotněla, tak to byla už taková první známka toho, že to není úplně v pořádku. Na druhou stranu, já jsem dostala, co jsem chtěla a to bylo chtěné dítě z obou stran. Což teď potom, jak ten vztah dopadnul, tak jak dopadnul, tak to podstatný, to pěkný z toho je. Po nějaké době jsem zjistila, že se léčí, že má deprese, pak prášky vysadil a já si myslím, že i kvůli tomu vysazení přišla velká změna, že se i tím začal chovat jinak. On byl okouzlující,

když byl medikovaný, že tam byl diametrální rozdíl. Pak přišlo to dítě a sestěhovali jsme se vlastně až na poslední chvíli, já jsem vlastně asi moc nechtěla, já jsem se bála dopředu. Protože on byl najednou všude. Ještě než jsme spolu začali chodit, on mě strašlivě uháněl, byl schopen mi posílat denně pugéty kytek do práce, čekat na mě, najednou jako by se objevil princ na bílém koni. To je podezřelý, to já jsem věděla, ale byla tam ta touha po tom dítěti. A vztahy mám relativně komplikovaný, před ním jsem deset let chodila se ženatým mužem, se kterým jsem to ukončila až teď před pár týdny. Takže jsem s ním začala být. S tím dítětem se ale vše začalo komplikovat. Porod byl pro mě velmi těžkej, protože on u něj chtěl bejt a já jsem se už v tu dobu věděla, že nám vztah nefunguje, už jsme spolu nežili intimně. Navíc on je zřejmě asexuální, na to jsem taky přišla relativně brzo a což komplikuje trochu vztah. Já nejsem žena, která by naléhala, jsem zralá, takže jsem žila napůl v ilegalitě už jako tenkrát, vídala jsem se svým dlouholetým milencem. Takže ten porod byl pro mě velmi nepříjemný, protože on naléhal na to, že chce být u toho, ale já jsem věděla, že i můj gynekolog mě viděl vícekrát než on, takže jsem se necítila na to ho u toho mít. Takže jsem se místo na porod soustředila na to, jestli ho mám za hlavou. A to jsem věděla, že jde našemu dítěti o život, bylo to skutečně těžké. On mi potom vyčítal, že jsem mu nedopřála ten zážitek z porodu, takový, jaký si představoval. Pak byl další problém s kojením, on chtěl, abychom přešli na umělou výživu. Já jsem z něj měla pocit, že chce snad kojit sám. Takže jsem se všemožně bránila, i nemocničnickému personálu. Chtěla jsem, aby mi malou dali, oni mi jí nosili jen na kojení. Mezitím ji přikrmovali, téměř měsíc nepřijímala potravu. A i v tom těhotenství...(odmlčí se, zlomí se jí hlas, pláč) Já jsem hodně ztloustla v těhotenství třeba a poslouchala jsem od něj, že jsem tlustá, velká, taková, maková...už při tom, když jsme se sestěhovali, mi třeba vzal peníze z účtu, aniž by mi to řekl a ve chvíli, kdy jsem to s ním řešila, tak přešel do útoku s tím, že je to přeci normální mezi partnerama. A vlastně tam byla spousta věcí. Byla jsem v hrozném tlaku. Do toho jsem měla docela náročné místo, kde ta situace byla komplikovaná, takže jsem válčila na dvou bojištích, práce i vztah. A do toho jsem v pátém měsíci málem potratila a bylo to jako těžký. Třeba i gynekoložce jsem se svěřila s tím, že mám nějaký pracovní problém a ona si myslela, že se chci ulejt, takže mě pak třeba má praktická doktorka držela na

částečný neschopence, protože se mi uvolnila placenta, kterou jsem měla uvolněnou až do konce. Prostě to bylo celý naprd, Nino. Těžký. A ten chlap vlastně vytvářej tlak, takže jsem se v tom vztahu necejtila dobře. Pak teda přišlo to sestěhování a příchod dítěte. Dítě má reflux, což znamená, že strašně zvracelo, po každém kojení a on se choval nečitelně. Takže on se odstěhoval, to jsme se dohodli po nějakých třech, čtyřech měsících, což byla jedna asi z nejkliďnějších etap, co jsme s dcerou měly. On bydlel kousek, takže styk tam byl častý. A on jako otec....byl schopen vařit bio králíčky a tak jako vyměknete znova. Po necelým roce přišel s tím, že je to pro něj finančně náročný a že jestli bychom se mohli znovu sestěhovat. No a začalo to celý nanovo. Ten tlak. Těch prvních šest, sedum měsíců to bylo hrozný. To dítě zvracelo pořád, u kohokoliv, ale co bylo zvláštní, že u něj nejvíc. A malá s ním jakékoliv intimnější doteky docela dlouho odmítala. Takže všechno bylo na mě. Já jsem s ní po každém krmení nosila po bytě, to jsem měla napočítané kroky. Musela jsem to dělat, protože jinak hrozila, že to vdechne. Takže já jsem těch sedum měsíců spala maximálně tři hodiny denně a pak celý dny jen utíráte ty zkyslý blitky. A do toho on. A vidíte, to jsem vám ještě neřekla to nejhorší. Já jsem měla kočku... (odmlčí se) a jednu z těch patnácti alergií měl na kočku... (zlomí se jí hlas, pláč). Tý kočce bylo čtrnáct, prožila se mnou celý život...promiňte (vstává od stolu a odhází do koupelny).

Zvládnete to?

Jo. Já jsem dneska rozbořená, ale nechce se mi o tom moc mluvit. Víte, není to moc příjemný. Já jsem o tu kočku prostě přišla, on mě vydíral, že mě dá k právníkovi, že se mnou bude soudit. Já byla rozsypaná, hormony, dítě a práce, začala jsem do toho ještě makat. A ta kočka mi jednoho dne prostě zmizela. Ze čtvrtého patra, těžký dveře. Pak jsem našla na Facebooku, že jí nabízel. Mám z toho hrozně špatný svědomí, vůči tomu zvířeti taky. Ať se stalo cokoliv, tak to byl důsledek našeho jednání. Já nevím, jestli to udělal, ale to zvíře každopádně vědělo, jak moc jí nenávidí a jak se jí chce zbavit. Ale nedovedu si představit, že by čtyřkilová kočička vyskočila sama z okna ze čtvrtého patra. (odmlčí se) Ta situace byla fakt vypjatá. Byla jsem na to sama na všechno.

A kde byla vaše rodina?

Já mám zajímavou rodinu, ale dysfunkční, což je zřejmě alfa a omega. A asi jsem to dostatečně nezpracovala, takže jsem si našla někoho s poruchou osobnosti, jako je moje máma. Já jsem velmi dobře vybavena pro krizové situace, takže si je vlastně připravuju, protože v nich umím žít. Moje máma si za prvního vzala člověka, kterej je připravil o rodinné jmění a moje sestra si taky jako prvního muže vzala člověka s ně úplně velkýma morálníma hodnotama, takže když si pak máma povzdechla nad tím, koho jsem si vybrala, řekla jsem jí že zřejmě ta rodinná geneze je neúprosná a že ony si nevybraly o moc líp.

Co to bylo za okamžik kdy jste si řekla, že už to takhle dál nejde?

Tohle trvalo do doby dvou let dcery. Já už si nepamatuju úplně všechny věci, které se tam staly, protože vytěsňujete. Já jsem žila jak za tlustým sklem, přestala jsem cítit emoce. Upnula jsem se na to dítě a bojovala jsem za tu práci, protože jsem věděla, že když o ní přijdu, tak budu v pytli. Nakonec jsem s ním ještě zrekonstruovala byt v domě jeho rodičů, protože přišel s tím, že už nemá peníze na ten byt, kde jsme bydleli společně. Začal si půjčovat ode mě peníze, já jsem si půjčovala z pokladny v galerii, kde jsem pracovala. Postupně začínalo vylézat na povrch, že je na tom finančně v háji, že má dluhy, kam se podívá. Zjistila jsem od jeho známých, že jeho dluhy dosahují řádu desítek miliónů. A já mu chtěla i pomoci, znám jednoho z nejlepších auditorů v Praze, udělal by to zřejmě i pro mě. Já se to snažila pořád zachránit, protože jsem chtěla zachránit tu rodinu, každej se snaží naplnit ten ideál. Navíc soužití s člověkem, který má patnáct alergií, to je hrozný, neustále speciální zacházení, vyvářet speciální jídla. Hodinu před tím, než se vracel domů jsem píglovala, bála jsem se. Byla jsem úplně vymytá, všechno jsem dělala špatně, to jsem poslouchala pořád. A do toho mi říkal, že mě nemiluje a že se mnou nechce nic mít, smál se mi do obličeje, přitom už jsme žili prakticky odděleně. Pro mě to bylo velmi vyčerpávající a zároveň jsem v tu dobu nevěděla, jak a kdy odejdu. Věděla jsem, že musím. Do toho jsme neměli žádný sexuální život. Po tom návratu, kdy jsme se znovu sestěhovali jsem se snažila, ale to nešlo, ani jsem nechtěla. A bála jsem se s ním nechávat dítě samotné, protože on je velká neznámá. Přišla jsem jednou domů, večer a on jí uspával v posteli a byl u toho nahej. A to on

nechodil moc doma nahej. To se mi tehdy rozsvítla červená kontrolka a začala jsem na něj řvát, že se jí nebude dotýkat, když je nahej. Nemyslím si, že tam k něčemu došlo, ale takový chování prostě není úplně normální. A pak to celé vygradovalo tím, že ke mě přišla kamarádka se svým dítětem, on přišel a já jsem viděla, že přeskočila jiskra. Začali spolu pít, on normálně nepije nijak moc, snažil se mě do toho zatáhnout. A ta kamarádka, no teď už ne, sama nešťastná a když se opije, tak je naprosto příšerná, takže to dopadlo tak, že se tam válela po zemi a sváděla ho. On mi nabízel, ať s nima dám trojku. No já jsem to samozřejmě odmítla a prosila je, ať vypadnou, že ať si dělají co chtějí, ale ať jsou pryč, že tam taky bydlím. No nic, on se s ní u nás doma vyspal a já jí jsem ještě uspala její dítě. Já jsem tu celou noc jenom prozracela a druhý den ráno jsem se ním strašně zhádala, kdy on mi řekl, že je stále majitel domu a on tom, jak to tam bude nebo nebude fungovat bude rozhodovat on. V tu chvíli jsem věděla, že jsem opravdu v koncích, že to není domov, že to není bezpečné místo ani pro dceru. Došlo mi, že mě zraňuje zcela schválně. Pak to ještě zkusil na další dvě moje kamarádky, no celý to bylo o tom, že mě chtěl ponížit především. Do toho mě nabízel svým kamarádům, no odporný to bylo celý. Takže jsem pak odjela k rodičům, pomohl mi kamarád. Dítě zvracelo, já jsem zvracela. U rodičů strašný, můj otec- intelektuál, křehkej přítom, na mě začal v jednu chvíli řvát, kdo to jako bude platit a jestli jsem se nezbláznila. V tu chvíli už jsem obvolávala azylové domy. V tu chvíli jsem to řešila s organizací Rosa, protože mi moje kamarádka, která je terapeutka řekla, že tohle je psychické týrání a že to je strašný, co mi dělá (zlomí hlas, vzlyká). Do toho on na mě zavolal policii, že jsem utekla s dítětem, že jsem unesla dítě. Policie mě našla a předtím se dovolali mé kamarádce, která jim řekla, co se u nás stalo a oni jí řekli, ať se ihned odstěhuje a ať jemu jenom napíše, že jsme v pořádku a neříkám mu, kde bydlíme. Dostala jsem nabídku na utajovanej azylák a až ti policisti s tou kamarádkou mi otevřeli oči. Od těch svejch šilenejch rodičů jsem odešla jen s taškou a s dítětem. Pomohl mi kamarád, kterej mi nakonec půjčil byt. Takže to byla taková první chvíle, ta Rosa mě postavila na nohy v tom, že mi nastínili, jaké jsou další kroky, řekli mi, že jsou opravdu přesvědčeni o tom, že to je týrání. Bylo to hrozně nepříjemný, protože, když jdete do nějaký organizace, jsou na vás dva lidi, je to tlak, nechce se vám o tom mluvit. Já jsem o tom

předtím prakticky nikomu neřekla, ani kamarádkám. Já jsem hodně otevřenéj člověk, ale tohle nešlo.

Co vám bránilo o tom s někým mluvit?

Asi jsem necítila, že by mi s tím byl někdo schopnej pomoci. Nechcete o tom vůbec mluvit, vlastně se to snažíte vytěsnit, protože vás to infikuje na všech úrovních života. A dlouho se cítíte vinna, hledáte vinu v sobě. (odmlčí se) I když vlastně vevnitř víte, že to není normální. Zároveň jsem už dost zkušená a stará, abych věděla, že jsem si ho vybrala a že na tom mám podíl. A takže to byl krok, cítila jsem, že potřebuju pomoci a že se z téhle situace nedostanu sama a našla jsem si terapeutku, která mi od první chvíle stašně moc pomohla a je to ženská, která má za sebou něco podobnýho a vlastně až na základě toho vystudovala terapii a já jsem se vlastně poprvé setkala s někým, kdo je vzdělanej v oboru a s kým nás pojí společný zážitek. Takže já jsem necítila soustrastný pohled, ale na druhé straně byl někdo, kdo ví, o čem mluvím, s kým můžu mluvit ve zkratkách a kdo mi dal dost času na to, aby se mezi náma vytvořila důvěra, abych jí to mohla vůbec říct. Já jsem za ní šla totiž s tím, že hledám odborníka, který mi pomůže s hranicema, že mám zničené hranice a že mám špatný vzorce a že strašně potřebuju změnu v tom nastavení. K ní jsem chodila rok, ta mi pomáhala se připravit na ten odchod. Mezitím jsem přišla o práci, takže jsem s tím odchodem otálela. No a vygradovalo to, ty dluhy byly nesmírný a bylo už jasný, že ta jeho rodina přijde o ten dům, vilu v Podolí, kterou jeho rodiče postavili, takže stejně přijdeme o domov. On už pak jako předstíral, že chodí do práce a přitom seděl v garáži a koukal na filmy. Začali k nám chodit policisti, protože prostře se dostal do křížku s člověkem, se kterým měl firmu. Takže v půl dvanáctý si přijdou pro otce vašeho dítěte, tak tam stojíte a on na vás řve, ať jdete domů. Já jsem se s nima chtěla domluvit, zjistit vůbec, co se děje.

Já už jsem pak léto přežila venku na verandě, trávila jsem tam veškeré večery, abych s ním přišla do kontaktu co nejméně no a v zimě jsem si zařídila takovou dílničku ve sklepě, kam jsem se zašívala. No a já už jsem to potom nevydržela a uhodila na něj, aby mi vysvětlil, co se to kolem děje, jinak, že mu rozmlátím počítač. S ním se totiž jinak bavit nedalo, já jsem na něj třeba mluvila a on mi schválně vůbec neodpovídal, úplně mě ignoroval. No a jak jsem na něj uhodila,

tak mi dal dělo, jednu slušnou facku, odlétly mi brejle přes celou místnost a mě se konečně rozsvítilo a dohodli jsme se..no byla scéna samozřejmě, já jsem na něm rozervalo oblečení, hodila bych po něm židli, kdyby u toho nebylo dítě. Ale furt jsem měla jako záklopku, vůbec nechápu, proč jsem ho tou židlí nevzala ve finále, po tom všem by si to opravdu zasloužil, parchant. Ale vidělo to to dítě a vidělo mě jako agresora, ona neviděla jeho, jak mi před tím dal ránu. Ona viděla mě, jak do něj pak řežu, protože já nejsem zase úplný ořezávátko. Každopádně se mi rozsvítilo a během, nevím, čtrnácti dnů jsem odešla, našla jsem si tady ten byt, kde jsem teď. Měla jsem u něj nějaký peníze, který mi vzal a nějak jsem je z něj dostala, takže jsem měla alespoň na ten začátek. On mi teda vyhrožoval střídavou péčí a dalšíma věcmi, takže pořád tam byl ten tlak. Takže ta pomoc další, kterou jsem vyhledala byla čistě pragmatická, hledala jsem napřed azylák, kde bychom mohli s Eliškou bejt kvůli záznamu, řeknu to otevřeně, protože jsem se před ním potřebovala chránit, já i to dítě. A narazila jsem na Acorus, kde měli v tu chvíli obsazeno, kde mi doporučili Women for women. Takže v té beznaději, nebyla ještě naděje úplně, ale rozhodla jsem se, že to prostě udělám, že to zkusím. A ten podnájem jsem našla na poslední chvíli, řeknu, měla jsem se od něj stěhovat 30. března a stěhovala jsem se 30. března, to opravdu bylo na minuty.

A ještě než jsem se přestěhovala, tak jsem psala Womenkám, který si mě nepozvali, nepozvali, odmítli mě. Odmítli mě a pak mě volali za nějakou dobu, kdy už jsem měla tady ten podnájem a našla jsem si i práci. A našla jsem si ještě jednu práci, takže v tu chvíli jsem na tom byla ještě lépe než jsem třeba teď. Šla jsem nahoru, mě to slibovala i ta terapeutka, že ve chvíli, kdy udělám ten krok a půjdu osudu vstříc, tak se to zlepší. A opravdu se mi rozevřely dveře a kam jsem přišla, tam mi to vycházelo. To bylo skvělý, protože mi to pomohlo to těžký období překonat. A pak si mě do Women pozvali, měla jsem mít pohovor s paní Tykač, ta nedorazila, takže jsem tam byla s Kamilou a Zdenou, jo, byla to Zdena, zase si na mě někde pozvali psycholožku. A pak se mnou udělali rozhovor a později mi zavolali, že mě berou, což bylo skvělý, protože jsem v té době byla už částečně stabilizovaná. A ta touha, nebo ten důvod, proč jsem se obrátila na tu pomoc Women byla za prvé existenční, ale zároveň i existenciální. Já velmi toužím po tom jako vyžrát nad tím sebedestruktivním

vzorcem, který někde v sobě hluboko má uložen, což nevím, jestli se mi to úplně daří, ale rozhodně změny jako člověk jsem udělala velký.

Takže jste i Women hledala bydlení a psychologické služby?

Ano původně, ale vlastně jsem přišla na pohovor až ve chvíli, kdy jsem to bydlení měla. A hledala jsem vlastně i právní pomoc, protože on mi skutečně vyhrožoval a já jsem nechtěla, aby to dítě s ním bylo víc, než je nutný. Nechtěla jsem, aby u něj spalo, Eliška to taky nechtěla, nevěděla jsem dlouho, co si o něm myslet. Vlastně divný, celý tak nějak. Ale nebylo to tak, že bych mu Elišku chtěla upřít, odstěhovala jsem se od něj jeden a půl kilometru, abych nám všem třem ten styk usnadnila, chtěla jsem se dohodnout, což se mi nakonec podařilo.

A dohoda se vám podařila díky právníkovi nebo on pak ustoupil od svých požadavků?

Ustalo to, on na chvíli ustoupil, ale ve chvíli, kdy jsem přišla s papíry, tak to zase začalo. Konzultovala jsem to s Kamilou, která mi řekla, že je to standardní, že ve chvíli, kdy přijde právní moc a nějaká silnější ruka než jsou oni, takže jdou na zadní a že je to dost obvyklý jednání. Takže jsem to nakonec nechala, protože mi jsme schopni se domluvit, více méně, čas od času, většinou kvartálně, je z jeho strany nějaký propad, ale většinu času skutečně spolupracujeme nadstandardně.

Máte to jeho chování poměně vypořádané.

Já si myslím, že je to narcis, že je tam porucha osobnosti. On je megaloman, přeceňuje své síly a není vůbec sociálně inteligentní. Jedna z věcí, která mě naprosto upřímně rozesmála bylo, když mi říkal, že on je víc než ostatní lidi stvořený pro úspěch. Potom co nás všechny dovedl do úplné krajnosti a prokaučoval vilu za třicet milionů. No..ono se to celý vlastně dořešuje dodnes. Úžasný bylo, když se měl vystěhovat z té vily, tak moje osobní věci, celou mojí minulost, nechal odvézt do sběrného dvora. Takže já úplně vyndaná z práce a z toho všeho jsem ještě v noci jela na smetišť přemlouvát pána, abych si to mohla odvézt. Ten byl teda a hodnej a pomáhal mi hledat. V celé té situaci jsem měla štěstí na lidi a na pomoc. Možná jsem se jí naučila přijímat, to jsem do té

doby neuměla. (odmlčí se, pláč) Tahleta situace mě naučila říct si o pomoc a přijmout ji. Takže to vlastně celý je nějaká jako změna. A to co mě k tomu nutilo bylo to, že jsem věděla, že to potřebuju udělat rychle, ten řez, že se jedná prakticky o každé měsíc, kdy to dítě v tom infekčním prostředí žije. A že nejde o mě, ale že jde především o budoucnost tý malý, která potřebuje alespoň trošku klidu a nežít v neustálým napětí. My jsme sice z venku vypadali relativně dobře, málokdo věděl, co se za tím vším děje, ani nejbližší sousedi to nevěděli. My jsme dokázali vytvořit dojem, já to zpětně vůbec nechápu, já jsem tak emočně založená, že jsem toho vůbec byla schopná. Ale ochraňujete to dítě. Ale došlo mi, že ta ochrana je to, že odejdu a začnu pracovat na sobě, aby se tohle nejlíp už nestalo.

To musel být těžký krok.

To nevím, to bylo jak z komiksu. Mě se prostě rozsvítilo, hvězdičky kolem hlavy a najednou víte, že dál tudy nemůžete, že to je konečná, že to nemůže jít nikam líp, ale jenom hůř. A že když tam zůstanu, tak se dočkám akorát toho, že mě bude někdo vystěhovávat a vyhazovat na ulici. A nevíte kdy.

Co jste v té situaci nejvíce postrádala?

No tak, chybí vám zázemí, chyběj vám rodiče. A chyběj vám peníze.

Říkala jste, že když jste za rodiči přišla s prosbou o pomoc, váš otec na vás křičel kvůli otázce financí. Mohla byste to prosím rozvést?

Můj otec je intelektuál, který v životě nikdy neměl moc peněz. Moje lékařka, my máme s rodiči stejnou lékařku, tak říkala, že se mu zúžují cévy a že to může změnit charakter. Začal se chovat zle. A moje máma je zlá a infekční, takže on to také nasál od ní, přizpůsobil se, a je to sobec taky. No, není to nic pěkného. Naštěstí ta terapeutka mi strašně pomohla a řekla mi, že je to vlastně takovej blbej mechanismus, že ve chvíli, kdy přijde krize často blízké vztahy selhávají. Že to to okolí neunes. A že se začne z pocitu strachu a ohrožení chovat agresivně. A to u mě proběhlo zcela. Můj otec do mě třeba strčil v situaci, kdy jsem měla dítě v náručí. Začal bejt opravdu agresivní taky. On má chvíle, kdy je fajn, ale bohužel je v něm i tohle. Moje máma byla chvíli nadšená, že se mnou

může sdílet svůj osud asi, ale bylo to o tom, že mi chtěla vyprávět o tom, jaký ona si prožila trauma. A nemohla jsem jim to říct taky z toho důvodu, že jsem v rodině chápána trochu jako černá ovce nebo prostě jako někdo, kdo je problematickejší nebo jiný. A rozhodně jsem nechtěla dostat další sprchu o tom jaká jsem a jak jsem špatná, nedokonalá, neschopná nebo cokoli dalšího.

Takže místo pomoci se vám dostalo výčitek?

Ty jsou u nás standardní. Já s rodičema bojuju dlouhodobě, to byl další důvod proč jsem v terapii potřebovala pracovat na hranicích, abych se zvládla vymezit i vůči nim. Od té doby jsem hodně citlivá na svůj vlastní prostor, nezvané návštěvy třeba hodně nemám ráda. A ptáte se na vztah s rodiči? Ve zkratce: otec intelektuál, křehkejší, matka takovej ten pragmatickejší, přirozeně chytřejší typ domovnice, velmi úspěšný, strašně dřela. Táta měl přes dvacet let jinou známost, já jsem přišla na svět ve chvíli, kdy chtěl odcházet od mámy. Byla jsem to, co mělo potvrdit ten vztah, on neodešel a byla jsem v tom vztahu používaná z obou stran jako nástroj. Oba dva velmi chytrý. Otec ještě k tomu velmi sentimentální, rozkošnej. Je okouzlující. Ale zároveň taky mizera a vyděrač, kterej nenosil domů peníze. Měl ještě jiný byt, kterej si platil, takže to celé táhla moje matka. Byla vyčerpaná. A taky mě myslím slušně vymyla. Častý řvaní, několika hodinový, do rána. No, odešla jsem z domu v sedmnácti. Jinak to nešlo. Nedávno mi otec řekl, ať si uvědomím, že na světě kromě nich nikoho jinýho nemám. Taky říkal další pěkný vydírací rozmluvy. Tak jsem mu říkala, že to je pěkný a že oni jsou na tom vlastně stejně jako já, taky nikoho jinýho už nemaj (ironie, ironický úšklebek). Ale pravda je taková, že kdybych měla jenom je, tak bych to asi nepřežila. Hodně mi pomohli kamarádi. Bavily jsme se o našich se ségrou a vzpomínaly jsme na to, jak jsme od docela útlýho věku přemýšlely, že spácháme sebevraždu, jak z toho utečeme.

Se sestrou máte dobrý vztah?

Pokazilo se. Pokazilo se to během všech těch mejch přesunů. Sestra je relativně úspěšná a nemá kapacitu, nechce mít kapacitu. Já toho po ní moc nechci. Navíc jsme od sebe devět let. A moje sestra je víc mainstreamová a já jsem pro ní divná. Ségra je starší, v podstatě mě vychovala. A řada problémů

přišla, když sestra v sedmnácti utekla, taky už to nemohla vydržet. Najednou se na mě přesunula ta rodičovská pozornost. A začalo to bejt vostrý. Ale zároveň mě v tom ségra nenechávala, volala a věděla, co prožívám. S mámou má ale o něco lepší vztah než já. Máma strašně žárlí a veškeré vztahy ničí. Po mě se třeba teď chtělo, abych dceři domluvila, že se má k babičce, mojí mámě, chovat líp. Jenže pokud to moje máma nemá vyřešený ani v sedmdesáti letech a žárlí i na malý děti, tak já prostě křivit svý dítě nebudu. Jediný co to dítě chce je pozornost a že ničím jiným si tu malou nekoupěj. Ale je to tlak. Mám tady kolem sebe dva emoční upíry, který se tvářej, že jsou mí nejbližší. A oni nejsou jenom špatný, samozřejmě. Já jsem prožila dětství na archeologických výzkumech, mezi intelektuální smetánkou. A zároveň na hnoji mezi dětma, který byly anafabeti skoro. Já jsem měla velmi pestrý dětství, plný všeho, ale bylo to přečpaný emocema. A je to těžký unést občas. Takže mě máma pouštěla s tátou na ty archeologický výzkumy, protože věděla, že když tam budu, moc brigádnic ani paní doktorek neprojde. Zároveň zelenala závistí, když jsem si s tátou hrála na nevěstu a ženicha.

Jaké byly zásadní okamžiky vašeho života ve vztahu k situaci odchodu od partnera?

No do čtyř let přibližně, jsou základní vzpomínky, který mám a ty jsou v podstatě idylický. Naplňuje to ten vzor. Ale pak se to zlomila, ale najednou mám zmatek. Ty věci byly nečitelný, ty lidi vám říkaj, že vás maj rádi, ten jeden vám říká, že v tý rodině zůstává, protože tam jste vy, ten druhý vám říká něco, je okouzlující. Máma byla opravdu okouzlující, ale zároveň sadista, takže ze mě třeba vytáhla všechny tajemství a pak je řekla veřejně a nejlíp mi je vyčetla. Poschovávaný všechny vařečky v bytě, zlámaný ...(odmlčí se)...zkopala mě před spolužačkama ze třídy v devíti letech třeba (pláč), což bylo strašný ponížení, když ležíte na zemi a koukaj na vás ty spolužačky a vaše matka do vás kope. Problematický vztahy s dětma, byla jsem jiná. Líbila jsem se pedofilům, divnejm lidem. Inteligentní, ale nenaplněnej potenciál. Jako jste zklamáním pro ty rodiče. No a to je pak asi ta paralela. Nadruhou stranu já nejsem poddajná osobnost, já nejsem jednoduchá osobnost. Takže v tom všem taky jsem taky a umím se taky skvěle litovat. A jeden z klíčovejch momentů, bylo jich teda víc, ale pro nějaký

mentální posun, bylo když mi blízký kamarád řekl, že začínám bejt stejná moralistická kráva a zatřásl se mnou. A další, mám takovýho optimistickýho kamaráda, kterej mě potěšil příhodou, že je lepší bejt přihlouplej optimista než pragmatickej pesimista a to dost převrátilo moje myšlení a víru. A to přišlo dřív než všechny ty pekla. Ale určitě jsem už byla dospělá, bylo mi kolem třiceti plus mínus. Ale i v těch nejhorších situacích se našel někdo, kdo mi pomohl se dostat na nohy.

V čem vám nejvíce pomohla organizace Women for women?

Women mi daly pocit zázemí. Najednou jsem měla zázemí. A peníze od Women mi daly klid, protože já jsem opravdu běhala s jazykem po vestě, já bych ty prachy někde narvala, ale za cenu toho, že bych s tím dítětem nebyla. A že bych si s ní nemohla tu těžkou situaci odžít. Navíc dcera je nemocná hrozně často, imunita, je to spojený s tím refluxem. Takže mi daly pocit jistoty. A potkala jsem se tam se širokým spektrem sociálním těch ženských. A překvapivý pro mě bylo, že to nezasahuje jenom určitou skupinu. A Womenky, to bylo moc fajn, že jsem mohla čerpat právní pomoc, protože v tu dobu to vypadalo, že jí budu velmi potřebovat. Najednou se máte na koho obrátit. Vidíte stejně postižený. Což zase na druhou stranu po nějaký době už nechcete úplně se k tomu vracet. Ono není zase špatný si to někdy trochu připomenout. A skvělejší byl pro me Bridge (pozn: seberozvojový program organizace Women for women vedený psychoterapeutkami), do kterýho jsem už šla proškolená z mojí terapie, která mě hodiny a hodiny učila říct jednu větu správně a dát jí dohromady, aby to zafungovalo celý a najednou vlastně tam znova se jelo něco velmi podobnýho co už jsem znala. Ale byla to skupina a velmi pestrá. A vlastně terapeutky byly skvělé, já mám ráda trochu tu přísnost a líbilo se mi, že ten program má osnovu, vědělo se, kam jde. A bylo to skvělé, že to bylo chráněný místo s možností nácviku vzorových situací a vlastně jsem se potkala s lidma blíž, se kterýma bych se za normálních okolností takhle nablízko nepotkala. A to mi pomohlo objasnit některý způsoby chování, který ty lidi nemusej vůbec dělat jako schválně. Když jste třeba sama v hajzlu, tak to na tu situaci má jednoznačně vliv. Shrnula a utříbila jsem si tam poznatky a zkušenosti, který jsem měla a mohla jsem si je tam vyzkoušet. A zajímavý pro mě bylo i to, dát

prostor ostatním a trochu se upozadit, protože nebylo potřeba, abych tam tak řádila. To bylo taky trošku nový, protože jako jsem si uvědomila, že nemusím být vždycky aktivní, že se na to můžu dívat jako pozorovatel. A že i tak se dají sbírat informace.

Naučila jste se ve Women něco nového?

Naučila. Já jsem na tom už pracovala, ale vlastně mě to podpořilo v těch věcech, se kterými už jsem začala. Naučilo mě to, že je potřeba řád, pokud se chci udržet psychicky zdravá. Srze Bridge jsme dostaly celou řadu návodů a mechanismů. Naplilo mě to na čtyři měsíce, těšila jsem se na každé další setkání. To mě až překvapilo. A bylo skvělé vidět, jaký pokroky dělají i ostatní, není to jenom o tom, že děláte pokroky vy. A vznikly tam přátelství, což není málo. A skvělejší byl taky tábor (pozn: Women for women pořádají v létě pobyt pro klientky a jejich děti), kde máte možnost trávit s dítětem čas bez toho, abyste se musela neustále starat o ty provozní věci, který jsou vlastně jinak neustále na vás a jsou stereotypní. Bez toho nemáte na to jet na dovolenou, kde máte všechno placené, abyste mohla na chvílku vypnout. Nemáte tu maminku, která vám pomůže. Takže já jsem hledala rodinu a našla jsem ve Women rodinu, bezpečný místo. Naučila jsem se znova říct o tu pomoc. Nemůžu říct jednoznačně, že je to práce jenom Womenek, kdyby nebylo terapeutky, nevím, jestli bych se dostala do Womenek. Ale to nejvíc co na tom hodnotím, je to, že mi to dalo možnost být s tím dítětem, ten společný čas, že mi neuteklo to podstatný mezi prstama. Dalo nám to možnost žít za daleko menšího stresu. Pomohlo mi to se stabilizovat, protože to vypadlo, že kdybych ve Women nebyla, nebudu mít na zaplacení účtů. A nepomohly by mi ani dávky, protože ty mi nechtěli přiznat.

Proč vám přišla Women for women jako důvěryhodná organizace?

Už jenom to, že tam přijdete a jsou tam ženský, je příjemný. Ne, že by ti chlapi vadili, ale přijdete ve chvíli, kdy na vás muž ne úplně pěkně zapracoval a je fajn, že tam není žádný z těch partnerů, že tam nemají přístup, že o tom nemusí vědět. Je to skvělé. Kdo vám tohle nabídne? Kdo vám to poskytne? A pro mě

opravdu jako to, že jsem se mohla ohřát bylo nejpodstatnější, já jsem byla emočně opravdu zdevastovaná a musím říct, že jsem si tam odpočinula.

Myslíte, že z toho čerpáte ještě teď nebo budete čerpat?

Rozhodně jsou věci, který si ponesu celý život. Jsou to silný zážitky. Womenky mi moc pomohly, třeba i tím, že mi nabídly, že mi budou platit mojí terapeutku, což je skvělý, protože jsem se bála, že se budu muset zase zpovídat a vysvlíkat někde jinde, tak to jsou takový ty známky toho, že někde řeší opravdu vás a vaše potřeby, nikoliv funkčnost věci.

Moc vám děkuju.

Nemáte za co. No máte.

Jak vám je?

Blbě.

TRANSKRIPCE INTERVIEW III

Já jsem vlastně na Women for women dostala kontakt od Jany Novákové⁶⁴, kterou jsem znala skrze kraniosakrální terapii. Já jsem k ní chodila. Poznala jsem jí vlastně díky manželovi. Takže vlastně díky manželovi jsem skončila ve Women for women ze dvou důvodů (smích), jeden byl ten že mě opustil a druhý byl, že jsem díky němu chodila na kraniosakrální terapii do toho studia právě k Janě Novákové, která s Womem externě spolupracovala.

Mohla byste mi prosím popsat, co se stalo ve vašem životě, že jste vyhledala pomoc organizace Women for women?

Já myslím, že hlavním impulzem bylo, že ten manžel ode mě odešel. A zůstala jsem s malou, té nebyl ještě ani rok a půl, sama. Byla jsem sama doma s malým dítětem, na mateřský, bez podpory. Nevěděla jsem co s náma bude, nebude. Jak se dohodneme nebo nedohodneme. Tím, že to bylo všechno čerstvý, v emocích, oba dva jsme byli zraněný, takže jsme se nebyli schopný na ničem dohodnout. Manžel mě tady vlastně nechal a odešel. Vzal si dva měsíce na rozmyšlenou, takže dva měsíce vůbec nefungoval, myslím i ve vztahu s dcerkou. Dál platil nájemný, ale pak když už se rozhodnul, tak jsme začali řešit i ty finanční záležitosti a to už se začal trochu cukat. Nevím...byla to taková rána. To nenaplánujete. Jeden měsíc jsme si plánovali, že se odstěhujeme do vlastního a druhý měsíc na to bylo všechno jinak. Tak pak máte pocit selhání, nevíte, co jste udělala špatně. Hledáte chyby. Nebyly žádné signály, že bychom měli krizi nebo nějaké problémy. Já si myslím, že jsme fungovali docela dobře. Jako měli jsme doma trošku Itálii někdy, já jsem dost impulzivní, ale to jsme tak měli od začátku co jsme se poznali, takže jsem to brala tak, že mě manžel bere takovou jaká jsem a že to přijal. To alespoň tvrdil. Ale pak mi přišlo, že to asi zas taková pravda nebyla, nebo že to pak byla poslední kapka.

Bylo to pro vás nečekané?

Vůbec jsem to nečekala. Nebyla v tom žádná další osoba. Jenom toho bylo na manžela asi moc. Já jsem v tu dobu byla taky hodně unavená, vyčerpaná.

⁶⁴ Všechna jména byla z důvodu ochrany osobních údajů změněna.

Malou jsem ještě pořád kojila, pětkrát za noc jsem k ní vstávala, takže jsem nebyla moc příjemná. Já nejsem moc příjemná, když jsem nevyspalá, ale ukažte mi někoho, kdo je. Ale doma jsem fungovala, domácnost byla v pohodě, večere jsem vařila, o manžela jsem se také starala, normálně jsme spolu komunikovali. Tak jsem neviděla žádný problém nebo náznaky toho, že se něco děje. Ale je fakt, že v té době manželově mamince zemřel partner, mamince zjistili rakovinu, ten její partner také zemřel na rakovinu, do toho mu umírala babička v domově důchodců, takže toho na něj bylo opravdu hodně. Takže toho měl prostě moc a do toho měl doma unavenou, hysterickou manželku, se kterou cloumaly hormony. A chlapi tvrděj, že když se v nich něco zlomí, tak už to nejde zpátky. Takže já do teďka nevím proč, co byl ten důvod. Já mám takový heslo, nevím, jestli je dobrý, že když se chce, tak všechno jde. On prostě přestal chtít. A u mě tím spadnul do kategorie slabochů. Já si pak takovejch chlapů nejsem schopná vážít. On mi sice dodnes říká, že mě má rád, ale to mi přijde takový neupřímný. On to sice říká, ale vůbec neví, co to ta láska je. Jeho maminka to s jeho tatínkem také neměla vůbec jednoduchý. Jeho tatínek byl třikrát rozvedenej, s každým toho vztahu měl minimálně jedno dítě a on byl vlastně už v té poslední rodině, i když i ta se nakonec rozpadla. Ten otec tam nikdy nefungoval. Takže manžel si to snaží kompenzovat, být skvělý táta. A to mu i jde, ale na ty sociální kontakty, na tu empatii, tam měl problém. Kdo nemá problém ze své původní rodiny? Asi každěj, že jo. No jo, ale když jeden z toho vztahu nechce, tak to nedáte dohromady. Já jsem kontaktovala psychologku, když se to stalo, když odešel. To jsem byla běsná. Kontaktovala jsem svojí psychologku, ke které jsem chodila na terapii, když jsem se rozešla se svým přítelem. Tenkrát to byl můj první dlouhodobý vztah, pětiletý. To bylo tehdy dost komplikovaný a v té terapii jsem se dostala až ke vztahu se svým tatínkem. Takže díky terapii jsem si vyčistila vztah s otcem, který pak ale následně umřel, takže v červnu jsem si s tatínkem vyříkala, jakéj jsem o něj měla v dětství strach, protože otec byl vždycky nemocnej. On byl vážně nemocnej, on byl cukrovkář a měl anginu pectoris. Nakonec umřel na infarkt a bez nohy. Já jsem se o něj od svých deseti let bála, že umře. Jeho nevlastní tatínek umřel, když mu bylo deset a tak já jsem si jako dítě říkala, to mi taky umře? Takže od mala jsem se vlastně dvacet let jen bála, že táta umře. A když jsem si na to sáhla v

terapii, tak on fakt umřel. Ale díky té terapii jsem se s tím vyrovnávala líp, jasně že to bylo těžký a složitý, ale aspoň jsem na to byla trochu připravená. Ale o to víc, když odešel manžel, tak mi zůstala jenom maminka a na ní jsem nechtěla hrnout všechny tyhle problémy a stesky. A taky vím, že ona toho má od tátovy smrti sama dost. Musela se najednou naučit řešit záležitosti, které do té doby řešil táta. Takže jsem se o ní nechtěla tolik opírat a dělat si z ní, já nevím...je to jiný, než když máte oba dva rodiče. O maminku jsem se snažila starat spíš já, nebo jí pomáhat a suplovat trošku toho tátu, aby se ona necítila sama, ona už je v důchodu, ví, že už na ní nikde nic nečeká. Takže to bylo takový složitý. Takže jsem kontaktovala tuhle svojí psycholožku s tím, že jsem se nenápadně manželovi pochlubila, že jsem u ní byla a že kdyby chtěl, takže bychom mohli jít spolu. Nechtěl, to odmítnul hned, ale potom mu bylo hrozně psychicky špatně a nakonec mi psal sms, jestli bere i páry a že by se mnou šel. Tak jsme na první konzultaci šli spolu a ta psycholožka říkala, že jsou potřeba alespoň dvě, alespoň dvakrát se sejít, abychom se pak dohodli, jestli půjdeme do nějaké manželské terapie nebo ne. No a manžel potom už odmítl na tu druhou schůzku jít. Že na té první jsem se sesypala, brečela jsem. Myslím si, že on už ani tohle neunesl a odmítnul to. Vzdal to úplně. A zůstal pak bydlet u své maminky. U té je doteďka a teď se bude stěhovat k novému přítelkyni. Dneska se i právě chlubil po Skypu, my se tam domlouváme ohledně dcerky. Bude jí mít právě tenhle víkend. Co se týče dcerky, tak se fakt snaží. Bere si jí na víkend každých čtrnáct dnů. V tomhle směru se snaží, vychází mi vstříc a já mu také vycházím vstříc. Takže v tomhle směru spolu komunikujeme bez problémů, ale kdybychom došli k nějakému citlivějšímu tématu, tak bychom se asi neshodli. Takže mě ale mrzelo, že to vzdal bez boje, že to alespoň nezkusil. Kdybychom na té terapii zjistili, že fakt k sobě nepasujeme, nebo že máme jiný pohled nebo jinou potřebu, jiný jazyk lásky a že to fakt jakoby není pro dlouhodobý vztah, tak já bych se s tím líp vyrovnávala. Takhle mi přišlo, že on to vzdal a rozhodl vlastně za nás za oba. A proto on z mého pohledu nic neudělal. Asi se tím taky trápil a přemýšlel o tom, to on byl přemýšlivější typ, možná až moc v hlavě. Takže ten důvod nevím, no. Ale vždycky je ten vztah o dvou lidech, takže já mám také podíl na tom zániku.

Jaká byla tedy vaše motivace vyhledat Women for women?

Když jsem věděla, že to teda spravit nepůjde, že je to fakt konečná, já jsem ale doufala do poslední chvíle, naděje umírá poslední, pořád jsem doufala, že si to rozmyslí. Jsou třeba chlapi, který si to za rok rozmyslej, odpočinou si a pak si uvědomí, jo mám tady rodinu, chci se o ní starat, chci bejt s nima. Nebo kvůli dítěti, když ne kvůli mě. Ne, prostě vůbec nic takovýho nenastalo, naštěstí. No ale začala jsem řešit finance. Měla jsem tenkrát nastavenou mateřskou jenom na dva roky, protože jsem tenkrát ještě kromě jinýho plánovali druhý dítě. Takže proto mi to přišlo takový...kdyby mě přece neměl rád, tak se mnou nebude plánovat druhý dítě nebo by řekl, tak počkáme, uvidíme, jak to mezi námi bude. Ale nic takovýho nebylo, takže nevím.

Takže jste začala řešit finance...

Jo, ta motivace byla finanční, bála jsem se, jak to utáhnu. Takže jsem volala všem kamarádkám, co a jak a právě jsem volala i Janě Novákové a ta mi poradila, že tady vůbec nějaký Women jsou, že maj takovej a takovej program. Takže jsem přes internet vyplnila žádost o přijetí do programu a potom mě pozvali na ten vstupní pohovor. No, ale ten stav, že odešel manžel, mi vytáhnul nějaký strachy. Já jsem začala bejt běsná, že to neutáhnu, že to nezvládnou, že nevím, co budu muset dělat, že se budu muset odstěhovat zpátky k mámě i s malou. Takový fakt nepříjemný pocity, nemohla jsem z toho spát, jíst. Takový i nelogický, když jsem si pak v klidu, nevím, třeba jsem si pak měsíc schovávala účtenky, abych věděla, kolik teda reálně utratim za jídlo a tak. Člověk ví orientačně, plus mínus, ale když vám lítá tisíc sem, tisíc tam, tak o tom nemáte přehled. Ale když jsem si to takhle spočítala přesně, tak mě to trochu uklidnilo. Já jsem se prostě neuměla vykompenzovat z těma strachama. To jsem hodně řešila. Takže Women for women pro mě byly taková psychická podpora. Já jsem tam nakonec ani žádný finance nevyužívala, ale to že mám možnost právního zástupce neplacenýho, mě uklidnilo, protože jsem nikde nenašla kolik stojí rozvod. Víím, že právníci berou třeba dva tisíce za hodinu, ale kolik by to celý nakonec stálo jsem nevěděla.

Jaké služby jste tedy ve Women for women čerpala?

Nakonec jen tu psychickou podporu, tu lidskou podporu. Že jsem věděla, že když bude nejhůř, tak se můžu někam obrátit, ne jen na moji maminku.

Na koho jste se ještě obrátila o pomoc?

Zkoušela jsem to přes ty různé známý, ti mi třeba někoho zase doporučili, i sama jsem hledala na internetu, takže jsem narazila i na Aperio (Společnost pro zdravé rodičovství, pozn. autorky), který nabízí různé kurzy a mají taky právní poradnu. Ale do toho jsme se pořád dohadovali s manželem, on byl taky ukřivděnej, v jednu fázi mi vyhrožoval, že mi nebude nic dávat, no bylo to celý hrozně nepříjemný.

Jakou konkrétní pomoc jste hledala?

Na všechny strany, já jsem se chytala všeho. Já jsem si hlavně nebyla jistá sama sebou, že to zvládnou. V tu chvíli, kdy jste v emocích tak nepřemýšlíte moc, nedá se teda říct, že bych šla nějak systematicky krok a za krokem za něčím konkrétním. Taky jsem nevěděla honem rychle, jak to bude z prací, ale měla jsem shodou okolností fakt štěstí, že mě kontaktovali z práce, že by tam byla možnost, abych nebyla jen na mateřské, že bych se tam mohla na částečněj úvazek pomalu navracet. Že by to uvítali, že bych si na chvíli odpočinula od dcerky, ale zároveň bych byla dál na mateřský a nakonec jsem byla moc ráda, že jsem tu nabídku dostala. Takže to nakonec dopadlo úplně úžasně, že jsem se tam po mateřské vrátila na poloviční úvazek. Takže jsem to finančně zvládala. Manželovi a jeho právniče trvalo dlouho, než podali žádost o rozvod. Já jsem si našla, že bych měla nárok na příspěvek na dítě, jenže když nemáte podanou tu žádost o rozvod, tak to nikoho nezajímá, že vás opustil manžel a prostě nemáte z čeho.

Co jste ve své situaci tehdy nejvíc postrádala?

Asi dospět sama k sobě. Spíš asi fakt tu podporu psychickou. Potřebovala jsem někoho, kdo by nebrečel se mnou. Mohla jsem to říkat mamince, ale ta mě spíš litovala. Ale když jsem přišla do Women for women, tak to byla empapie, ale věděla jsem, že tím nikoho nezatěžuju. Věděla jsem, že tam nikdo kvůli mě

nebude smutnej. A že mě nebudou litovat, ale že budou mít nějaké argumenty, no že mi poradí, co můžu dělat, nebo že mě uklidní, usměrní.

Z jakého důvodu vám Women for women připadala důvěryhodná?

Díky doporučení, protože Janě důvěřuju.

Co jste se ve Women for women naučila?

Neházet flintu do žita. Neztrácet naději, že vždycky se dá nějaká pomoc najít. Byl to takovej majáček nebo světýlko v tom vašem černym...no v tý černotě, ve který jsem se v tu dobu ztrácela.

Co pro vás bylo nejtěžší, když od vás partner odešel?

No, najednou všechno leželo na mě. Přišlo mi, že mě v tom nechal. Mě nejmíc času zabrala péče o dcerku, a pak bych nás obě ještě měla živit? Mě to prostě přišlo jako podpásovka. Ono je hrozně jednoduchý odejít a říct na, tady máš alimenty. Dobře, alimenty, ale ty přece nepokryjou všechno. A péče o dítě je dvaceti čtyř hodinová směna, to nikdo nevidí. A kde je pak nějaký čas pro mě? Kde je můj čas? Pak vidíte, že manžel vám teda pošle alimenty, jednou za čtrnáct dní si teda dítě půjčí na víkend, ale neřeší, že já musím každý den, celý den, furt něco zařizovat a řešit a že nemám vůbec žádné čas a prostor. Že bych si taky chtěla jít třeba zacvičit nebo relaxovat. Dělejte v tý situaci něco co vás nabíjí a baví, když nemáte čas. Já se nikde nedobívám, že bych dělala nějakýho koníčka, co by mě bavil. Všichni říkaj, no to je úděl matek, ale to mě teda fakt nezvedne náladu, to mi nepomůže. A co s tím mám dělat já, když už jsem v koncích s dechem a pomalu ryju hubou v zemi. Jak to mám teda udělat nebo zařídit?

Ted' mluvíte v přítomnosti?

To hlavně předtím, ted' to taky není valný, ale člověk si zvykne. A nemyslím si, že i ženský, který toho partnera mají, jsou na tom nějak líp s časem pro sebe. Ale mají to vědomí, že tam ten druhý je. Mají tu oporu, že jsou na ty společný radosti a starosti dva. Když je třeba dítě nemocný, tak jedete dva na tu pohotovost. Když je ta ženská z toho už špatná, v emocích, tak jí ten chlap

uzemní, usměrní, dá jí ten nadhled. Ale já, když nemám vedle sebe toho partnera, tak je to prostě těžký a stojí to dvakrát tolik energie, to ustát nebo zůstat nad věcí. Je to velká zodpovědnost a unést tu velkou zodpovědnost ještě za někoho dalšího. Jako dá se to zvládnout, samozřejmě, ale prostě vás to stojí strašně moc energie. Já jsem pak hrozně unavená.

Jaké vlastní zdroje jste využila, než jste přišla do Women for women?

Tak finanční poradkyni jsem kontaktovala. Měla jsem i nějakou rezervu. Ale já jsem nevěděla, jak dlouho to ustojím, jak dlouho to ustojím psychicky. Po tom prvním vážném rozchodu jsem to nezvládala, brala jsem antidepresiva, musela jsem chodit na terapii, takže jsem nevěděla, jak to zvládnou tohle. A tahle situace se s tím nedala srovnat, to bylo mnohonásobně náročnější a nakonec jsem to dala bez prášků, ale moc jsem tomu napřed nevěřila. Ta sebedůvěra vám strašně klesne, že vás opustí někdo, kdo vás miluje a koho jste vy milovala, tak si říkáte, tak jsem teda špatná nebo co? To nepřidá nikomu, takže máte i pocit nějakýho selhání. To měl určitě i manžel, to jsou takový věci, který vás ještě víc stlačej na ty kolena. Už bych to nechtěla zažít znova.

V čem vám organizace Women for women nejvíc pomohla?

Fakt ta podpora psychická, že jsem věděla, že kdyby cokoliv, tak se to dá nějak zařídit. Když jsem neměla tu jistotu v sobě, tak že jí mám někde venku.

Mohla byste mi prosím popsat, co se stalo ve vašem životě, že jste vyhledala pomoc organizace Women for women?

Stalo se toho strašně moc. No, vzhledem k tomu, že jsem byla zadlužená a předlužená takovým způsobem, že jsem nemohla hradit nadále nájemný a poplatky spojený s bydlením v obecním bytě Prahy 11, už jsem byla v osobním bankrotu od července roku 2012, ale prostě v tom oddlužení jsem pobírala jen to nezabavitelné životní minimum ve výši 10 a půl tisíce, takže z té částky nešlo hradit v obecním bytě nájem s poplatky, protože jako samoživitelka s dvěma dětma to prostě nešlo. Dluhy jsem platila, z výplaty mi odcházely dvě třetiny, takže to nešlo. A v roce 2013 už začala tlačit městská část Praha 11 na to, abych se okamžitě vystěhovala. A v podstatě už hrozilo exekuční vystěhování.

Vy jste tam něco neuhradila?

No, bylo tam neuhrazené nájemné. Vzniklo tam to, že já jsem prostě v tom bankrotu nemohla hradit ten nájem, takže v podstatě jsem to začala řešit dost pozdě, když už jsem se z toho málem zhroutila. Měla jsem strašný záchvaty beznaděje a bezmoci, záchvaty úplného zoufalství strašného. To si úplně vybavuju, ta beznaděj byla existenční. To byly záchvaty typu, že budeme na ulici. Já už jsem předtím několikrát viděla, myslím že v Blesku a v Katce letáky na Women for women, tehdy se to nejmenovalo Women for women, myslím že to bylo Satori. Takže jsem to registrovala, ale říkala jsem si, to není možný, takovýho něco neexistuje. Říkala jsem si, že by mě tam asi nevzali, že to nebudu dělat, jako nebudu tam otravovat. Takže jsem to nějak nechala být, ale pak už ke konci roku 2013 to bylo špatný, takže jsem vlastně jsem si to vyhledala znova, do práce nám přišly nové letáčky Women for women (respondentka je pracovnice OSPOD, pozn. autorky), takže jsem si to našla na internetu a oslovila jsem je v kontaktním formuláři. No a oni si mě pozvali na pohovor, ozvali se asi po dvou dnech. Takže problém proč jsem vyhledala pomoc bylo akutní ohrožení ztrátou bydlení. Takže jsem atypická trošku v tom, že nejsem ani týraná žena ani jiné problémy než teda existenční ohrožení

ztrátou bydlení. Jinak finančně jsem z toho nezabavitelného minima zvládala hradit jídlo, ošacení, školku.

Jak se stalo, že jste se zadlužila?

Já jsem se zadlužila tím, že jsem měla různé úvěry a dluhy, ale ty jsem splácela až do nástupu na mateřskou dovolenou s druhým synem. A tím, že jsem bohužel byla nucena zůstat doma, tak už to prostě nešlo splácet. Já bych je jinak hradila, ale tím, že jsem se kvůli té mateřské dostala vlastně do ročního prodlení, tak už to nešlo dál táhnout. Jinak bych ty dluhy bejvala zaplatila běžnými splátkami z výplaty. Takže jsem se dostala do propadu velkého, všechno bylo po splatnosti a exekovaný. A já jsem ale přesto s tím bankrotem otálela, ještě čtyři roky jsem to táhla a platila exekuce z mého platu, ale těma exekucema jsem byla tak očesaná, že už začínalo to neplacení toho bytu. Ty dluhy vznikly tak, že jsem byla sama na všechno vždycky. A abych dopřála tenkrát staršímu synovi (děti jsou od sebe deset let, pozn. autorky) dobrý standard, abychom mohli jet dvakrát k moři, měl kroužky, sporty, chodil na tenis, fotbal, měl neustále nový oblečení, prostě jemu jsem zařizovala, já jsem si z toho pro sebe nic nepořizovala. Bydleli jsme v garsonce, měli jsme malou televizi starou, prostě vše jen pro něj. Pak jsem to ale od nějakého roku 2006 všechno splácela dalšími úvěry a půjčkami. No a pak už jsem byla ve spirále a to trvalo vlastně dalších šest let. Takže do těch dluhů jsem se dostala neuvážením, no prostě nešlo to utáhnout bez toho chlapa. Bez toho otce, bez toho chlapa by ten chlapeček měl bídu a chudobu jako má dneska Pepíček (mladší syn, pozn. autorky). Je mi to líto, protože Tomáš (starší syn, pozn. autorky) měl naprosto všechno a je na to doteď zvyklej, kdežto Pepíček se do toho už narodil, takže od narození nemá, jenom základní co potřebuje, žádný nadstandard. Nikdy nikde nebyl, vyjma Vrbna a návštěv babičky. Takže on vlastně deset let se mnou jenom sdílel tu chudobu. Tomáš ten ne, dělá všechno proto, aby byl neustále v něčem lepším. Takže vlastně tím bankrotem jsem se dostala na tu částku nezabavitelného minima, z čehož ale nikde nelze platit nájem ani jiné bydlení, takže když jsem se dostala do Women, tak mi bylo sděleno, jaké jsou tam ty možnosti, že mi mohou pomoci. Takže jsem byla přijatá a vlastně během 14 dnů mi byl přidělen byt. Takže ihned mi všechno

zařídili, zařídili mi stěhování, dokonce mi pomohli i vybavením bytu. Bylo to neuvěřitelný, že jsem tu pomoc získala, protože bydlet někde jenom za poplatky, to je neskutečný (ceny podporovaného bydlení se liší dle individuálních možností klientek, pozn. autorky). A tím jediným, díky Women, jsem mohla tím bankrotem projít, jinak bych tím nikdy nemohla projít. Musela bych asi, no já nevím, já bych to nezaplatila ani na ubytovně ani v azyláči. A v tomhle považuju ty bankroty za trošku nespravedlivý nebo špatný, protože když člověk pracuje a chce to zaplatit, tak přece ale musí někde bydlet, takže tohle teda není domyšlený. Takže v tomhle žádná alternativa nebo jiná pomoc kromě Women není. Asi si to nikdo nedovede představit, jaký to je pracovat od rána do večera a mít jen 10 tisíc s tím, že víc mít prostě x let nebude.

Co vás ještě vedlo k vyhledání pomoci?

No hlavní bylo to bydlení, ale v podstatě i ta beznaděj.

Jak jste se snažila řešit svou situaci předtím, než jste kontaktovala Women for women?

No já jsem se snažila dohodnout s pronajímatelem, tedy s městskou částí, aby mi poskytli jiné bydlení, když mě teda chtějí vystěhovat s dvěma dětmi. Tehdy bylo Pepíčkoví pět a Tomášovi bylo 15. Takže tam mi nepomohli, řekli mi, že mě dají jediné na ubytovnu nebo do azyláče. Ale já jsem se jim opakovaně pokoušela vysvětlit, že nezaplatím ani to. Takže já jsem se snažila to řešit i jinak jo, já jsem obvolávala azylový domy, zkoušela jsem tu městskou část, ale všude jsem věděla, že to nejde. Pak už jsem řešila i takové alternativy jako, že bych se odstěhovala ke své matce do Brandýsa nad Orlicí, ale tím bych zase přišla o zaměstnání a nezaplatila bych bankrot. To bylo nereálný, abych denně dojížděla dvě a půl hodiny vlakem ráno a večer. Takže já jsem se snažila, proto jsem to v tom roce 2013 táhla až do poslední chvíle. Já jsem Women oslovila až v listopadu, kdy už hrozilo, že mě před Vánocema vystěhujou. Takže mě k tomu vedla ta akutní možnost ztráty bydlení a nemožnost hrazení bydlení během bankrotu. Hodně mě ještě trápilo, že jsem nevěděla, jak to udělám, protože ten bankrot mám až do července roku 2017 a program ve Women byl tenkrát ta tři roky, teď už je dokonce jenom na dva, že jo. Takže jsem o tom

přemýšlela, ale netroufala jsem se o tom začít bavit ve Women, až pak teda pracovnice ve Women sama přišla s tím, že se paní Tykač rozhodla mi smlouvu prodloužit až do konce toho bankrotu.

Zkoušela jste se obrátit na rodinu?

No rodina jako maminka, ale ta je v důchodu, takže ta mi nemohla moc finančně pomoci a sestru já nemůžu takhle obtěžovat dlouhodobě. Sestra mi pomohla vždycky nějak jednorázově, když bylo nejhůř. Když jsem v některých obdobích neměla na Sunar a na pleny. Maminka mi třeba pomohla tím, že rozprodala úplně všechno zlato, co jsme měli. Já už nemám deset let žádný prstýnky, řetízky, nic to jsem musela prodat. Úplně jsem se toho vzdala a nemám nic vůbec. Ale vůbec mi to nevadí, nelituju toho, bylo na jídlo pro děti. Takže maminka se vydala taky ze všeho bohužel, protože mě dotovala, když bylo nejhůř a měla, teď už taky nemá. Teď by potřebovala ona sama pomoci. Až mi skončí bankrot, tak jí okamžitě pomůžu. Musím začít zase pomáhat já, protože sestra se teď vdala a plánuje rodinu. Sestra vždycky říkala, že až bude mít manžela, tak už mi pomáhat nebude. Takže rodina mi ani nemohla moc pomoci, teda jo, mohla bych se odstěhovat k mamince, ale teda 160 kilometrů od Prahy. Já bych tam práci nesehnala. Takže bych byla bez práce a nesplňovala bych podmínky oddlužení.

Z jakého důvodu pro vás byla organizace Women for women důvěryhodná?

Já jsem si žádné reference nezjišťovala, já jsem ani nezkoumala, kdo jsou Tykačovi. Já jsem to ani neregistrovala, já tyhle kauzy nesleduju. Jenom mi to něco říkalo to jméno, znala jsem ho z médií, ale ani jsem si nebyla jistá, jestli jsou to ti Tykačovi. Mě naprosto překvapila ta neskutečná péče a ten zájem. Okamžitě všechno vyřešíme, pomůžeme. Pracovnice o mě měli neustále zájem, takže mě ani nenapadlo, že by byli nedůvěryhodní. Já jsem člověk, kterej je důvěřivej, všechno všem věřím. Věřila jsem teda tomu, že je to obecně prospěšná společnost, která v pořádku funguje, když rozesílá letáčky na OSPODy. Vyloženě jsem teda vložila svůj osud a děti do jejich rukou v tu chvíli. Byla jsem na nich absolutně závislá, vyloženě jsem to na ně celý přehodila.

Všechn ten strach a bezmoc jsem přehodila na ně, že teda oni se postarají. Dělal co mohli a skutečně mi pomohli úplně ve všem.

Naučila jste se něco ve Women for women?

Naučila jsem se během té doby pokory a vděčnosti. Naučila jsem se, že ne všechno dostanu zadarmo. Naopak mě to tady naučilo, že si nebudu říkat o nic, co nutně nepotřebuju. Taky jsem si o nic moc neříkala za tu dobu. Už jenom to, že mi poskytlí bydlení pro mě bylo naprosto dostatečný. Až mi bylo dokonce jednou pracovníci vytknuto, že nečerpám žádné jiné služby. Naučila jsem se tady během těch tří let, je to teda ostuda v mém věku, ale být více samostatná a více se spoléhat sama na sebe. Paradoxně si co nejméně říkat o další pomoc, protože jsem opravdu cítila tohle jako největší pomoc a dar, co mi kdo mohl dát. Já to považuju za tak neuskutečně nadreálný a tak strašně si toho budu celej život vážit, že jenom díky Women a paní Tykač jsem to celé přežila. To je neskutečná vděčnost a pokora, tomu prostě nejde nic vytknout. Naučila jsem se, že když teda dostávám tolik, tak že pak budu respektovat i veškeré požadavky a možnosti, které zase požaduje organizace. Ne nic automaticky a nic zadarmo, snažit se.

Čím to bylo, že jste se to naučila?

Jak jsem byla v dlouhodobým stresu a finanční tísní, já bych řekla tak od toho druhýho těhotenství, nostop, každodenního přežití. Vždycky pleny, mlíko. Mě občas o tom zdá, že nemám na pleny a na mlíko. To je snad největší stres, kterej může pro tu ženskou bejt. K takové situaci došlo párkrát, kdy byl Pepíček o plně hadrový, den dva třeba a bylo to strašný, nějak jsme to přežili. Bez mlíka byl taky chvíli, nějak se to nahradilo, ale nechtěla bych to už zažít víckrát. A jak jsem byla dlouhodobě takhle, tak jsem neměla čas marodit. A paradoxně tím, jak jsem se přestěhovala a došlo k nějakému zklidnění, už jsem teda neměla tu nejistotu, tak si začaly projevovat příšerný somatický nemoci. Ale jedna za druhou a pořád. A to se kumulovalo, rok jsem to vlastně tak měla a vyvrcholilo to vlastně v lednu 2015, kdy mě to úplně položilo. Kompletní imunitní systém to odnesl, měla jsem únavový syndrom a všechny ty příznaky těch psychickéjch stresů a všeho toho, co se píše o psychosomatice. Ano, vždycky

to vypukne, když dojde k období jakéhosi klidu a dojde ke zklidnění, tak to všechno jde ven. Takže bych to nazvala kompletní selhání imunitního systému. Měla jsem streptokokovou infekci a otravu v podstatě. Vlastně ten můj imunitní systém nebyl schopnej odbourávat nic. Měla jsem nepřetržitě streptokokový angíny, játra špatný a kůže, postihla mě streptokoková infekce růže a do toho lupénka. No a já jsem tu akutní fázi přecházela tři měsíce. Až jsem se zhroutila. Zhroutila jsem se u soudu při jednání, omdlela jsem. A pak jsem tady v práci asi třikrát omdlela, pokaždý mě odvážela záchranka. Jednou jsem tady nějak usnula, ale až do úplného bezvědomí. A už jsem ani nebyla schopná vstát a ani fungovat doma. To byly teda tři měsíce největší očistec. No a skončilo to tak, že jsem pak byla měsíc na infekční klinice, kde mě z toho dostali. Pak mě začali léčit játra, který jsem tím virem měla úplně zničený. Měla jsem játra jak těžkej alkoholik. A tu kůži jsem pak ještě léčila dva měsíce ve Vinohradský nemocnici s akutní lupénkou. Takže já jsem se pak léčila asi čtyři a půl měsíce, abych se stabilizovala. Potřebovala jsem pak pomoc Women, protože jsem z nějakýho administrativního nedopatření nedostala dva měsíce nemocenskou. Takže to byl další otrěsnej zážitek, kterej se skoro rovnal ztrátě bydlení. To jsem vůbec nepochopila, já jsem byla nemocná od konce března a peníze jsem obdržela koncem června. Ale v půlce července jsem šla do práce jako znovuzrozená, úplně nová energie. Ještě teda v tom období, to je asi důležitý, celej rok 2014 jsem brala antidepresiva. Ale pořád mi bylo špatně. Nejen, že jsem pociťovala somatický vedlejší příznaky, jako suchost a pocení strašný. Ale stejně mi nebylo dobře psychicky, vůbec ne. Byla jsem taková smutná, ubrečená furt. A já jsem v té fázi, jak jsem přecházela ty antibiotika a došly mi antidepresiva, tak jsem se rozhodla, že už si pro nový nepůjdu. Řekla jsem si, že už tam nemám proč chodit, že mi to nepomáhá. No, takže jsem úplně ukončila psychiatrii a už tam vlastně teď dva roky nechodím. No, to vysazení těch antidepresiv tímhle způsobem je hrozný, ale kdo to vydrží, tak se dobře. Ono to má docela výrazný abstinenční příznaky, řekla bych že se to skoro rovná nějaký drogový závislosti. Já jsem cejtla, jak mnou neustále projíždí elektrický proud. Oni ty antidepresiva zavřou ty nervový dráhy, říká se tomu, že vám ty antidepresiva zavřou mozek a zaplavějí ho serotoninem, je to vlastně serotoninová otrava. A to je špatně, to prostě takhle nemůže bejt. A potom, když se zase otevírají ty dráhy,

tak je to nepříjemný. A kromě těch antidepresiv jsem brala ještě další léky, proti úzkosti a na spátní. A to byly těžký dryáky, Rivotril třeba. To je droga taková, že tu krabičku bych prodala za desítku třeba, když jsem jich měla doma několik. Pak jsem to šla vrátit do lékárny, já jim dám Rivotriily. Já když jsem to pak říkala těm doktorům všude na internách, co jsem brala strašnejch léků, tak oni na mě koukali, jestli jsem jako normální. Oni se sice divili, že nejsem po tom vysazení v nepohodě a já jsem říkala ne, naopak. Bez těch antidepresiv jsem byla v mnohem větší pohodě. Pak teprve se mi to všechno otevřelo, rozjasnilo a já jsem se nějak probudila tak zvaně.

Jak si to vysvětlujete?

Ti nahoře se na to už asi nemohli dívat. Je to někde tam, každej máme nějakého svého strážného anděla. A už to nešlo dál takhle, já už jsem byla předávkovaná, na všechno mi jenom dávali léky, ale neléčili příčinu.

Jakou to podle vás mělo příčinu?

Tak bylo o tom neustálým stresu, ale taky o sebelítosti. Pak ještě nenávisti vůči otci Pepička, obviňování okolí, pomstychtivosti. To jsem všechno ty duševní příčiny těch nemocí, to je pak jako bych se sežrala zevnitř. To je pak o tom, že z vás jde ven ta agrese skrze tělo. Takže tou nenávistí jsem ničila sama sebe zdravotně a svým způsobem jsem tím ničila i ty děti a i okolí. Pak jsem ale zjistila, že takhle to nejde. Nejsem člověk, který by byl závislý na nějaké víře, o tom to není, jde to tu víru v sebe. To je to sebepoznání a sebevědomí. Já jsem nikdy neměla žádné sebevědomí a to ani mít nemůžu, to je daný generačně. To není výmluva. Já jsem ještě dřív než generace Husákových dětí. My jsme byli ve škole vychovaní, že hlavně nesmíme vyčínat, že jsme úplně blbí, že můžeme bejt rádi, že vůbec můžeme studovat, byli jsme neustále ponižovaní a jenom se nám říkalo, co máme dělat. My jsme měli všechno nalajnovaný a budete to všichni dělat univerzálně stejně. Takže mi jsme v podstatě měli jednodušeji život. A nebyli jsme připravení, ta naše generace, že se můžeme rozhodovat, že jsme svobodná vůle. A teprve, když si člověk uvědomí, že má vlastně právo volby, jestli se bude utápět, užírat a nenávidět nebo se rozhodne, že to tak nebude. Já jsem si dlouho myslela, že jsem prostě taková a že to v

životě nezměním. Že budu jenom pesimistická, věčně našťvaná, hysterická. Já jsem byla strašná hysterka, úplně nechutná, to bylo špatný. A jsem se jenom ničila a to trvalo vlastně až do toho roku 2014. Ten rok po tom nastěhování, už to přitom bylo všechno jako v pořádku, bankrot běžel, bydleli jsme, ale já jsem furt ještě pokračovala. Ještě pořád jsem tam měla takový to, já se pomstím, tomu kreténovi, co neplatí. Jenže ty myšlenky mají energii a vy si to pak otáčíte jenom proti sobě. Pak to odnášejí děti a vaše okolí. Takže moje mamka, sestra, tady v práci jsem furt jenom brečela a byla jsem protivná. Takže mě tohle vzpamatovalo. Takže mě Women naučili všechno, jak mám dál pokračovat v novým životě, že už prostě jinak. Já jsem pochopila, že to člověk má všechno přijímat. A v práci mě pak nepoznávali, že jsem tady nevyváděla a nehysterčila. Prostě mi to bylo daný osudem a prostě vám tam ty zkoušky jdou a vy jste nucená je překonávat, to je povinnost je překonávat a ne se tomu bránit. Jakmile jdete proti osudu, tak zahájíte sebedestrukci. Takže já jsem poděkovala a odpustila všem. A já jsem nestudovala žádný New age, nečetla jsem jedinou knihu. Takže Women mi vlastně poskytli prostor, abych se k týdle změně dobrala. Jsem vděčná, že mě poskytly možnost se změnit.

Pomohla vám organizace Women for women ještě v něčem jiném než v bydlení?

Samozřejmě. Pomohli mi zařídit ten byt, Tomášovi platili posilovnu. Pak mi pomohli vyřešit neoprávněnou exekuci, díky tomu jsem mohla znovu začít používat účet. Pak jsem využívala služeb psychologa, i když jsme si teda moc nesedli, neměl mi moc co nabídnout, většinou jsme si tak povídali o životě a o politice, nějak jsme to vždycky prokecali. Pak mi taky pomohli s tím, jak mi nepřišla ta nemocenská. Chodila jsem do divadla, byli jsme i na horách a na táboře ve Vrbně. Hlavně je to i o tom, že ano, vy nám poskytnete to základní, ale vedete nás k tomu, abychom si ten život tvořili samy. Vedete nás k té změně.

Mohla byste mi povědět o zásadních okamžicích vašeho života ve vztahu k situaci, kdy jste musela vyhledat pomoc Women for women?

Takže do roku 1990 jsem byla taková ta dcera komunismu. Žila jsem ve světě, kde jsem všechno měla. Jediná výhoda socialismu je, že mají všichni práci a nějaký jistoty. Ale jinak to ničí osobnost člověka. Byla jsem tehdy vystudovaná a pracovala jsem, bydlela jsem s mámou. Pracovala jsem tehdy v takový happy a free neziskovce, vedli to tam chartisti. A tam jsem potkala tátu Tomáše. Chodili jsme spolu, po sedmi letech se narodil Tomáš. Ale on bohužel v lednu 1999 spáchal sebevraždu. A tu sebevraždu spáchal z důvodu dluhu, kterej si tenkrát udělal na DPH, který bylo v začátcích. Neplatil to a měl tam dluh půl milionu. On to nezvládl, ale já jsem nevěděla vůbec o ničem. On prostě ze dne na den nebyl. Tam to začalo. Rok 1999, strašný. Stal se ze mě úplně někdo jinej, jinej život, úplně prostě strašný. Já jsem myslela, že to nepřežiju. Já jsem byla na všechno sama a už v roce 2000 jsem měla pocit, že to musím ale Tomášovi všechno vynahradit. Ale měla jsem takový ty svoje rozhodnutí, žádný náhradní tatínci, nikoho mu nebudu tahat do bytu. Všechno mu vynahradim. Pořídím mu všechny luxusní hračky, věci, koupím mu všechno, co bude chtít, budeme jezdit k moři, nechala jsem ho očkovat všema nadstandardníma látkama, který existovaly. Takže to roku 2000 začalo nějakou OK kartou, to byl impulz. Od roku 2000 se to rozjelo. A jednou jsem se za tu dobu zamilovala do jednoho chlapa, kterej mi nasliboval hory doly a na něj jsem si půjčila padesát tisíc a byl z toho pak dluh za devadesát devět. Takže mi už ten můj dluh ještě narost o dluh pro chlapa. No a pak už z toho bylo jenom splácení. Další mezník byl, když jsem po pěti letech po té sebevraždě potkala tatínka Pepíčka. My jsme spolu nežili nikdy ale, jenom jsme se navštěvovali. A to bylo jako supr, byl skvělej, legrace s ním byla. A on byl tatínek samoživitel, což mě hrozně imponovalo. Tak to skončilo mým otěhotněním. Takže mezník v roce 2007, tak to bylo strašný, mám jít prej okamžitě na potrat, nazdar. Tak jsem mu to oznámila a už jsme se neviděli. A teď teda o rozhodnutí ve čtyřiceti, ale já jsem měla takový zvláštní vnuknutí, cejtla jsem, že to dítě hrozně chci, že i Tomáš potřebuje bráchu, aby nebyl sám, když nemá otce. Ale to zadlužování pokračovalo. Mě to tenkrát bylo už úplně jedno, už jsem to vůbec neřešila. To těhotenství bylo hrozně náročný kvůli penězům, nemohla jsem si dovolit jít na rizikový, takže jsem byla až do porodu

v práci. Porodila jsem o šest týdnů dřív, přesně jak říkají, že je to riziko u těch starších matek. Nešlo to donosit dýl, ale on i přesto byl dobrej. Měl padesát centimetrů, to je jak normální miminko. Ale teda otec Pepíčka v životě neviděl. Já mu psala, volala, ale bohužel z jeho strany byly jenom nadávky, vulgarismy, vyhrožování, nešlo to. Akorát jsem udělala jeden mezník, zkontaktovala jsem jeho matku, takže babičku a ta se chytla. Takže aspoň má Pepíček kontakt se svojí rodinou skrze tu babičku. A vtipná je, že po šesti letech začal sám od sebe platit výživný. Nakonec jsem se dočkala, něco ve mě mi říkalo, počkej, nevymáhej to po něm a vyplatilo se. Já bych ty soudy nezvládla, vidět ho tváří v tvář a poslouchat, že on to dítě nechtěl.

Přitom jste byla úplně bez peněz.

Představte si, já jsem to bez toho dala. Mě jeho matka pořád říká, ať na něj netlačím, že si to třeba jednou uvědomí. Pravda teda je, že ten jeho syn z prvního manželství od něj utekl a prej se už deset let nestýkají, takže ono to nebude vůbec ono. Takže alespoň jsem Pepíčkově zajistila tu babičku. My jsme zvyklí, že máme jenom ty babičky, dědečkové ani tatínci nejsou. A teď se vdala sestra, takže máme aspoň strejdu, konečně. Na toho hodně dá Tomáš.

Říkala jste, že nemáte dědečky? Jakto?

No, ani nemůžeme, protože můj otec žije od mého narození ve Švýcarsku. To je teď další syndrom, kterej budu řešit. Syndrom otce, kterýho jsem v životě neviděla. Otec o mě neprojevil v životě zájem, takže se mu budu muset ozvat sama. Našla jsem si ho, vygooglila jsem ho. Víím, že je ženatej, ale děti žádný nemá. Takže to já budu řešit, ale až budu mít klid, protože to bude velkej emoční nápor. To budu řešit, až budu mít vyřešený základnější věci. Takže to je jeden dědeček, z mé strany. Tomášův dědeček už nežil, když se Tomáš narodil, on byl hodně starej. A Pepíčkův dědeček spáchal sebevraždu, někdy v 90. letech. Takže proto mi nemáme dědečky. První mužskej je teď ten můj švagr.

Máte dva syny.

No, to je právě ten osud. Vždycky jsme byli samý ženský a já mám dva kluky. Mě to ale kdysi předpověděl jeden léčitel, ke kterému jsem chodila se

žlučником. Já jsem měla problémy od osmnácti let se žlučником, to byla ta žlučovitost a nevyjádřené emoce z toho socialismu, to jste furt byli stažený a v křeči. A ten léčitel mi řekl, že budu mít dvě děti. Pak jsem se ho ptala, jestli to budou kluci nebo holky. On mi to nechtěl říct, ale já jsem mu řekla, že bych chtěla dva kluky a on řekl, že jo, že když si to budu přát, tak je budu mít.

Příloha č. 4: Kódování dat

VÝROK	AUTO R	KÓD
První důležitý moment byl, když se rozvedli rodiče	Sar01	Rozvod rodičů
V naší rodině nikdy nebylo žádné násilí, žádné schválnosti, rodina fungovala dobře.	Sar02	Dobré rodinné vztahy
My jsme to jako děti těžce nesly, ale rodiče nás do ničeho nevtahovali.	Sar03	Těžké zvládnutí rozvodu rodičů
Otec se pokusil emigrovat, ale bohužel se mu to nepovedlo a strávil dva roky ve vězení. Po této události se styky z jeho strany utlumily a přestal nás vídat.	Sar04	Náhlé ukončení styku s otcem
Vše bylo v pořádku do doby, je to zvláštní, než synové matčina nového manžela emigrovali do Německa. Neviděli jsme se pak 12 let.	Sar05	Náhlé ukončení styku s nevlastními bratry
Pak se mi ale přestalo dařit, protože v blízkosti mé cukrárny otevřeli jinou a konkurence mě zlikvidovala. A začaly potíže.	Sar06	Finanční potíže
Hodně mě trápily finance.	Sar07	Negativní prožívání finanční situace
Maminka zemřela na rakovinu prsu,... a tento rok zemřel i můj nevlastní taťka.	Sar08	Smrt rodičů
Potřebovala jsem odejít z města. Já už bych se do Třebíče nevrátila, už tam ten domov necítím.	Sar09	Odchod z rodného města
Přišel jako zákazník, hodně mluvil. Tím, že byl výřečný jsme si přišli na notu. Já byla tři měsíce po rozchodu, takže mi to bylo příjemné.	Sar10	Seznámení s otcem dcery
Ten večer mi od něj přišlo asi 200 smsek,... on byl takový hrr na všechno, teď už vím, že to bylo nějaké znamení, ale bohužel, zatmění slunce bylo.	Sar11	Zpětná identifikace varovných signálů na počátku vztahu
Od začátku jsem k němu neměla plnou důvěru, nějaká intuice asi.	Sar12	Zpětná identifikace pocitu nedůvěry vůči partnerovi
Když jsem k němu třeba jela a trochu se opozdila, hned mi psal smsku. To už byly asi první známky kontrol.	Sar13	Zpětná identifikace varovných signálů na počátku vztahu
V té době jsem to nebrala jako vztah, brala jsem to tak, že je mi dobře. Vnímala jsem to tak, že si tím vyřeším období po rozchodu a že mám s kým jít do kina.	Sar14	Zpětná reflexe vnímání vztahu na jeho počátku
Vždycky jsem dítě chtěla bylo mi už 36 let. Navíc jsem v sobě měla obavu, že můžu mít nějaký problém, když jsem do té doby nikdy neotěhotněla.	Sar15	Rozhodnutí pro mateřství/ Obavy z možnosti nenaplnění mateřství

Pak jsme se sešli a on mi řekl, že dítě nechce. Od té doby jsme se neviděli. Poté mi psal podivné smsky, třeba, že mě Bůh potrestá za to, že jsem si to dítě nechala.	Sar16	Reakce partnera na Sářino těhotenství/ Vyhrůžování, psychický nátlak po sms
Do porodu jsem si žila svůj život a brala jsem to tak, že muži mají obecně problém takové zprávy přijímat a že počkám, jestli se probudí nebo neprobudí. Do porodnice jsem z důvodu rizikového těhotenství objela dříve a napsala mu, že jsem na riziku. Od něj mi přišla nějaká zlá smska, už si nepamatuji, co v ní bylo, ale u toho důvodu jsme mu ani po porodu nedala o narození holčičky vědět.	Sar17	Neúspěšné pokusy kontaktovat otce/ Otcův odmítavý postoj k těhotenství Sáry
Po narození holčičky jsem se přestěhovala z Prahy zpět na Moravu. Sestra mi radila, ať se vrátím zpět, že mi se vším pomohou, když jsem na dítě sama.	Sar18	Návrat do rodného města k původní rodině/ Podpora rodiny
Musela jsem od Štěpánčiných deseti měsíců pracovat, protože on nebyl uveden v rodném listě, musela jsem nás uživit.	Sar19	Plná finanční odpovědnost za rodinu. Skloubení práce a mateřství
Nechtělo se mi na úřadech prát špinavé prádlo a do rodného listu ho zapisovat, takže jsem radši pracovala.	Sar20	Stud z rodinné situace/ Volba raději pracovat
Sestra v té době byla nezaměstnaná, takže mi malou hlídala. S hlídáním jinak pomáhala i babička.	Sar21	Podpora ze strany rodiny
Po nějaké době jsme si s otcem Štěpánky napsali a on projevil zájem s námi strávit Vánoce. Z mé strany tam k němu přeci jen byly nějaké city. Brala jsem to tak, že buďto na něco navážeme, nebo že bude mít Štěpánka tátu.	Sar22	Obnovení styku s otcem. Naděje na rodinu
On skutečně na Vánoce přijel a začali jsme se opět zlehka stýkat, ale nežili jsme spolu.	Sar23	Obnova styků s otcem Štěpánky
Přestěhovala jsem se do Prahy a začala jsem pracovat na dohodu, což bylo špatně. Musela jsem platit nájem a sama malým dítětem nikdy nezaručíte, že budete moc odpracovat tolik, kolik potřebujete k životu. Jak jsem dělala na tu dohodu, tak jsem neměla nárok na nemocenskou, dovolenou ani nic podobného.	Sar24	Finanční potíže/ Zpětné zhodnocení chybného zvolení pracovní smlouvy
Pomalou ale jistě jsem se začala dostávat do finančních potíží a sestra mi tehdy řekla, že když jsem se proti jejímu doporučení vrátila do Prahy, tak si to mám, jak se říká, vychutnat a řekla, ať se stará on, což jsem chápala.	Sar25	Finanční potíže/ Zhoršené vztahu se sestrou/ Konce podpory rodiny

<p>Pak ale začaly velké problémy s bydlením, nezvládala jsem platit včas nájem. Skončilo to až tak, že nás paní majitelka bytu doslova vyhodila na ulici. V našem bytě i s věcmi vyměnila zámeček. Otce Štěpánky jsem žádala o pomoc, ale on mě odkázal na mojí rodinu.</p>	Sar26	Eskalace finančních problémů/ Neschopnost hradit nájemné/ Distance otce Štěpánky od finanční participace na rodinné situaci
<p>Hodně jsem se zadlužila, sáhla jsem po rychlých půjčkách, byla jsem zoufalá, neměla jsem na jídlo pro dcerku.</p>	Sar27	Řešení finančních obtíží půjčkami/ Nárůst dluhů/ Pocity zoufalství z finanční situace
<p>Našla jsem si novou práci, abych nedělala na tu dohodu, jenže zaměstnavatel nebyl schopný vyplácet včas, takže moje situace byla ze všech stran uzavřená. Já jsem tehdy vůbec nevěděla, jak ven.</p>	Sar28	Snaha řešit finanční situaci/ Zaměstnavatel neplatil včas/ Pocity beznaděje a bezmoci
<p>V té době jsem oslovila Katku (sociální pracovnice v organizaci Women for women, v současné době na mateřské dovolené, pozn. autorky), stavila jsem se u ní na konzultaci a poslala žádost o přijetí do programu.</p>	Sar29	Vyhledání pomoci organizace Women for women
<p>Jenže jsme se s otcem Štěpánky nakonec domluvili, že mi bude posílat 5000 Kč měsíčně a já uvěřila, že by se to mohlo zlepšit, takže jsem se organizaci po konzultaci neozvala. Jsem blbá, mohla jsem to mít vyřešené mnohem dříve, tehdy jsem to neviděla.</p>	Sar30	Dohoda s otcem/ Naděje na společnou rodinu/ Zpětné výčitky z důvodu chybného odhadu situace
<p>Od známé jsem se musela odstěhovat a otce Štěpánky napadlo, že by s námi mohl bydlet. Platil v bytě nájem, ale jen chvíli. Já jsem se snažila platit dluhy, neměla jsem z čeho mu přispívat. Jenže on po mě začal chtít 8000 Kč na nájem, nemohla jsem se z té šílené finanční situace vůbec vymotat. Teď už vím, že to bylo cílené, chtěl mě finančně zničit. Nikdy by mě tehdy nenapadlo, že bych se mohla potkat se sociopatem. On moc dobře věděl, že mám dluhy a že to bez něj nemůžu dát.</p>	Sar31	Společná domácnost s partnerem/ Ekonomické domácí násilí/ Zpětná reflexe situace.

V té době se bití začalo stupňovat, on mě bil, i když jsme spolu ještě nebydleli, ale ve společné domácnosti to eskalovalo (hlas se ztišuje a v očích se objevují slzy). Nejhorší to bylo, když jsem jen upozornila na to, že udělal chybu, třeba jen v něčem úplně bezvýznamném.	Sar32	Fyzické domácí násilí
Úřednice nás vyzvala, ať si připravíme občanky a tehdy jsem poprvé zjistila jeho pravé jméno.	Sar33	Odhalení partnerovi pravé identity
Málem jsem omdlela, ale nedovolila jsem si nic říct, jak jsem se ho bála.	Sar34	Strach z partnera
V té době jeho druhá partnerka čekala dítě, což jsem tehdy samozřejmě netušila, navzájem jsme o sobě nevěděly. Na jaře pak přišel rozchod, když jsem to zjistila.	Sar35	Odhalení partnerovy nevěry a následný rozchod
Tři měsíce jsem pak měla problém se malou vidět. Vyhrožoval mi, že mě zabije.	Sar36	Reakce otce Štěpánky na rozchod se Sárrou/ Vyhrožování smrtí/ Zamezování matce ve styku s dcerou
On je sice na všechno připravený, ale netušil, že já jsem se mu nikdy úplně citově neotevřela. Cítila jsem, že si potřebuju něco hlídat, neumím to popsat. Začala jsem se bránit, on si myslel, že mě zašlapal do země, ale nezašlapal.	Sar37	Nalezení vnitřní síly a odvahy k odporu vůči bývalému partnerovi
Začala jsem docházet k paní psycholožce. Ta mi pomohla, řekla, že musím začít okamžitě jednat. Věděla, že jsem bez peněz, takže mě odkázala na organizace jako Bílý kruh bezpečí a Cestou necestou, kam jsem docházela na psychologická sezení. Navedla mě také okamžitě na policii.	Sar38	Vyhledání pomoci psychologa/ Nasměrování odborníky k dalším krokům

<p>Na policii jsem začala všechno odkrývat. Až tam jsem se dozvěděla, jakou má trestní minulost. Byla jsem v šoku. Byl trestaný za napadení své přítelkyně, zbil svou uklízečku, takovým způsobem, že se počůrala strachy a utekla. V tlustém spisu jeho záznamů má za každý rok minimálně jedno napadení ženy, každý rok. Pak tam měl krádeže. Policistka, u které jsem vypovídala mi potvrdila, že je velmi patologický, že jsou si všechny případy velmi podobné. Lži, změny jména.</p>	Sar39	Zjištění pravdy o bývalém partnerovi/ Reagoval šokem
<p>Bohužel, když jsme se začali soudit, vnímali to tak. I na OSPODu, tam to brali pouze jako rodičovský spor. Nikdo se nezajímal o jeho trestní minulost. Přinesla jsem jim zprávu od své psycholožky a oni nebyli schopni se jí zabývat. Připadala jsem si jako blázen.</p>	Sar40	Reakce OSPOD/ Pocity bezmoci
<p>Štěpánka šla po tom rozhodnutí hodně psychicky dolů. On se totiž nedokáže ovládat, neustále mě před malou pomlouval. V nové rodině si před Štěpánkou nedovolí bití, to ví, že by mu na OSPODu a u soudu udělalo velké problémy. Tak to řeší jinak. Dětem hází jídlo na stůl, nutí je jíst co nechťejí. Jednou se ale neudžel a malou uhodil do obličeje a zranil jí oko. Na OSPODu i u soudu to vědí, ale zatím to vedou jako jednorázový exces (povzdech).</p>	Sar41	Psychický stav dcery po zintenzivnění styku s otcem/ Agresivní chování otce vůči dětem/ Zklamání z jednání státních institucí
<p>Pro mě v ten moment to, že jsem dceři chtěla dopřát tu rodinu.</p>	Sar42	Kompletní rodina pro dceru jakožto motivace pro udržení partnerského vztahu s otcem
<p>Ne, ne. Já jsem se za to extrémně styděla. Nedokázala jsem se s tím poprat. Neustále jsem se obviňovala za to, že jsem to dopustila. Bála jsem se a styděla jsem se. On mi běžně vyhrožoval smrtí.</p>	Sar43	Stud a strach jako zábrany k vyhledání pomoci

<p>Impulz toho, že jsem začala skutečně bojovat přišel ve chvíli, kdy mě chtěl připravit o dceru. A to byl moment, kdy jsem se znovu obrátila na Women for women.</p>	Sar44	<p>Strach o to, že přijde o dceru jako moment, kdy se rozhodla vyhledat organizace Women for women</p>
<p>Věděla jsem, že když budu mít střechu nad hlavou, tak že dokážu bojovat. Prioritou pro mě byl domov, to bylo to nejzásadnější.</p>	Sar45	<p>Pomoc, kterou v nejtěžší chvíli nejvíce potřebovala byl domov</p>
<p>Věděli, že mám potíže, ale nevěděli, jak bydlíme nebo nebydlíme. Sestra, i když věděla, že jsme na tom špatně, tak jediné co mi řekla bylo: Táhni do Třebíče. Byl tam byl po dědovi, ale není tam práce.</p>	Sar46	<p>Rodina o situaci Sáry nevěděla/ Přetrvávající nepřátelské vztahy se sestrou/ Obava z ekonomických důsledků přestěhování do rodného města</p>
<p>Psychickou podporu. To bylo to nejdůležitější. Nastartovala mi moje psycholožka, která mi dala kontakty na organizace jako je Rosa nebo Bílý kruh bezpečí, ale já jsem nechtěla do azylu. Zároveň jsem věděla, že to finančně nezvládnou, protože Štěpánčin otec tři čtvrtě roku od rozchodu nezaplatil ani korunu.</p>	Sar47	<p>Pomohla jí psychická podpora/ Věděla, že nechce jít do azylového domu/ Finanční problémy/ Otec se na fungování rodiny finančně nepodílel</p>
<p>Nikdo vás nesoudí, naopak hledáte společné řešení. Ta rodina hledá chyby: Ta tvoje povaha, ty máš problém s penězma, ty děláš tohle špatně tohle a tamto. Jenom kritika. V organizaci se cítím přijatá.</p>	Sar48	<p>Potřeba být přijatá/ Výčitky rodiny</p>
<p>Byl to vztah s partnerem, který šel dolů prakticky od mého otěhotnění. Kdybych s tím člověkem neotěhotněla, tak bych se s ním během krátké doby rozešla.</p>	Kla01	<p>Problematický vztah s partnerem/ Rozhodnutí ve vztahu setrvat z důvodu rodiny</p>
<p>Na druhou stranu, já jsem dostala, co jsem chtěla a to bylo chtěné dítě z obou stran.</p>	Kla02	<p>Oba chtěli založit rodinu</p>
<p>Po nějaké době jsem zjistila, že se léčí, že má deprese, pak prášky vysadil a já si myslím, že i kvůli tomu vysazení přišla velká změna, že se i tím začal chovat jinak.</p>	Kla03	<p>Partnerovy psychické problémy/ Vysazení medikace a následná proměna jeho chování</p>

Pak přišlo to dítě a sestěhovali jsme se vlastně až na poslední chvíli, já jsem vlastně asi moc nechtěla, já jsem se bála dopředu. Protože on byl najednou všude. Ještě než jsme spolu začali chodit, on mě strašlivě uháněl, byl schopen mi posílat denně pugéty kytek do práce, čekat na mě, najedou jako by se objevil princ na bílém koni. To je podezřelý, to já jsem věděla, ale byla tam ta touha po tom dítěti.	Kla04	Zpětná identifikace varovných signálů na počátku vztahu/ Touha po mateřství
Já jsem hodně ztloustla v těhotenství třeba a poslouchala jsem od něj, že jsem tlustá, velká, taková, maková...	Kla05	Ponižování ze strany partnera
...už při tom, když jsme se sestěhovali, mi třeba vzal peníze z účtu, aniž by mi to řekl a ve chvíli, kdy jsem to s ním řešila, tak přešel do útoku s tím, že je to přeci normální mezi partnerama.	Kla06	Finanční zneužívání ze strany partnera
A vlastně tam byla spousta věcí. Byla jsem v hrozném tlaku. ...A ten chlap vlastně vytvářej tlak, takže jsem se v tom vztahu necejtila dobře.	Kla07	Cítila se ve vztahu pod tlakem a nebylo jí v něm dobře
Takže on se odstěhoval, to jsme se dohodli po nějakých třech, čtyřech měsících, což byla jedna asi z neklidnějších etap, co jsme s dcerou měly.	Kla08	Odstěhování od partnera
A on jako otec....byl schopen vařit bio králíčky a tak jako vyměknete znova.	Kla09	Návrat k partnerovi/ Motivací byla touha po rodině
Po necelém roce přišel s tím, že je to pro něj finančně náročný a že jestli bychom se mohli znovu sestěhovat. No a začalo to celý nanovo. Ten tlak.	Kla10	Opětovné sestěhování s partnerem/ Návrat vztahu do stejných kolejí
Já jsem měla kočku... (odmlčí se) a jednu z těch patnácti alergií měl na kočku... (zlomí se jí hlas, pláč). Tý kočce bylo čtrnáct, prožila se mnou celý život...promiňte (vstává od stolu a odhází do koupelny). Ale nedovedu si představit, že by čtyřkilová kočička vyskočila sama z okna ze čtvrtého patra.	Kla11	Emoční domácí násilí ze strany partnera/ Klára situaci chápe tak, že ji partner o domácího mazlíčka násilně připravil
Byla jsem na to sama na všechno.	Kla12	Postrádala podporu partnera

Já se to snažila pořad zachránit, protože jsem chtěla zachránit tu rodinu, každej se snaží naplnit ten ideál.	Kla13	Motivací pro setrvání ve vztahu byla touha po rodině
Hodinu před tím, než se vracel domů jsem píglovala, bála jsem se.	Kla14	Strach z partnera
No nic, on se s ní u nás doma vyspal a já jí jsem ještě uspala její dítě.	Kla15	Partnerova nevěra/ Ponižování ze strany partnera
V tu chvíli jsem věděla, že jsem opravdu v koncích, že to není domov, že to není bezpečné místo ani pro dceru. Došlo mi, že mě zraňuje zcela schválně.	Kla16	Rozhodnutí pro ukončení vztahu
U rodičů strašný, můj otec- intelektuál, křehkej přitom, na mě začal v jednu chvíli rvát, kdo to jako bude platit a jestli jsem se nezbláznila.	Kla17	Nedostatek podpory a agresivita ze strany Klářína otce
V tu chvíli už jsem obvolávala azylové domy. V tu chvíli jsem to řešila s organizací Rosa, protože mi moje kamarádka, která je terapeutka řekla, že tohle je psychické týrání a že to je strašný, co mi dělá (zlomí hlas, vzlyká).	Kla18	Vyhledání pomoci psychoterapeutky/ Vyhledání organizace Rosa na základě terapeutčina doporučení
Takže to byla taková první chvíle, ta Rosa mě postavila na nohy v tom, že mi nastínili, jaké jsou další kroky, řekli mi, že jsou opravdu přesvědčeni o tom, že to je týrání.	Kla19	Čerpání poradenství ohledně dalšího postupu/ Konfrontace s realitou psychického týrání
Asi jsem necítila, že by mi s tím byl někdo schopnej pomoct. Nechcete o tom vůbec mluvit, vlastně se to snažíte vytěsnit, protože vás to infikuje na všech úrovních života. A dlouho se cítíte vinna, hledáte vinu v sobě. (odmlčí se) I když vlastně vevnitř víte, že to není normální. Zároveň jsem už dost zkušená a stará, abych věděla, že jsem si ho vybrala a že na tom mám podíl.	Kla20	Nedůvěra v možnosti pomoci/ Přetrvávající pocity viny

<p>A takže to byl krok, cítila jsem, že potřebuju pomoci a že se z téhle situace nedostanu sama a našla jsem si terapeutku, která mi od první chvíle strašně moc pomohla a je to ženská, která má za sebou něco podobného a vlastně až na základě toho vystudovala terapii a já jsem se vlastně poprvé setkala s někým, kdo je vzdělanej v oboru a s kým nás pojí společný zážitek.</p>	Kla21	<p>Jako první krok pro změnu situace bylo vyhledání pomoci psychoterapeutky/ Navázání důvěrného terapeutického vztahu</p>
<p>Mezitím jsem přišla o práci, takže jsem s tím odchodem otálela.</p>	Kla22	<p>Od partnera neodcházela také z materiálních důvodů</p>
<p>No a vygradovalo to, ty dluhy byly nesmírný a bylo už jasné, že ta jeho rodina přijde o ten dům, vilu v Podolí, kterou jeho rodiče postavili, takže stejně přijdeme o domov.</p>	Kla23	<p>Partnerovy dluhy/ Impulz k uskutečnění rozhodnutí od partnera odejít</p>
<p>On mi teda vyhrožoval střídavou péčí a dalšíma věcmi, takže pořád tam byl ten tlak.</p>	Kla24	<p>Partner vyhrožoval střídavou péčí/ Psychický nátlak</p>
<p>Takže ta pomoc další, kterou jsem vyhledala byla čistě pragmatická, hledala jsem napřed azylák, kde bychom mohli s Eliškou bejt kvůli záznamu, řeknu to otevřeně, protože jsem se před ním potřebovala chránit, já i to dítě. A narazila jsem na Acorus, kde měli v tu chvíli obsazeno, kde mi doporučili Women for women.</p>	Kla25	<p>Potřebovala bydlení/ Kontakt s organizací Acorus a následně a Women for women</p>
<p>A hledala jsem vlastně i právní pomoc, protože on mi skutečně vyhrožoval a já jsem nechtěla, aby to dítě s ním bylo víc, než je nutný.</p>	Kla26	<p>Potřebovala právní pomoc</p>
<p>Takže jsem to nakonec nechala, protože mi jsme schopni se domluvit, více méně, čas od času, většinou kvartálně, je z jeho strany nějaký propad, ale většinu času skutečně spolupracujeme nadstandardně.</p>	Kla27	<p>S otcem dcery jsou v současnosti schopni se domluvit</p>
<p>Ale ochraňujete to dítě. Ale došlo mi, že ta ochrana je to, že odejdu a začnu pracovat na sobě, aby se tohle nejlíp už nestalo.</p>	Kla28	<p>Motivací ke změně byla dcera</p>
<p>No tak, chybí vám zázemí, chyběj vám rodiče. A chyběj vám peníze.</p>	Kla29	<p>Absence zdrojů podpory, domova a financí v krizové situaci</p>

Můj otec do mě třeba strčil v situaci, kdy jsem měla dítě v náručí.	Kla30	Agresivita ze strany Klářina otce
Já s rodičema bojuju dlouhodobě, to byl další důvod proč jsem v terapii potřebovala pracovat na hranicích, abych se zvládla vymezit i vůči nim.	Kla31	Problematické rodinné vztahy
Ale pravda je taková, že kdybych měla jenom je, tak bych to asi nepřežila. Hodně mi pomohli kamarádi.	Kla32	Reflexe faktu, že se na rodiče nemůže spolehnout/ Pomoc ze strany přátel
Pokazilo se. Pokazilo se to během všech těch mejch přesunů.	Kla33	Pokazil se vztah se sestrou
Mám tady kolem sebe dva emoční upíry, který se tvářej, že jsou mí nejbližší.	Kla34	Klářin pohled na rodiče
Women mi daly pocit zázemí. Najednou jsem měla zázemí. A peníze od Women mi daly klid, protože já jsem opravdu běhala s jazykem po vestě, já bych ty prachy někde narvala, ale za cenu toho, že bych s tím dítětem nebyla.	Kla35	Z Klářina pohledu jí organizace Women for women dala pocit zázemí, klidu a více času pro dceru
Navíc dcera je nemocná hrozně často, imunita, je to spojený s tím refluxem.	Kla36	Nemoc dcery
Takže mi daly pocit jistoty.	Kla37	Pocit jistoty díky Women for women
Naučilo mě to, že je potřeba řád, pokud se chci udržet psychicky zdravá.	Kla38	Nově získané znalosti díky programu The Bridge
A vznikly tam přátelství, což není málo.	Kla39	Nové vztahy díky programu The Bridge
Takže já jsem hledala rodinu a našla jsem ve Women rodinu, bezpečný místo.	Kla40	Pocit bezpečí a domova díky Women for women
Ale to nejvíc co na tom hodnotím, je to, že mi to dalo možnost být s tím dítětem, ten společný čas, že mi neuteklo to podstatný mezi prstama. Dalo nám to možnost žít za daleko menšího stresu.	Kla41	Díky Women for women má více času na svou dceru/ Women for women jí umožňují žít pod menším stresem
Pomohlo mi to se stabilizovat, protože to vypadlo, že kdybych ve Women nebyla, nebudu mít na zaplacení účtů. A nepomohly by mi ani dávky, protože ty mi nechtěli přiznat.	Kla42	Women for women dodaly Kláře finanční jistotu

<p>Womenky mi moc pomohly, třeba i tím, že mi nabídly, že mi budou platit mojí terapeutku, což je skvělý, protože jsem se bála, že se budu muset zase zpovídat a vysvíkat někde jinde, tak to jsou takový ty známky toho, že někde řeší opravdu vás a vaše potřeby, nikoliv funkčnost věci.</p>	Kla43	<p>Klára hodnotí, že Women for women pomáhají na základě individuálních potřeb</p>
<p>Já jsem vlastně na Women for women dostala kontakt od Jany Novákové, kterou jsem znala skrze kraniosakrální terapii.</p>	Bar01	<p>Vyhledání pomoci psychoterapeutky/ Nasměrování na organizaci Women for women</p>
<p>Já myslím, že hlavním impulzem bylo, že ten manžel ode mě odešel. A zůstala jsem s malou, té nebyl ještě ani rok a půl, sama. Byla jsem sama doma s malým dítětem, na mateřský, bez podpory. Nevěděla jsem co s náma bude, nebude.</p>	Bar02	<p>Opustil ji manžel/ Zůstala bez podpory/ Pocity nejistoty</p>
<p>Nevím...byla to taková rána. To nenaplánujete. Jeden měsíc jsme si plánovali, že se odstěhujeme do vlastního a druhý měsíc na to bylo všechno jinak.</p>	Bar03	<p>Manželův odchod byl pro ni šok, nečekala to</p>
<p>Tak pak máte pocit selhání, nevíte, co jste udělala špatně. Hledáte chyby.</p>	Bar04	<p>Rozpad manželství v ní vyvolal pocity selhání</p>
<p>Já jsem v tu dobu byla taky hodně unavená, vyčerpaná. Malou jsem ještě pořád kojila, pětkrát za noc jsem k ní vstávala, takže jsem nebyla moc příjemná. Já nejsem moc příjemná, když jsem nevyspalá, ale ukažte mi někoho, kdo je. Ale doma jsem fungovala, domácnost byla v pohodě, večere jsem vařila, o manžela jsem se také starala, normálně jsme spolu komunikovali.</p>	Bar05	<p>Reflexe vztahové situace před odchodem manžela/ Byla vyčerpaná z péče o malou dceru/ Podrážděnost</p>
<p>Ale je fakt, že v té době manželově mamince zemřel partner, mamince zjistili rakovinu, ten její partner také zemřel na rakovinu, do toho mu umírala babička v domově důchodců, takže toho na něj bylo opravdu hodně. Takže toho měl prostě moc a do toho měl doma unavenou, hysterickou manželku, se kterou cloumaly hormony.</p>	Bar06	<p>Reflexe manželovy krizové situace, která z jejího pohledu mohla vést k jeho odchodu</p>

On prostě přestal chtít. A u mě tím spadnul do kategorie slabochů.	Bar07	Partner ji zklamal
Já jsem kontaktovala psycholožku, když se to stalo, když odešel.	Bar08	Po manželově odchodu kontaktovala psycholožku
On byl vážně nemocnej, on byl cukrovkář a měl anginu pectoris. Nakonec umřel na infarkt a bez nohy.	Bar09	Smrt otce
Ale o to víc, když odešel manžel, tak mi zůstala jenom maminka a na ní jsem nechtěla hrnout všechny tyhle problémy a stesky. A taky vím, že ona toho má od tátovy smrti sama dost. Musela se najednout naučit řešit záležitosti, které do té doby řešil táta. Takže jsem se o ní nechtěla tolik opírat a dělat si z ní, já nevím...je to jiný, než když máte oba dva rodiče.	Bar10	Nechtěla matku zatěžovat svými problémy/ Změna postoje k přijímání podpory matky po smrti otce
Tak jsme na první konzultaci šli spolu a ta psycholožka říkala, že jsou potřeba alespoň dvě, alespoň dvakrát se sejít, abychom se pak dohodli, jestli půjdeme do nějaké manželské terapie nebo ne. No a manžel potom už odmítl na tu druhou schůzku jít.	Bar11	Pokus o manželskou terapii/ Manžel ji po první schůzce odmítl
Co se týče dcery, tak se fakt snaží. Bere si jí na víkend každých čtrnáct dnů. V tomhle směru se snaží, vychází mi vstříc a já mu také vycházím vstříc. Takže v tomhle směru spolu komunikujeme bez problémů, ale kdybychom došli k nějakému citlivějšímu tématu, tak bychom se asi neshodli.	Bar12	S otcem dcery jsou v současnosti schopni se domluvit, komunikace funguje dobře/ Hlubší vztahové problémy spolu neřeší
Jo, ta motivace byla finanční, bála jsem se, jak to utáhnu. Takže jsem volala všem kamarádkám, co a jak a právě jsem volala i Janě Novákové a ta mi poradila, že tady vůbec nějaký Women jsou, že maj takovej a takovej program.	Bar13	Motivací ke kontaktování organizace Women for women byla obava, zda-li situaci finančně zvládne

<p>No, ale ten stav, že odešel manžel, mi vytáhnul nějaký strachy. Já jsem začala bejt běsná, že to neutáhnu, že to nezvládnu, že nevím, co budu muset dělat, že se budu muset odstěhovat zpátky k mámě i s malou. Takový fakt nepříjemný pocity, nemohla jsem z toho spát, jíst.</p>	<p>Bar14</p>	<p>Obavy z budoucnosti, strach, pocity nejistoty</p>
<p>Já jsem se prostě neuměla vykompenzovat z téma strachama. To jsem hodně řešila. Takže Women for women pro mě byly taková psychická podpora.</p>	<p>Bar15</p>	<p>Strach/ Women for women pro ni byla psychická podpora</p>
<p>Já jsem tam nakonec ani žádný finance nevyužívala, ale to že mám možnost právního zástupce neplaceného, mě uklidnilo, protože jsem nikde nenašla kolik stojí rozvod. Víím, že právníci berou třeba dva tisíce za hodinu, ale kolik by to celý nakonec stálo jsem nevěděla.</p>	<p>Bar16</p>	<p>Finanční podporu od Women for women nakonec nevyužila/ Uklidnilo ji vědomí možnosti bezplatného právního zastupování</p>
<p>Nakonec jen tu psychickou podporu, tu lidskou podporu. Že jsem věděla, že když bude nejhůř, tak se můžu někam obrátit, ne jen na moji maminku.</p>	<p>Bar17</p>	<p>Women for women pro ni byla psychická podpora</p>
<p>Zkoušela jsem to přes ty různý známý, ti mi třeba někoho zase doporučili, i sama jsem hledala na internetu, takže jsem narazila i na Aperio (Společnost pro zdravé rodičovství, pozn. autorky), který nabízej různý kurzy a mají taky právní poradnu.</p>	<p>Bar18</p>	<p>Podpora ze strany známých/ Organizace Aperio</p>
<p>Takže to nakonec dopadlo úplně úžasně, že jsem se tam po mateřské vrátila na poloviční úvazek. Takže jsem to finančně zvládala.</p>	<p>Bar19</p>	<p>Nástup do práce a znovu nabytí finanční jistoty</p>
<p>Spíš asi fakt tu podporu psychickou. Potřebovala jsem někoho, kdo by nebrečel se mnou. Mohla jsem to říkat mamince, ale ta mě spíš litovala. Ale když jsem přišla do Women for women, tak to byla empapie, ale věděla jsem, že tím nikoho nezatěžuju. Věděla jsem, že tam nikdo kvůli mě nebude smutnej. A že mě nebudou litovat, ale že budou mít nějaké argumenty, no že mi poradí, co můžu dělat, nebo že mě uklidní, usměrní.</p>	<p>Bar20</p>	<p>Potřeba psychické podpory/ Potřeba nebýt litovaná/ Potřeba dodání jistoty/ Potřeba poradenství ohledně dalších kroků</p>

Neztráčet naději, že vždycky se dá nějaká pomoc najít. Byl to takovej majáček nebo světýlko v tom vašem černym...no v tý černotě, ve který jsem se v tu dobu ztrácela.	Bar21	Organizace Women for women jí dodala naději
Mě nejvíc času zabrala péče o dcerku, a pak bych nás obě ještě měla živit?	Bar22	Obava ze skloubení péče o dítě a finanční odpovědnosti za rodinu
Ono je hrozně jednoduchý odejít a říct na, tady máš alimenty. Dobře, alimenty, ale ty přece nepokryjou všechno. A péče o dítě je dvaceti čtyř hodinová směna, to nikdo nevidí. A kde je pak nějaký čas pro mě? Kde je můj čas?	Bar23	Postrádá čas pro sebe
Mají tu oporu, že jsou na ty společný radosti a starosti dva. Ale já, když nemám vedle sebe toho partnera, tak je to prostě těžký a stojí to dvakrát tolik energie, to ustát nebo zůstat nad věcí. Je to velká zodpovědnost a unést tu velkou zodpovědnost ještě za někoho dalšího. Jako dá se to zvládnout, samozřejmě, ale prostě vás to stojí strašně moc energie. Já jsem pak hrozně unavená.	Bar24	Postrádá oporu/ Postrádá sdílení radostí a starostí/ Pociťuje, že nese zodpovědnost za oba rodiče/ Je ze situace unavená
Ta sebedůvěra vám strašně klesne, že vás opustí někdo, kdo vás miluje a koho jste vy milovala, tak si říkáte, tak jsem teda špatná nebo co? To nepřidá nikomu, takže máte i pocit nějakýho selhání.	Bar25	Po rozpadu manželství pociťovala snížení sebedůvěry a pocitu selhání
Tak finanční poradkyni jsem kontaktovala.	Bar26	Řešení finanční situace po rozpadu manželství
No, vzhledem k tomu, že jsem byla zadlužená a předlužená takovým způsobem, že jsem nemohla hradit nadále nájemný a poplatky spojený s bydlením v obecním bytě Prahy 11, už jsem byla v osobním bankrotu od července roku 2012, ale prostě v tom oddlužením jsem pobírala jen to nezabavitelné životní minimum ve výši 10 a půl tisíce, takže z té částky nešlo hradit v obecním bytě nájem s poplatky, protože jako samoživitelka s dvěma dětma to prostě nešlo.	Bla01	Nezvladatelná finanční situace/ dluhy/ osobní bankrot/ bez podpory partnera

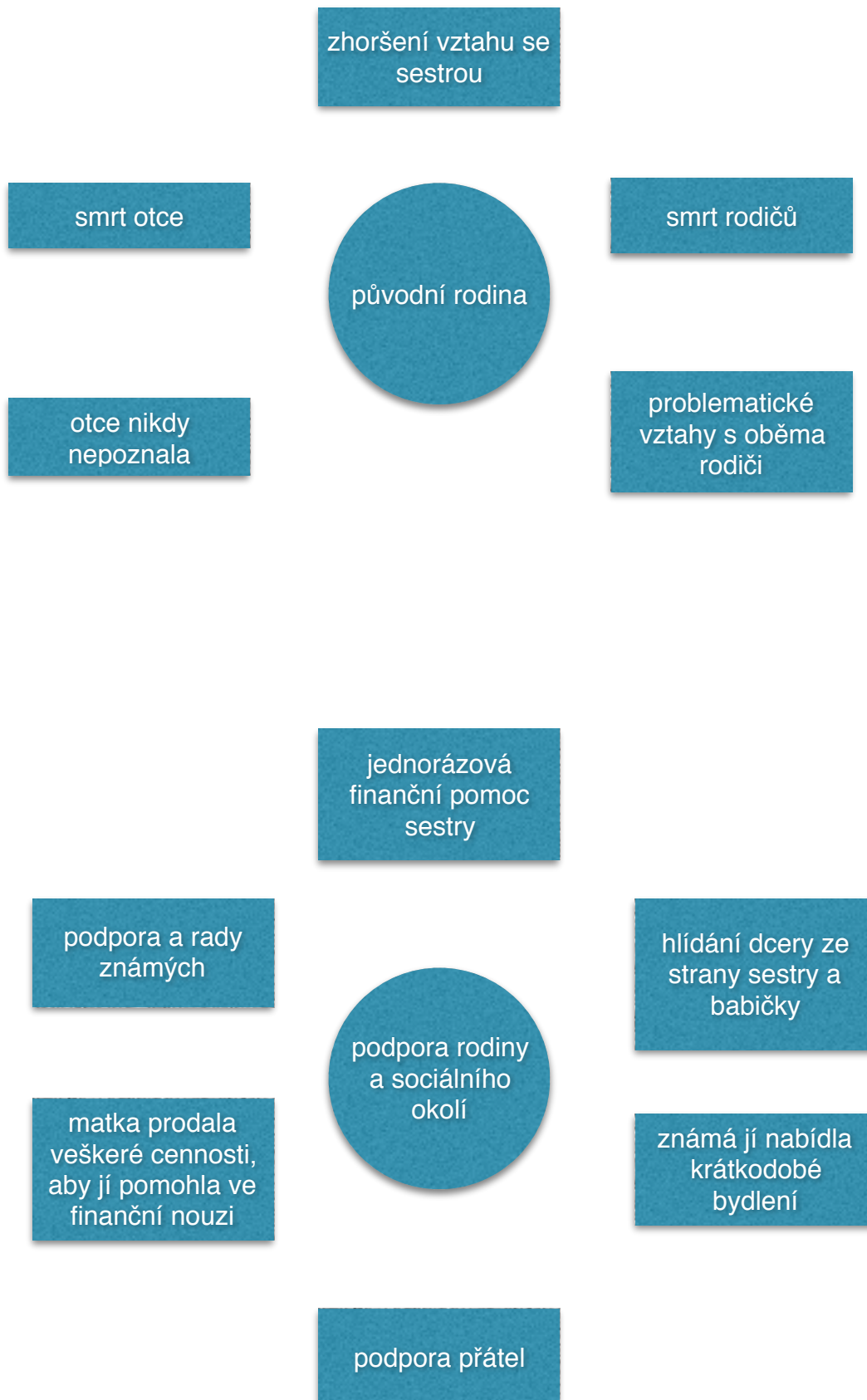
Měla jsem strašný záchvaty beznaděje a bezmoci, záchvaty úplného zoufalství strašného. To si úplně vybavuju, ta beznaděj byla existenční. To byly záchvaty typu, že budeme na ulici.	Bla02	Pocity beznaděje a bezmoci/ Existenční obavy
Takže problém proč jsem vyhledala pomoc bylo akutní ohrožení ztrátou bydlení.	Bla03	Pomoc Women for women vyhledala z důvodu akutního ohrožení ztrátou bydlení
Ty dluhy vznikly tak, že jsem byla sama na všechno vždycky. A abych dopřála tenkrát staršímu synovi (děti jsou od sebe deset let, pozn. autorky) dobrý standard, abychom mohli jet dvakrát k moři, měl kroužky, sporty, chodil na tenis, fotbal, měl neustále nový oblečení, prostě jemu jsem zařizovala, já jsem si z toho pro sebe nic nepořizovala.	Bla04	Dluhy vznikly Blančinou potřebou dopřát prvnímu synovi dobrý standard/ Bez finanční podpory partnera/ Finanční zodpovědnost za rodinu nesla sama
Takže do těch dluhů jsem se dostala neuvážením, no prostě nešlo to utáhnout bez toho chlapa.	Bla05	Reflexe příčiny zadlužení/ Absence podpory partnera
A tím jediným, díky Women, jsem mohla tím bankrotem projít, jinak bych tím nikdy nemohla projít. Musela bych asi, no já nevím, já bych to nezaplatila ani na ubytovně ani v azyláči. A v tomhle považuju ty bankroty za trošku nespravedlivý nebo špatný, protože když člověk pracuje a chce to zaplatit, tak přece ale musí někde bydlet, takže tohle teda není domyšlený. Takže v tomhle žádná alternativa nebo jiná pomoc kromě Women není. Asi si to nikdo nedovede představit, jaký to je pracovat od rána do večera a mít jen 10 tisíc s tím, že víc mít prostě x let nebude.	Bla06	Women for women pomohla Blance projít osobním bankrotem tím, že jí poskytla podporované bydlení/ Nemožnost zvládnout osobní bankrot jiným způsobem/ Popis problematiky institutu osobního bankrotu
No hlavní bylo to bydlení, ale v podstatě i ta beznaděj.	Bla07	Potřebovala pomoci s bydlením/ Pocity beznaděje
Takže já jsem se snažila to řešit i jinak jo, já jsem obvolávala azylové domy, zkoušela jsem tu městskou část, ale všude jsem věděla, že to nejde.	Bla08	Zkoušela se domluvit s pronajímatelem bytu s Městskou částí/ Zkoušela hledat alternativu skrze azylové domy/ Narazila na nemožnost řešení situace

Pak už jsem řešila i takové alternativy jako, že bych se odstěhovala ke své matce do Brandýsa nad Orlicí, ale tím bych zase přišla o zaměstnání a nezaplátila bych bankrot.	Bla09	Zvažovala alternativu přestěhování se do bytu k matce, ovšem ta byla riskantní z důvodu ztráty zaměstnání, které je podmínkou pro institut osobního bankrotu
No rodina jako maminka, ale ta je v důchodu, takže ta mi nemohla moc finančně pomoci a sestru já nemůžu takhle obtěžovat dlouhodobě. Sestra mi pomohla vždycky nějak jednorázově, když bylo nejhůř.	Bla10	Má pouze matku a sestru/ Matka je v důchodu/ Sestra byla schopna pomoci pouze jednorázově
Maminka mi třeba pomohla tím, že rozprodala úplně všechno zlato, co jsme měli. Já už nemám deset let žádný prstýnky, řetízky, nic to jsem musela prodat. Úplně jsem se toho vzdala a nemám nic vůbec. Ale vůbec mi to nevadí, nelituju toho, bylo na jídlo pro děti.	Bla11	Z důvodu zadlužení prodala Blanka i její matka veškeré cennosti/ Toho kroku nelituje, je ráda, že tím zvládla zaopatřit děti
Musím začít zase pomáhat já, protože sestra se teď vdala a plánuje rodinu. Sestra vždycky říkala, že až bude mít manžela, tak už mi pomáhat nebude.	Bla12	Sestra již finančně pomáhat nemůže, protože založila vlastní rodinu
Mě naprosto překvapila ta neskutečná péče a ten zájem. Okamžitě všechno vyřešíme, pomůžeme.	Bla13	Od organizace Women for women cítila zájem/ Poskytla jí rychlou a efektivní péči
To je neskutečná vděčnost a pokora, tomu prostě nejde nic vytknout.	Bla14	Vůči organizace Women for women pociťuje vděčnost a pokoru
Jak jsem byla v dlouhodobém stresu a finanční tísní, já bych řekla tak od toho druhého těhotenství, nostop, každenního přežití.	Bla15	Od druhého těhotenství byla v chronickém stresu a existenčních obavách
Mě občas o tom zdá, že nemám na pleny a na mlíko. To je snad největší stres, kterej může pro tu ženskou bejt.	Bla16	Obavy, že nedokáže zaopatřit děti
Kompletní imunitní systém to odnesl, měla jsem únavový syndrom a všechny ty příznaky těch psychických stresů a všeho toho, co se píše o psychosomatice.	Bla17	Zhroucení organismu jako následek chronického stresu

<p>Jěště teda v tom období, to je asi důležitý, celej rok 2014 jsem brala antidepressiva. Nejen, že jsem pociťovala somatický vedlejší příznaky, jako suchost a pocení strašný. Ale stejně mi nebylo dobře psychicky, vůbec ne. Byla jsem taková smutná, ubrečená furt.</p>	Bla18	Léčila se s depresí
<p>Tak bylo o tom neustálým stresu, ale taky o sebelítosti. Pak ještě nenávisti vůči otci Pepíčka, obviňování okolí, pomstychtivosti.</p>	Bla19	Byla v chronickém stresu/ pociťovala sebelítost/ pocity nenávisti vůči otci druhého syna
<p>Ještě pořád jsem tam měla takovýho, já se pomstím, tomu kretěnovi, co neplatí.</p>	Bla20	Otec druhého syna neplatit výživné
<p>Takže já jsem poděkovala a odpustila všem. A já jsem nestudovala žádný New age, nečetla jsem jedinou knihu. Takže Women mi vlastně poskytli prostor, abych se k týdle změně dobrala. Jsem vděčná, že mě poskytly možnost se změnit.</p>	Bla21	Women for women jí poskytla prostor ke změně k většímu optimismu a přijetí reality
<p>Hlavně je to i o tom, že ano, vy nám poskytnete to základní, ale vedete nás k tomu, abychom si ten život tvořili samy.</p>	Bla22	Women for women dovedla Blanku k převzetí zodpovědnosti za vlastní život a pomohla jí k aktivnímu přístupu k životu
<p>Chodili jsme spolu, po sedmi letech se narodil Tomáš. Ale on bohužel v lednu 1999 spáchal sebevraždu.</p>	Bla23	Otec prvního syna spáchal sebevraždu
<p>Já jsem byla na všechno sama a už v roce 2000 jsem měla pocit, že to musím ale Tomášovi všechno vynahradit. Všechno mu vynahradím. Pořídím mu všechny luxusní hračky, věci, koupím mu všechno, co bude chtít, budeme jezdit k moři, nechala jsem ho očkovat všema nadstandardníma látkama, který existovaly.</p>	Bla24	Touha vynahradit prvnímu synovi ztrátu otce i skrze materiální nadstandard
<p>Takže to roku 2000 začalo nějakou OK kartou, to byl impulz. Od roku 2000 se to rozjelo. A jednou jsem se za tu dobu zamilovala do jednoho chlapa, kterej mi nasliboval hory doly a na něj jsem si půjčila padesát tisíc a byl z toho pak dluh za devadesát devět. Takže mi už ten můj dluh ještě narost o dluh pro chlapa. No a pak už z toho bylo jenom splácení.</p>	Bla25	Popis vývoje zadluženosti

<p>Tak to skončilo mým otěhotněním. Takže mezník v roce 2007, tak to bylo strašný, mám jít prej okamžitě na potrat, nazdar. Tak jsem mu to oznámila a už jsme se neviděli.</p>	<p>Bla26</p>	<p>Druhé těhotenství s tehdejším přítelem/ odmítavá reakce ze strany otce/ ukončení vztahu a veškerých styků</p>
<p>Ale teda otec Pepíčka v životě neviděl. Já mu psala, volala, ale bohužel z jeho strany byly jenom nadávky, vulgarismy, vyhrožování, nešlo to.</p>	<p>Bla27</p>	<p>Neúspěšné pokusy o navázání kontaktu s otcem druhého syna/ ponižování, vyhrožování ze strany bývalého partnera</p>
<p>Já bych ty soudy nezvládla, vidět ho tváří v tvář a poslouchat, že on to dítě nechtěl.</p>	<p>Bla28</p>	<p>Vysvětlení, proč po otci druhého syna nevymáhala výživné/ obava z konfrontace s bývalým partnerem</p>
<p>To je teď další syndrom, kterej budu řešit. Syndrom otce, kterýho jsem v životě neviděla. Otec o mě neprojevil v životě zájem, takže se mu budu muset ozvat sama.</p>	<p>Bla29</p>	<p>V životě nepoznala svého otce/ ambice zkontaktovat ho</p>

Příloha č. 5: Příklad tvorby mentálních map k tvorbě témat

Bibliografické údaje

Jméno a příjmení autorky: Nina Šimůnková

Studijní program: Psychologie

Název práce: Důvody, které samoživitelky vedly k vyhledání pomáhající organizace

Počet stran (bez příloh): 53

Celkový počet stran příloh: 62

Počet titulů české literatury a pramenů: 15

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových odkazů: 10

Vedoucí práce: PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Rok dokončení práce: 2017

**Posudek vedoucí bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: **Nina Šimůnková**

Obor studia: Psychologie

Název práce: **Důvody, které samoživitelky vedly k vyhledání pomáhající organizace**

Vedoucí práce: PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 53

Počet stránek příloh: 62

Počet titulů v seznamu literatury: 18

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	X			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	X			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	X			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	X			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	X			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

	X			
--	---	--	--	--

Vyváženosť teoretickej a praktickej časti
v daném tématu

Návaznosť kapitol a subkapitol

	X			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použiteľnosť
výsledkov v praxi

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnosť prezentácie záverov práce
(publikácie, referáty, apod.)

X				
---	--	--	--	--

Otázky a námety k diskusi pri obhajobe:

Má autorka nějaký nápad, jak rozšířit či vylepšit službu organizace, pro kterou pracuje?

Celkové hodnotenie práce (klady, nedostatky):

Autorka se v textu bakalářské práce zabývá tématem žen - samoživitelek (tzv. osamělým rodičovstvím). V teoretické části textu tematizuje rozpad rodiny a pojímá tuto událost jako krizi. Zabývá se tématem samoživitelství, a to z perspektiv psychologických i sociálních. V neposlední řadě nastiňuje síť pomáhajících organizací v ČR. V empirické části práce předkládá autorka kvalitativní výzkumnou sondu, zaměřenou na zmapování situace, která vede samoživitelky k vyhledání organizace nabízející podporu.

Práce je psána kultivovaným jazykem, autorka dobře pracuje s literaturou, práce je výstižná, přehledná a čtivá. Autorka je schopna na popisované jevy nahlížet z mnoha perspektiv, o předkládaných teoriích samostatně uvažuje a teoretické poznatky spojuje ze zkušenostmi z praxe. Kvalitně je zpracována i empirická část práce. Rozhovory jsou dle mého názoru dobře vedeny, autorka je schopna nepokládat v naprosté většině návodné otázky. Výzkumné podklady (verbatim rozhovorů a kódování, ukázky mentálních map) jsou pečlivě a dobře zpracovány, za to si autorka zaslouží ocenění.

Celkově hodnotím práci jako výbornou, vyzdvihla bych i proaktivní a pečlivý přístup autorky ke konzultacím a práci na textu. Text je vhodným podkladem pro ty, kdo se více zajímají o situaci matek - samoživitelek v ČR, zasloužil by si i publikaci ve formě článku.

Doporučení k obhajobe: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 4. 9. 2017

PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Nina Šimůnková

Obor studia: Psychologie

Název práce: Důvody, které samoživitelky vedly k vyhledání pomáhající organizace

Vedoucí/oponent* práce: Ing. Mgr. Ivana Dvořáková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 53

Počet stránek příloh: 62

Počet titulů v seznamu literatury: 28

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		2		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

X				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		2		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		2		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Autorka uvádí, že mimo organizace WfW je pro ženy samoživitelky důležitá podpůrná síť (str.19) – co konkrétně tím myslí a jaké zkušenosti s touto sítí mají její participantky?
2. Jakou zkušenost má autorka práce s matkami samoživitelkami, které se k samoživitelství rozhodly dobrovolně a plánovaně?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka předložila práci, ve které se zabývá velmi důležitým tématem dnešní doby. V teoretické části se snaží podchytit hlavní kontexty týkající se rozchodu, rozvodu a poté tématy, které se samoživitelství týkají. Teoretickou část dokládá nejen aktuálními statistickými údaji, nýbrž i svými zkušenostmi. Práce je zpracovaná přehledně, jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují. V práci se občas objevují jemné stylistické kostrbatosti (např. přechod z 1.os j.č. do 3. os. j.č. v jednom odstavci). V některých případech zabíhá do zbytečných detailů, které práci nijak neobohacují (jména terapeutek str. 27). V teoretické části bych ocenila více prostoru, který se bude zabývat tématu samotných důvodů vyhledání pomoci. Vzhledem k tomu, že se jedná o BP, uvádím tuto možnost jako prostor pro zlepšení práce příští.

Empirická část obsahuje tématickou analýzu čtyř rozhovorů. Rozhovory, které jsou uvedeny v příloze jsou vedeny citlivě, do hloubky a předložená analýza vykazuje známky vysoké pečlivosti.

Celá práce přináší velmi dobrý základ přehledu toho co ženy po rozchodu nejen potřebují, ale kde mohou v rámci ČR najít pomocnou ruku.

Doporučení k obhajobě: doporučuji/~~nedoporučuji~~*

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 15.8.2017

* nehodící se, škrtněte